

Projekt

z dnia 25 października 2021 r.

Zatwierdzony przez

**UCHWAŁA NR XXXIII/...../21
RADY GMINY WRĘCZYCA WIELKA**

z dnia 26 listopada 2021 r.

**w sprawie przyjęcia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Wręczyca Wielka na lata
2022– 2028**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15, ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2021 r., poz. 1372 z późn. zm.), art. 17 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2020 r., poz. 1876 z późn. zm.)

**Rada Gminy Wręczyca Wielka
uchwała:**

§ 1. Przyjmuje się Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Wręczyca Wielka na lata 2022– 2028, w brzmieniu stanowiącym załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Wręczyca Wielka.

§ 3. Traci moc uchwała Nr XXXII/333/14 Rady Gminy Wręczyca Wielka z dnia 18 czerwca 2014r. w sprawie przyjęcia do realizacji Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Wręczyca Wielka na lata 2014– 2022.

§ 4. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY WRĘCZYCA WIELKA NA LATA 2022 - 2028

SPIS TREŚCI

WSTĘP	4
ZGODNOŚĆ Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI	6
CHARAKTERYSTYKA GMINY	12
Informacje ogólne	12
Struktura demograficzna mieszkańców	13
Infrastruktura społeczno- techniczna	15
Oświata	15
Opieka Zdrowotna	19
Bezpieczeństwo	21
Kultura i sport	23
Turystyka i rekreacja	30
Komunikacja i transport	33
Rynek pracy	34
Gospodarka	35
Zasoby mieszkaniowe	37
DIAGNOZA ISTNIEJĄCYCH PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY WRĘCZYCA WIELKA	39
Problemy w obszarze pomocy społecznej	41
Bezrobocie	49
Bezdomność	50
Problem uzależnień od substancji psychoaktywnych	52
Alkoholizm	52
Narkomania	60
Problemy osób starszych, niepełnosprawność i długotrwała choroba	61
Ubóstwo	72
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	76
Przemoc w rodzinie	79
Problemy w środowisku szkolnym	88
Używanie substancji psychoaktywnych	88

Przemoc rówieśnicza	95
Cyberprzemoc.....	97
Wpływ pandemii COVID-19 na życie społeczno- gospodarcze.....	98
ANALIZA MOCNYCH ORAZ SŁABYCH STRON, SZANS I ZAGROŻEŃ	103
CELE STRATEGICZNE ORAZ KIERUNKI DZIAŁAŃ	113
MISJA ROZWOJU POLITYKI SPOŁECZNEJ GMINY	137
ZAKŁADANE REZULTATY REALIZACJI STRATEGII	139
ŹRÓDŁA FINANSOWANIA.....	140
MONITORING I EWALUACJA STRATEGII.....	141
ZMIANY W STRATEGII	142
PROGRAMY I PROJEKTY	143
WNIOSKI I PODSUMOWANIE	144
SPIS TABEL	145
SPIS RYSUNKÓW	146
SPIS WYKRESÓW	147
BIBLIOGRAFIA.....	149
Spis publikacji	149
Źródła internetowe	150

WSTĘP

Obowiązek opracowania strategii rozwiązywania problemów społecznych wynika bezpośrednio z ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2020r., poz. 1876 z późn. zm.). Art. 17 ust. 1 pkt 1 tejże ustawy jednoznacznie wskazuje, iż do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym należy m.in.: *„opracowanie i realizacja gminnej Strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka”*. Ponadto art. 16b ust. 2 w/w ustawy wskazuje elementy, jakie powinna zawierać strategia, tj.:

- diagnozę sytuacji społecznej,
- prognozę zmian w zakresie objętym strategią,
- cele strategiczne projektowanych zmian,
- kierunki niezbędnych działań,
- sposób realizacji Strategii oraz jej ramy finansowe,
- wskaźniki realizacji działań.

Jak zostało wspomniane powyżej, na treść i realizację Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych ma wpływ Ustawa o pomocy społecznej, ale także m.in.:

- Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowywaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U z 2019 r. poz. 2277 z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz.U. z 2020, poz. 2050 z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2020 r. poz. 218 z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2020 r. poz. 1409 z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2020 r. poz. 426 późn. zm.);
- Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2020 r. poz. 1057 z późn. zm.).

Celem poniższej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2022-2028 jest zdiagnozowanie kwestii społecznej, wyznaczenie celów strategicznych, operacyjnych i działań, których wdrożenie powinno w znaczny sposób przyczynić się do rozwiązania wielu problemów społecznych i zminimalizować skutki negatywnych zjawisk występujących na terenie gminy Wręczyca Wielka. Dokument stanowi podstawę do realizacji działań rozwojowych w obszarze pomocy społecznej, które mają przyczynić się do poprawy warunków życia mieszkańców, w szczególności tych, którzy są zagrożeni marginalizacją i wykluczeniem społecznym.

Diagnoza sytuacji społeczno-gospodarczej w gminie Wręczyca Wielka przeprowadzona na potrzeby opracowania strategii, została oparta na badaniu tzw. źródeł zastanych, danych z instytucji oraz danych pozyskanych w wyniku diagnozy lokalnych zagrożeń społecznych, przeprowadzonej w okresie lipiec - wrzesień 2021 r. W badaniach ankietowych wzięło udział 136 dorosłych mieszkańców gminy Wręczyca Wielka, 365 uczniów szkół podstawowych (129 uczniów klas piątych i szóstych oraz 236 uczniów klas siódmych i ósmych), 91 nauczycieli, 179 rodziców, 5 pracowników Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej oraz 20 sprzedawców w punktach sprzedaży alkoholu na terenie gminy.

Prezentowana Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Wręczyca Wielka na lata 2022- 2028 składa się z trzech zasadniczych części:

Część diagnostyczna: zawiera analizę sytuacji społeczno-gospodarczej na terenie gminy Wręczyca Wielka wraz z rozpoznaniem negatywnych zjawisk występujących na terenie gminy. Część ta została oparta na analizie źródeł zastanych, danych z instytucji oraz danych pozyskanych w wyniku diagnozy lokalnych zagrożeń społecznych. Ponadto w ramach analizy SWOT zidentyfikowano mocne i słabe strony, szanse i zagrożenia.

Część programowa: zawiera najistotniejsze założenia polityki społecznej gminy Wręczyca Wielka na najbliższe lata. Są one ujęte w formie celów strategicznych, celów operacyjnych oraz działań.

Część wdrożeniowa: obejmuje kwestie finansowe oraz instytucjonalne związane z realizacją założeń strategicznych, a także monitoring i ewaluację działań realizowanych w ramach Strategii.

ZGODNOŚĆ Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Wręczyca Wielka na lata 2022-2028 zgodna jest z innymi dokumentami strategicznymi i programowymi opracowanymi na szczeblu europejskim, krajowym, wojewódzkim, powiatowym i gminnym. Są to między innymi dokumenty takie jak:

❖ **Agenda 2030 na rzecz zrównoważonego rozwoju (*Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development*)**

Agenda została przyjęta przez 193 państwa członkowskie Organizacji Narodów Zjednoczonych podczas Zgromadzenia Ogólnego ONZ w Nowym Jorku we wrześniu 2015 r. Dokument wskazuje 17 celów oraz powiązanych z nimi 169 zadań, które oddają trzy wymiary zrównoważonego rozwoju – gospodarczy, społeczny i środowiskowy. Jest to program działań o bezprecedensowym zakresie i znaczeniu, definiujący model zrównoważonego rozwoju na poziomie globalnym. Zgodnie z Agendą 2030 współczesny wysiłek modernizacyjny powinien koncentrować się na wyeliminowaniu ubóstwa we wszystkich jego przejawach, przy równoczesnej realizacji szeregu celów gospodarczych, społecznych i środowiskowych.¹

❖ **Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności- Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju**

Dokument określający główne trendy, wyzwania i scenariusze rozwoju społeczno-gospodarczego kraju oraz kierunki przestrzennego zagospodarowania kraju, z uwzględnieniem zasady zrównoważonego rozwoju. Strategia powstawała w latach 2011-2012. Uwzględnia uwarunkowania wynikające ze zdarzeń i zmian w otoczeniu społecznym, politycznym i gospodarczym Polski w tym okresie. Opiera się również na diagnozie sytuacji wewnętrznej, przedstawionej w raporcie Polska 2030. Wyzwania rozwojowe z 2009 roku, w stosunku do diagnozy z lat 2008 – 2009 uzupełnione zostały o elementy, które wiążą się z trwającym na świecie i w Europie kryzysem finansowym i spowolnieniem gospodarczym.

Głównym celem określonym w dokumencie jest poprawa jakości życia Polaków mierzona zarówno wskaźnikami jakościowymi, jak i wartością oraz tempem wzrostu PKB w Polsce. Z diagnozy przedstawionej w 2009 r. wynika, że rozwój Polski powinien odbywać się w trzech obszarach strategicznych równocześnie.

¹ <https://www.gov.pl/web/rozwoj/agenda-2030>

Do każdego z obszarów przedstawiono również kierunki interwencji, czyli działań do podjęcia w perspektywie do 2030 r. służących osiągnięciu celu głównego Strategii.

I. Konkurencyjność i innowacyjność gospodarki (modernizacja):

- 1.1 Innowacyjność gospodarki i kreatywność indywidualna
- 1.2 Polska Cyfrowa
- 1.3 Kapitał ludzki
- 1.4 Bezpieczeństwo energetyczne i środowisko

II. Równoważenie potencjału rozwojowego regionów Polski (dyfuzja):

- 2.1 Rozwój regionalny
- 2.2 Transport

III. Efektywność i sprawność państwa (efektywność)

- 3.1 Kapitał społeczny
- 3.2 Sprawne państwo²

❖ **Strategia na Rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)**

Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju, przyjęta przez Radę Ministrów 14 lutego 2017 roku, jest kluczowym dokumentem państwa polskiego w obszarze średnio- i długofalowej polityki gospodarczej.

Głównym celem Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju jest tworzenie warunków dla wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym wzroście spójności w wymiarze społecznym, ekonomicznym, środowiskowym i terytorialnym.

Oczekiwanym efektem realizacji Strategii w perspektywie długookresowej dla obywateli będzie wzrost ich dochodów oraz poprawa jakości życia, rozumiana jako stworzenie przyjaznych warunków bytowych, przede wszystkim dla rodzin; zapewnienie odpowiedniej jakości edukacji i szkoleń, podwyższających kwalifikacje i kompetencje obywateli; wzrost zatrudnienia i lepsze jakościowo miejsca pracy; poprawa dostępu do infrastruktury; zapewnienie odpowiedniej opieki medycznej, poprawiającej zdrowotność obywateli; satysfakcjonującego stanu środowiska oraz poczucia bezpieczeństwa.

² <https://www.gov.pl/web/fundusze-regiony/czym-jest-zarzadzanie-rozwojem>

Najważniejsze efekty długookresowe dla gospodarki to przede wszystkim zmiana struktury PKB Polski w wyniku zwiększenia roli innowacji w jego tworzeniu. Przyczyni się to do szybszej konwergencji dochodów Polaków do poziomu średniej Unii Europejskiej. W sferze instytucjonalnej efektem realizacji Strategii będzie państwo bardziej przyjazne dla obywateli i przedsiębiorców, co będzie przejawiało się w poprawie jakości funkcjonowania jego organów i poszczególnych instytucji służących rozwojowi. W sferze społecznej efekty realizacji Strategii to ograniczenie wykluczenia społecznego i ubóstwa oraz wszelkiego rodzaju nierówności społecznych, a także budowa silnego kapitału społecznego i zwiększenie jego roli w rozwoju.³

❖ Projekt Strategii Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030

Dokument stanowi odpowiedź na wyzwania, jakie stoją przed Polską, w zakresie lepszego wykorzystania potencjału ludzkiego i zapewnienia spójności społecznej. Do wyzwań tych należy uczynienie z Polski bardziej atrakcyjnego miejsca do życia, rozwijania wiedzy i podejmowania pracy, a w konsekwencji lokowania inwestycji oraz tworzenie większej liczby trwałych miejsc pracy. Rozwój kapitału ludzkiego i spójności społecznej przyczynia się do pełniejszego wykorzystania zasobów pracy oraz wsparcia wzrostu konkurencyjności gospodarki.

Celem głównym strategii jest wzrost kapitału ludzkiego i spójności społecznej w Polsce. Strategia wyznacza cztery cele szczegółowe do realizacji, których osiągnięcie powinno przyczynić się do rozwiązania najważniejszych problemów, których doświadcza polska gospodarka i polskie społeczeństwo, tj. niedostatecznych kompetencji, niewystarczającej opieki zdrowotnej, problemów demograficznych oraz ubóstwa.

Cel 1: Podniesienie poziomu kompetencji oraz kwalifikacji obywateli, w tym cyfrowych.

Cel 2: Poprawa zdrowia obywateli oraz systemu opieki zdrowotnej.

Cel 3: Wzrost i poprawa wykorzystania potencjału kapitału ludzkiego na rynku pracy.

Cel 4: Redukcja ubóstwa i wykluczenia społecznego oraz poprawa dostępu do usług świadczonych w odpowiedzi na wyzwania demograficzne.⁴

³ <https://www.gov.pl/web/fundusze-regiony/informacje-o-strategii-na-rzecz-odpowiedzialnego-rozwoju>

⁴ <https://www.gov.pl/web/rodzina/projekt-strategii-rozwoju-kapitalu-ludzkiego-do-roku-2020--z-perspektywa-do-2030-r>

❖ **Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego „ŚLĄSKIE 2030”**

Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030” jest aktualizacją Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2020+”, uchwalonej przez Sejmik Województwa Śląskiego 1 lipca 2013 roku i stanowi piątą edycję tego kluczowego dokumentu określającego cele rozwoju regionu oraz instrumenty ich realizacji w perspektywie roku 2030.

Zarysowane w dokumencie cele i kierunki wskazują drogę oraz narzędzia pozwalające na istotne zmiany gospodarcze prowadzące do pobudzenia tempa rozwoju gospodarczego regionu w oparciu o dynamicznie rozwijający się sektor przedsiębiorstw innowacyjnych. Strategia „Śląskie 2030” odpowiada również na wyzwania demograficzne stojące przed województwem śląskim. Dotyczą one w głównej mierze starzenia się społeczności regionu oraz malejącej liczby mieszkańców co jest wynikiem ujemnego przyrostu naturalnego oraz procesów migracyjnych.

CEL STRATEGICZNY A: Województwo śląskie regionem odpowiedzialnej transformacji gospodarczej Cel operacyjny:

- A.1. Konkurencyjna gospodarka.
- A.2. Innowacyjna gospodarka.
- A.3. Silna lokalna przedsiębiorczość.

CEL STRATEGICZNY B: Województwo śląskie regionem przyjaznym dla mieszkańca:

- B.1. Wysoka jakość usług społecznych, w tym zdrowotnych.
- B.2. Aktywny mieszkaniowiec.
- B.3. Atrakcyjny i efektywny system edukacji i nauki.

CEL STRATEGICZNY C: Województwo śląskie regionem wysokiej jakości środowiska i przestrzeni:

- C.1. Wysoka jakość środowiska.
- C.2. Efektywna infrastruktura.
- C.3. Atrakcyjne warunki zamieszkania, kompleksowa rewitalizacja, zapobieganie i dostosowanie do zmian klimatu.

CEL STRATEGICZNY D: Województwo śląskie regionem sprawnie zarządzanym:

D.1. Zrównoważony rozwój terytorialny.

D.2. Aktywna współpraca z otoczeniem i kreowanie silnej marki regionu.

D.3. Nowoczesna administracja publiczna⁵.

❖ **Strategia Rozwoju Gminy Wręczyca Wielka na lata 2016- 2025**

Opracowana Strategia Rozwoju Gminy Wręczyca Wielka do 2025 roku jest dokumentem określającym długookresowy plan działania, generalny kierunek rozwoju gminy Wręczyca Wielka oraz cele, których realizacja jest niezbędna dla osiągnięcia przyjętych założeń.

Jest odpowiedzią na nieustannie zmieniające się wewnętrzne i zewnętrzne warunki gospodarowania oraz wzrost konkurencyjności otoczenia, a najważniejszym dążeniem założeń strategii jest poprawa warunków życia mieszkańców gminy.

Cel strategiczny 1. Budowanie konkurencyjnej gospodarki.

Cel operacyjny 1.1. Atrakcyjny rynek pracy i podniesienie konkurencyjności przedsiębiorstw.

Cel operacyjny 1.2. Rozwój turystyki i agroturystyki.

Cel operacyjny 1.3. Podnoszenie konkurencyjności rolnictwa.

Cel operacyjny 1.4. Atrakcyjny wizerunek gminy.

Cel strategiczny 2. Nowoczesna infrastruktura przy zachowaniu wysokiej jakości środowiska naturalnego, zasobów przyrodniczych i historycznych.

Cel operacyjny 2.1. Rozwój infrastruktury w zakresie ochrony środowiska.

Cel operacyjny 2.2. Rozwój infrastruktury drogowej.

Cel operacyjny 2.3. Rozwój infrastruktury kulturowej i sportowo rekreacyjnej.

Cel operacyjny 2.4. Rozwój infrastruktury edukacyjnej.

Cel operacyjny 2.5. Poprawa ładu przestrzennego w gminie, odnowa centrów miejscowości, ochrona zabytków i obszarów cennych przyrodniczo.

Cel operacyjny 2.6. Poprawa dostępu do Internetu oraz usług elektronicznych.

Cel strategiczny 3. Wszechstronny rozwój kapitału ludzkiego i społecznego.

Cel operacyjny 3.1. Rozwój oferty kulturowej i sportowej.

⁵https://bip.slaskie.pl/wojewodztwo/programy_plany_i_strategie_wojewodztwa/strategia_rozwoju/strategia-rozwoju-wojewodztwa.html

Cel operacyjny 3.2. Podniesienie poziomu i jakości wykształcenia mieszkańców.

Cel operacyjny 3.3. Poprawa dostępności do usług społecznych i zdrowotnych.

Cel operacyjny 3.4. Poprawa dostępności komunikacyjnej środkami transportu zbiorowego.

Cel operacyjny 3.5. Wzrost integracji mieszkańców⁶.

⁶ <https://www.bip.wreczyca-wielka.akcessnet.net/upload/201602231342141a5uyf1dcdfh.pdf>

CHARAKTERYSTYKA GMINY

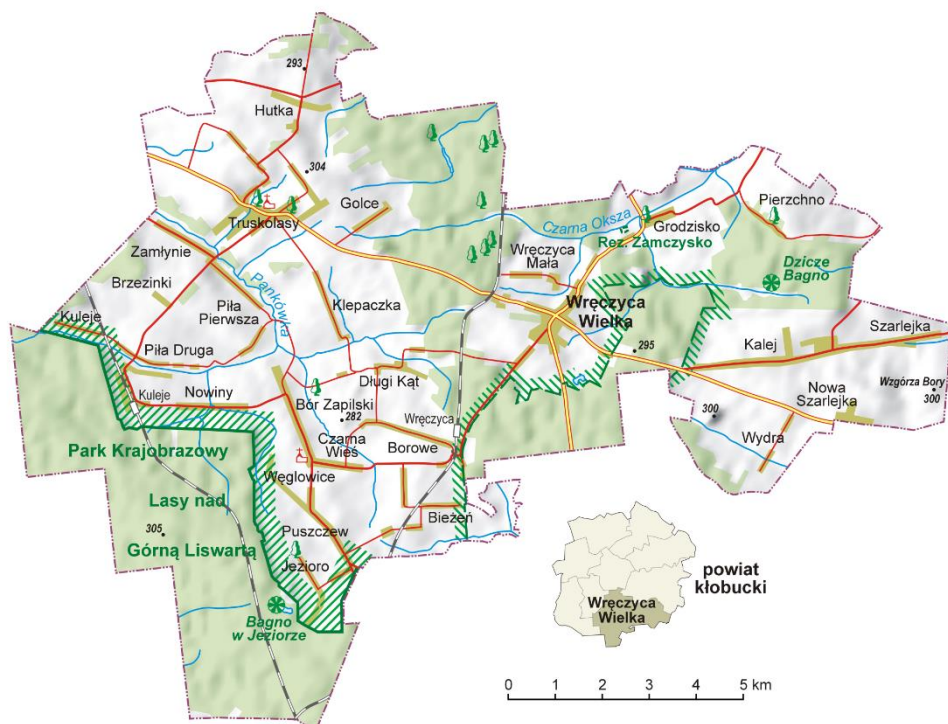
Informacje ogólne

Gmina Wręczyca Wielka jest gminą wiejską położoną w północnej części województwa śląskiego, w powiecie kłobuckim. Zajmuje powierzchnię 149 km², co stanowi 1,21% powierzchni województwa śląskiego (12 309 km²) i 16,76% powierzchni powiatu kłobuckiego (889 km²). Graniczy z następującymi gminami: na północy - Kłobuck, Opatów i Panki, na wschodzie - Częstochowa, na południu - Blachownia oraz na zachodzie - Przystajń i Herby. Gmina Wręczyca Wielka jest jedną ze 166 gmin w województwie śląskim i jedną z 9 gmin powiatu kłobuckiego.

W skład Gminy wchodzi 28 sołectw: Bieżeń, Borowe, Bór Zapilski, Brzezinki, Czarna Wieś, Długi Kąt, Golce, Grodzisko, Hutka, Jezioro, Kalej, Klepaczka, Kuleje, Nowiny, Nowa Szarlejka, Pierzchno, Piła Pierwsza, Piła Druga, Puszczew, Szarlejka, Węglowice, Wręczyca Mała, Wręczyca Wielka I, Wręczyca Wielka II, Truskolasy I, Truskolasy II, Wydra, Zamłynie.

Skupiają one 26 miejscowości: Bieżeń, Borowe, Bór Zapilski, Brzezinki, Czarna Wieś, Długi Kąt, Golce, Grodzisko, Hutka, Jezioro, Kalej, Klepaczka, Kuleje, Nowiny, Nowa Szarlejka, Pierzchno, Piła Pierwsza, Piła Druga, Puszczew, Szarlejka, Węglowice, Wręczyca Mała, Wręczyca Wielka, Truskolasy, Wydra, Zamłynie.

Rysunek 1. Gmina Wręczyca Wielka

Struktura demograficzna mieszkańców

Zgodnie z danymi GUS na dzień 31 grudnia 2020 r. gmina Wręczyca Wielka liczyła 17 861 mieszkańców; z czego 50,67% stanowią kobiety (9 050), a 49,33% mężczyźni (8 811). Współczynnik feminizacji dla gminy Wręczyca Wielka wynosi 103 (na 100 mężczyzn przypada 103 kobiety). Biorąc pod uwagę ostatnie lata można zauważyć, iż od roku 2018 roku wzrosła liczba mieszkańców.

Wykres 1. Podział mieszkańców na płeć- statystyki na rok 2020

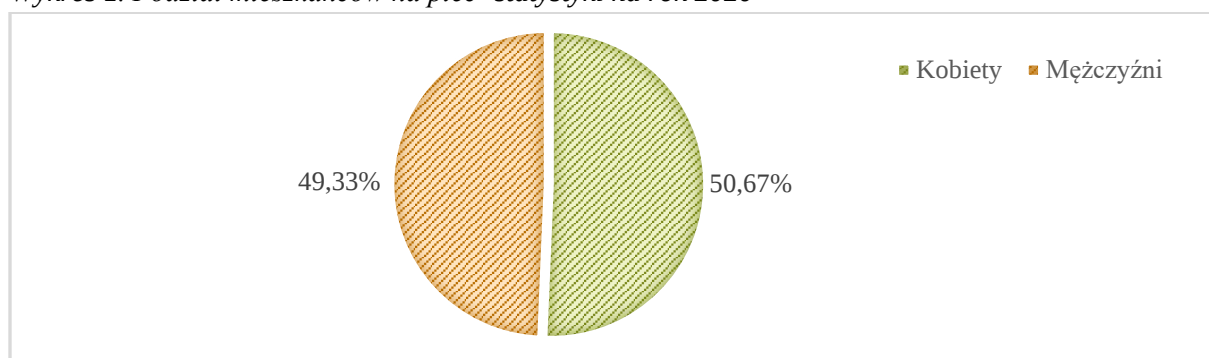

Tabela 1. Liczba mieszkańców w latach 2016- 2020

Liczba mieszkańców	2016	2017	2018	2019	2020
Ogółem; w tym:	17 711	17 786	17 752	17 774	17 861
Kobiety	8 942	8 987	8 980	9 002	9 050
Mężczyźni	8 769	8 799	8 772	8 772	8 811

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

W 2020 roku na terenie gminy Wręczyca Wielka zarejestrowano 180 zameldowań w ruchu wewnętrznym oraz 121 wymeldowań, w wyniku czego saldo migracji wewnętrznych wynosi 59. W tym samym czasie doszło do 2 zameldowań z zagranicy, oraz 1 wymeldowania z zagranicę z czego saldo migracji zagranicznych wynosi 1.

Gminę Wręczyca Wielka cechuje ujemny przyrost naturalny, który na koniec 2020 roku wyniósł -32. Odpowiada to przyrostowi naturalnemu -1,80 na 1000 mieszkańców. Uściślając, w 2020 roku w gminie odnotowano 163 urodzenia dzieci, w tym 75 dziewczynek i 88 chłopców. W tym samym czasie doszło do 195 zgonów, co odpowiada 10,95 zgonom na 1000 mieszkańców.

Tabela 2. Przyrost naturalny w latach 2016-2020

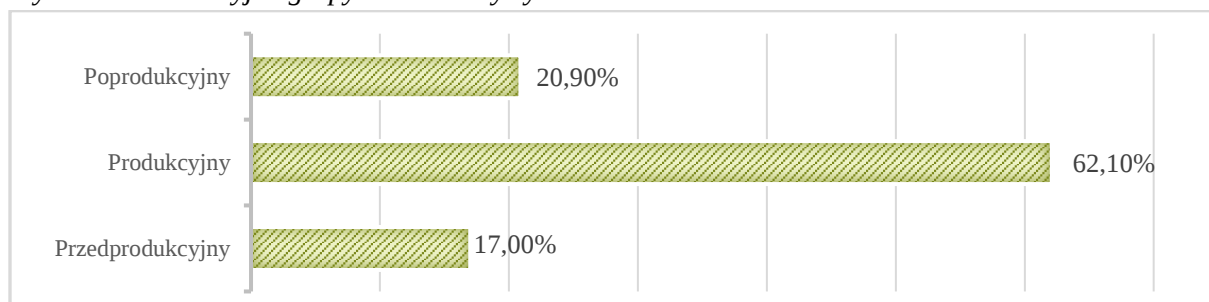
	2016	2017	2018	2019	2020
Przyrost naturalny, ogółem w tym:	-41	-24	-54	-21	-32
Kobiety	-23	-2	-27	-15	-17
Mężczyźni	-18	-22	-27	-6	-15
Urodzenia żywe ogółem, w tym:	137	159	147	143	163
Kobiety	61	91	66	73	75
Mężczyźni	76	68	81	70	88
Zgony ogółem, w tym:	178	183	201	164	195
Kobiety	84	93	93	88	92
Mężczyźni	94	90	108	76	103

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

W 2020 roku 62,10% mieszkańców gminy Wręczyca Wielka było w wieku produkcyjnym, 17,00% w wieku przedprodukcyjnym, a pozostałe 20,90% w wieku poprodukcyjnym.

Wskaźnik obciążenia demograficznego osób w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym dla gminy Wręczyca Wielka jest równy 61,1. Jest on niższy w porównaniu do całego kraju (66,7).⁷

Wykres 2. Produkcyjne grupy wieku- statystyki na rok 2020

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

⁷ <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/dane/teryt/kategoria/2906#>

Infrastruktura społeczno- techniczna

Oświata

Na terenie gminy Wręczyca Wielka działa łącznie siedem placówek wychowania przedszkolnego; w tym cztery przedszkola oraz trzy oddziały przedszkolne w szkołach prowadzonych przez gminę i stowarzyszenia:

Tabela 3. Placówki wychowania przedszkolnego na terenie gminy

	Oddziały	Liczba dzieci
Przedszkola:		
Wręczyca Wielka z oddziałem w Grodzisku	8	2020/21 - 190
		2019/20 - 171
Truskolasy z oddziałem w Pile I oraz Hutce	7	2020/21 - 113
		2019/20 - 105
Węglowice z oddziałem w szkole	4	2020/21 – 100
		2019/20 - 100
Kalej	4	2020/21 – 86
		2019/20 - 83
Oddziały Przedszkole:		
Kuleje	2	2020/21 – 31
		2019/20 - 35
Borowe	1	2020/21 – 11
		2019/20 - 15
Bieżeń - szkoła prowadzona przez Stowarzyszenie Przyjaciół Szkół Katolickich	2	2020/21 – 30
		2019/20 - 39
Ogółem:	28	2020/21 - 561
		2019/20 - 547

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Wręczyca Wielka

Aktualnie na terenie gminy Wręczyca Wielka nie ma żadnego żłobka.

Na terenie gminy Wręczyca Wielka funkcjonuje osiem szkół podstawowych:

Tabela 4. Szkoły na terenie gminy Wręczyca Wielka

Placówka	Liczba oddziałów	Liczba uczniów
Szkoła Podstawowa im. Marii Konopnickiej w Borowem	8	2020/21 – 66
		2019/20 – 70
Szkoła Podstawowa im. Orła Białego w Kulejach	7	2020/21 – 92
		2019/20 – 84
Zespół Szkolno-Przedszkolny im. Kornela Makuszyńskiego w Kalei	11	2020/21 – 160
		2019/20 – 151
Szkoła Podstawowa im. Stanisława Ligonia w Truskolasach	2020/21 – 16 2019/20 – 15	2020/21 – 295
		2019/20 – 297
Szkoła Podstawowa im. Synów Pułku w Węglowicach	2020/21 – 13 2019/20 – 14	2020/21 – 208
		2019/20 – 211
Szkoła Podstawowa im. Adama Mickiewicza we Wręczycy Wielkiej	18	2020/21 – 340
		2019/20 – 339
Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II w Bieżeniu (klasy I-VIII) prowadzona przez Stowarzyszenie Przyjaciół Szkół Katolickich	8	2020/21 – 79
		2019/20 – 79
Szkoła Podstawowa im. Elizy Orzeszkowej w Grodzisku (klasy I-III) prowadzona przez Stowarzyszenie na Rzecz Krzewienia Kultury i Oświaty we Wsi Grodzisko.	3	2020/21 – 12
		2019/20 – 13
Razem :	84	2020/21 – 1 252
		2019/20 – 1 239

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Wręczyca Wielka

Placówkę ma 8 szkół podstawowych, w których w 84 oddziałach uczyło się 1 252 uczniów. Dla porównania w 2008 roku w gminie Wręczyca Wielka placówkę miało 8 szkół podstawowych, w których w 65 oddziałach uczyło się 1 140 uczniów. Na jeden oddział w szkole podstawowej przypada 15 uczniów. Na przestrzeni lat 2019-2020 liczba uczniów szkół podstawowych wzrosła. Wzrost liczby uczniów w szkołach podstawowych spowodowany był m.in. reformą oświaty, w wyniku której od 1 września 2017 r. gimnazja

zostały włączone do szkół podstawowych. W rezultacie powstały szkoły podstawowe z oddziałami gimnazjalnymi.

Współczynnik skolaryzacji brutto (stosunek wszystkich osób uczących się w szkołach podstawowych do osób w wieku 7-12 lat) wynosił 86,55 w 2019 roku.

Na terenie gminy nie ma żadnej szkoły ponadpodstawowej. Absolwenci szkoły podstawowej mają możliwość kontynuowania edukacji m.in. w szkołach publicznych oraz niepublicznych, które działają na terenie powiatu kłobuckiego i częstochowskiego.

Dowóz uczniów i przedszkolaków na terenie gminy Wręczyca Wielka zorganizowano w formie trzech linii:

1. Do Szkoły Podstawowej im. Stanisława Ligonia w Truskolaskach, Przedszkola w Truskolaskach i oddziału w Pile Pierwszej;
2. Do Szkoły Podstawowej im. Synów Pułku w Węglowicach oraz Przedszkola im. Marii Kownackiej w Węglowicach;
3. Do Szkoły Podstawowej im. Adama Mickiewicza we Wręczycy Wielkiej i Przedszkola z oddziałem integracyjnym im. Małego Księcia we Wręczycy Wielkiej.

W sumie w 2020 roku do szkół i przedszkoli dowożono 370 uczniów/przedszkolaków.

Dowóz uczniów niepełnosprawnych do szkół i przedszkoli zorganizowany jest w dwóch formach:

1. Dowóz organizowany przez Gminę poprzez bus dowożący uczniów niepełnosprawnych do szkół w Częstochowie;
2. Dowóz wykonywany przez rodziców.

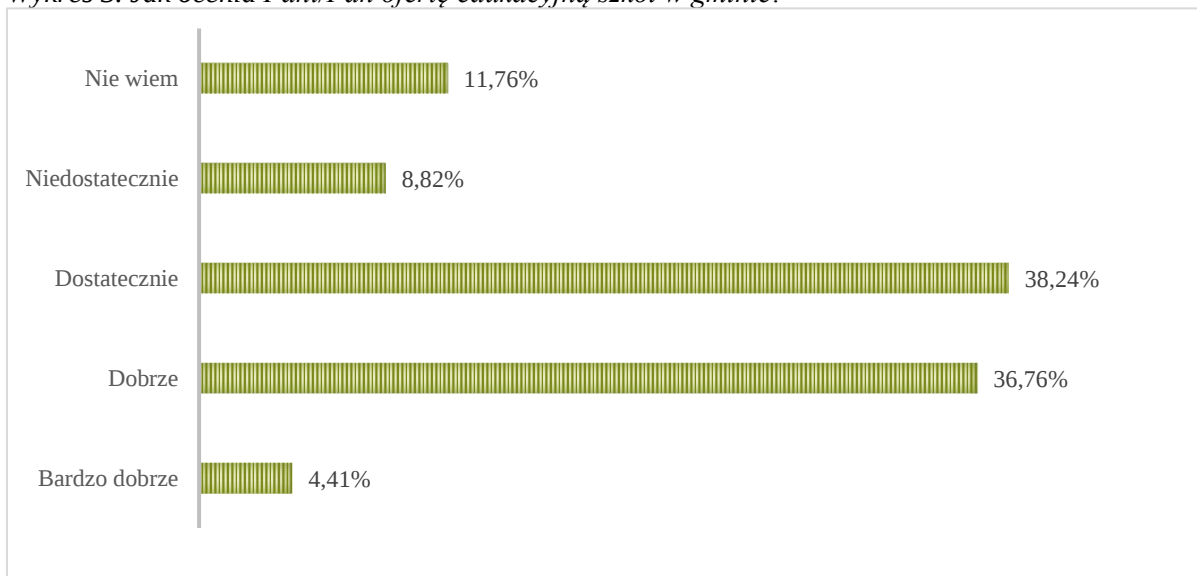
W ramach przygotowania dokumentu Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych przeprowadzono badanie ankietowe wśród 136 dorosłych mieszkańców gminy Wręczyca Wielka. Gdy zapytano ich czy oferta opieki nad dziećmi do lat 3 w gminie zaspokaja potrzeby mieszkańców, tylko 16,18% badanych udzieliło odpowiedzi twierdzącej, natomiast 57,35% stwierdziło, że oferta gminy w tym zakresie nie jest wystarczająca. Pozostałe 26,47% nie potrafiło udzielić jednoznacznej odpowiedzi. W przypadku oferty opieki przedszkolnej, 29,41% ankietowanych przyznało, że zaspokaja ona potrzeby mieszkańców, natomiast 42,65% wyraziło zdanie przeciwne. Pozostałe 27,94% respondentów nie wyraziło swojej opinii.

Ponadto, 38,24% mieszkańców oceniło na poziomie dostatecznym ofertę edukacyjną szkół w gminie.

Tabela 5. Oferta gminy w zakresie opieki nad dziećmi

Czy oferta gminy w zakresie opieki nad dziećmi zaspokaja potrzeby mieszkańców?	Tak	Nie	Nie wiem
Opieka na dzieci do lat 3	16,18%	57,35%	26,47%
Opieka przedszkolna	29,41%	42,65%	27,94%

Wykres 3. Jak ocenia Pani/Pan ofertę edukacyjną szkół w gminie?

Opieka Zdrowotna

Mieszkańcy gminy Wręczyca Wielka mają zapewnioną opiekę zdrowotną w Gminnym Ośrodku Zdrowia we Wręczycy Wielkiej, Wiejskim Ośrodku Zdrowia w Kalei, Wiejskim Ośrodku Zdrowia w Truskolasach oraz Wiejskim Ośrodku Zdrowia w Węglowicach. Prowadzonych jest wiele prywatnych praktyk lekarskich (w tym praktyki stomatologiczne, pediatra, dermatolog, psycholog, fizjoterapeuta) oraz działa 6 aptek i 3 punkty apteczne, a co za tym idzie mieszkańcy mają relatywnie dobry dostęp do leków.

Na terenie gminy działa od września 2021 roku prywatna przychodnia **Luxmedica** w swoje ofercie posiada diagnostykę- punkt pobrań, wielospecjalistyczną opiekę stomatologiczną, wielospecjalistyczną opiekę medyczną, gabinet medycyny estetycznej oraz kosmologii, poradnię dietetyczną, fizjoterapię oraz rehabilitację, jak również pracownię RTG.

Na terenie gminy funkcjonuje również **Center-Medical** - Zakład Rehabilitacji Leczniczej rozwijający się od kwietnia 2014 r. świadczący usługi z zakresu rehabilitacji medycznej w placówce mieszczącej się w Truskolasach przy ulicy Opolskiej 9.⁸

W 2019 roku udzielono łącznie 53 778 porad w ramach ambulatoryjnej opieki zdrowotnej oraz 51 634 porad w ramach opieki podstawowej.⁹

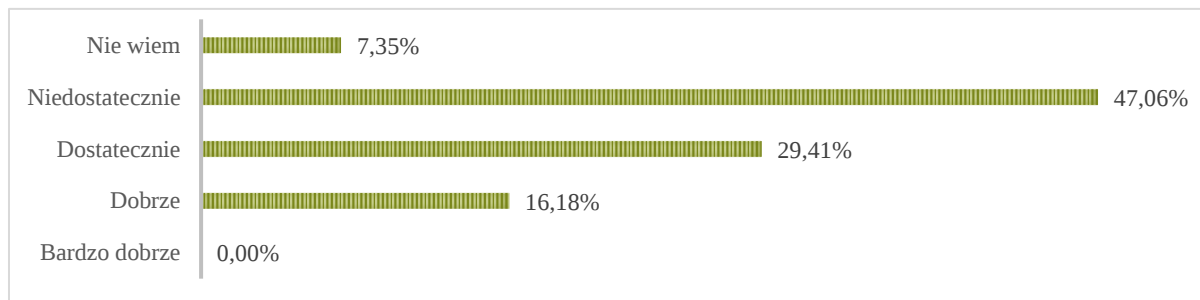
W 2019 roku 44,10% zgonów w gminie Wręczyca Wielka spowodowanych było chorobami układu krążenia, przyczyną 27,60% zgonów w gminie Wręczyca Wielka były nowotwory, a 3,40% zgonów spowodowanych było chorobami układu oddechowego.

47,06% mieszkańców, biorących udział w badaniu ankietowym oceniło na poziomie niedostatecznym ofertę gminy w zakresie ochrony zdrowia. 29,41% ankietowanych przyznało, że gmina jest dostatecznie przygotowana w tym zakresie, natomiast 16,18% stwierdziło, że oferta usług medycznych jest dobra. Pozostałe 7,35% nie udzieliło jednoznacznej odpowiedzi.

⁸ <http://centermedical24.pl/>

⁹ <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/dane/teryt/kategoria/2906#>

Wykres 4. Jak ocenia Pani/Pan poziom opieki zdrowotnej w gminie?

Jak wynika z odpowiedzi badanych największym problemem jest utrudniony dostęp do lekarzy rodzinnych oraz specjalistów, z uwagi na zbyt małą ilość godzin pracy OZ. Ankietowani zwrócili również uwagę na zasadność zwiększenia czasu pracy Ośrodków Zdrowia w godzinach popołudniowych, zatrudnienie większej ilości lekarzy rodzinnych, zwiększenie dostępności badań bezpłatnych oraz zatrudnienie specjalistów z różnych dziedzin m.in. psychologa, psychiatrę, ginekologa, okulistę, dermatologa oraz laryngologa.

Bezpieczeństwo

Główne zadania w zakresie ochrony bezpieczeństwa mieszkańców oraz utrzymania porządku publicznego realizuje Komisariat Policji we Wręczycy Wielkiej oraz Komenda Powiatowa Policji w Kłobucku. Ponadto na terenie gminy Wręczyca Wielka funkcjonuje 18 jednostek Ochotniczych Straży Pożarnych, w tym:

- Ochotnicza Straż Pożarna w Biezeniu,
- Ochotnicza Straż Pożarna w Borowem,
- Ochotnicza Straż Pożarna w Czarnej Wsi,
- Ochotnicza Straż Pożarna w Długim Kącie,
- Ochotnicza Straż Pożarna w Golcach,
- Ochotnicza Straż Pożarna w Grodzisku,
- Ochotnicza Straż Pożarna w Hutce,
- Ochotnicza Straż Pożarna w Kalei,
- Ochotnicza Straż Pożarna w Klepaczce,
- Ochotnicza Straż Pożarna w Kulejach,
- Ochotnicza Straż Pożarna w Nowinach,
- Ochotnicza Straż Pożarna w Pierzchnie,
- Ochotnicza Straż Pożarna w Szarlejce,
- Ochotnicza Straż Pożarna w Truskolasach,
- Ochotnicza Straż Pożarna w Węglowicach,
- Ochotnicza Straż Pożarna we Wręczycy Wielkiej,
- Ochotnicza Straż Pożarna w Zamłynie,
- Zakładowa OSP Arnall Poland.

Zadania Ochotniczych Straży Pożarnych:

- działanie na rzecz ochrony życia, zdrowia i mienia przed pożarami, klęskami żywiołowymi i zagrożeniami ekologicznymi lub innymi miejscowymi zagrożeniami,
- działanie na rzecz ochrony środowiska,
- rozwijanie i upowszechnianie działalności kulturalnej,
- rozwijanie i krzewienie kultury fizycznej i sportu,
- inicjowanie i organizowanie imprez sportowych.

W 2020 roku w gminie Wręczyca Wielka stwierdzono szacunkowo (w oparciu o dane powiatowe) 170 przestępstw. Oznacza to, że na każdych 1000 mieszkańców odnotowano 9,51 przestępstw. Jest to wartość znacznie mniejsza od wartości dla województwa śląskiego oraz znacznie mniejsza od średniej dla całej Polski.

Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw dla wszystkich przestępstw ogółem w gminie Wręczyca Wielka wynosi 81,10% i jest porównywalny do wskaźnika wykrywalności dla województwa śląskiego oraz znacznie większy od wskaźnika dla całej Polski.

W przeliczeniu na 1000 mieszkańców gminy Wręczyca Wielka najwięcej stwierdzono przestępstw o charakterze kryminalnym - 5,43 (wykrywalność 76%) oraz przeciwko mieniu - 3,33 (wykrywalność 57%). W dalszej kolejności odnotowano przestępstwa drogowe - 1,69 (98%), o charakterze gospodarczym - 2,05 (78%) oraz przeciwko życiu i zdrowiu - 0,26 (90%).

Biorąc pod uwagę ostatnie lata można zauważyć, iż ogólna liczba odnotowanych przestępstw na terenie gminy Wręczyca Wielka maleje. Nieco niepokojącym jest, iż coraz częściej dochodzi do przestępstw o charakterze kryminalnym.

Tabela 6. Przestępstwa odnotowane na terenie gminy w latach 2016-2020

	2016	2017	2018	2019	2020
Ogółem	237	204	188	181	170
Kryminalne	86	76	104	90	97
Przeciwko mieniu	63	49	69	59	60
Drogowe	48	35	34	39	30
Gospodarcze	81	76	40	42	37
Przeciwko życiu i zdrowiu	4	5	9	5	5

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Kultura i sport

Instytucjami odpowiedzialnymi za działalność kulturalną na terenie gminy Wręczyca Wielka są Gminny Ośrodek Kultury we Wręczycy Wielkiej oraz jego komórki organizacyjne – Biblioteka Gminna we Wręczycy Wielkiej i cztery filie biblioteczne: Filia Truskolasy, Filia Węglowice, Filia Borowe oraz Filia Szarlejka.

Gminny Ośrodek Kultury działa na podstawie Statutu nadanego Uchwałą nr VI/45/15 Rady Gminy Wręczyca Wielka z dnia 30 kwietnia 2015r.

W roku 2020 Gminny Ośrodek Kultury zatrudniał w oparciu o umowę o pracę 20 osób. W przeliczeniu na pełne etaty stanowi to 15,87 etatu (w tym 1. osoba przebywająca na urlopie rodzicielskim oraz 1. osoba na urlopie wychowawczym). Ponadto w ramach umowy zlecenie zatrudnionych jest 10. instruktorów godzinowych.

W Gminnym Ośrodku Kultury od poniedziałku do soboty odbywają się stałe formy zajęć. Są to zajęcia indywidualne gry na instrumentach dętych blaszanych, drewnianych, flecie poprzecznym, instrumentach perkusyjnych, zajęcia plastyczne dla dzieci w różnych grupach wiekowych oraz dorosłych, Studia Piosenki, zajęcia tańca towarzyskiego, joga dla dorosłych, trzy grupy taneczne Mażorettek, Dziecięca Orkiestra Dęta, Dziecięco – Młodzieżowa Orkiestra Dęta oraz Break Dance prowadzony w remizie OSP w Truskolasach.

W Gminnym Ośrodku Kultury działają ponadto:

- świetlica środowiskowa zajęcia dla 15 dzieci 4 razy w tygodniu po 5,5 godziny (finansowana ze środków GKRPA),
- Koło Emerytów, Rencistów i Inwalidów,
- próby chóru Con Amore,
- ćwiczenia gimnastyczne – Uniwersytet III Wieku,
- Związek Kombatantów Rzeczypospolitej Polskiej i Byłych Więźniów Politycznych,
- Stowarzyszenie Kół Gospodyń Wiejskich Gminy Wręczyca Wielka,
- Koło Gospodyń Wiejskich Wręczyca Wielka,
- punkt bezpłatnych porad prawnych (finansowany z budżetu Starostwa Powiatowego w Kłobucku).

Zajęcia w świetlicy środowiskowej zostały zawieszone w związku z panującą epidemią, natomiast punkt bezpłatnych porad prawnych w 2020 roku udzielał porad wyłącznie

telefonicznie lub mailowo. Gminny Ośrodek Kultury udostępnia również salę na zebrania różnych organizacji pozarządowych, samorządowych, szkolenia oraz pokazy.

W Ośrodku odbywają się cyklicznie Imprezy i Konkursy, są to:

- Ogólnopolskie „Wręczyckie Jasełka”,
- Gminny Konkurs Recytatorski,
- Powiatowy Konkurs Plastyki Obrzędowej „Wiosna”,
- Gminny Konkurs Piosenki Przedszkolnej,
- Koncert z Gwiazdą,
- Wojewódzki Konkurs Plastyczny „Zaczarowany Ogród”,
- Gminny Konkurs Literacki „Moja historyjka”,
- Powiatowe Konfrontacje teatralne,
- Jesienny Koncert dla sympatyków kultury,
- Wojewódzki Konkurs na „Szopkę, gwiazdę, ozdobę choinkową, wieniec adwentowy, podłazniczkę”,
- Konkurs fotograficzny „Moja Gmina w Obiektywie”.

Poza zaplanowanymi wydarzeniami GOK organizuje również oprawę artystyczną imprez partnerskich, wystawy, warsztaty dla uczestników zajęć, okolicznościowe koncerty.

Tabela 7. Liczba uczestników zajęć i imprez GOK Wręczyca Wielka w latach 2018 – 2020

Lata	2018	2019	2020
Orkiestra	55	61	54
Mażoretki	48	56	50
Chór „Con Amore	22	22	22
Joga	19	20	20
Zajęcia plastyczne	45	46	36
Zajęcia taneczne	20	23	18
Studio piosenki	16	14	12
Zajęcia indywidualne	39	38	20
Świetlica	15	15	-
Zespoły śpiewacze	105	101	101
Koło fotograficzne	14	14	-

Grupa Pryzmat	10	10	10
Breakdance	22	22	12
Koło Emerytów	280	280	280
Ćwiczenia III wiek	10	10	10
Imprezy	12 503	12 809	8 309
RAZEM	13 223	13 541	8 954

Księgozbiór bibliotek w Gminie Wręczyca Wielka na dzień 31 grudnia 2020 r. wynosi 54 541 woluminów oraz 237 audiobooków (udostępniane również na zewnątrz dla czytelników), a także 27 egzemplarzy materiałów audiowizualnych (filmy, encyklopedie multimedialne).

W 2020 roku zarejestrowano w Gminie ogółem 2017 czytelników. Udostępniono na zewnątrz:

- wypożyczenia księgozbioru ogółem: 24171 woluminy, w tym:
- literatury pięknej dla dorosłych 16 256 woluminów;
- literatury pięknej dla dzieci i młodzieży 6 784 woluminów;
- literatury popularnonaukowej 1 131 woluminów.

Biblioteki zarejestrowały następującą liczbę odwiedzin:

- ogółem w bibliotekach 11 947;
- ogółem w czytelniach internetowych 349.

Biblioteki prowadzą działalność kulturalną i edukacyjną poprzez udział i współorganizację w strukturze Gminnego Ośrodka Kultury konkursów dla dzieci i młodzieży Szkół Podstawowych i Szkół Ponadpodstawowych. Są to konkursy: recytatorskie, plastyczne, obrzędowe, małe formy teatralne. Działalność ta ma zasięg gminny i ponad gminny. Organizowane są również wystawki tematyczne (ogółem 12 wystawek) promujące zbiory biblioteki i ważne wydarzenia.

Tabela 8. Gminna Biblioteka Publiczna i filie – liczba osób objętych ofertą

Nazwa i adres placówki	Liczba osób objętych ofertą		
	2018	2019	2020
Gminna Biblioteka Publiczna we Wręczycy Wielkiej	846	854	706
Filia Gminnej Biblioteki Publicznej w Borowem	235	236	167
Filia Gminnej Biblioteki Publicznej w Truskolasach	703	722	629
Filia Gminnej Biblioteki Publicznej w Węglowicach	428	452	361
Filia Gminnej Biblioteki Publicznej w Szarlejce	162	166	154
Razem:	2 374	2 430	2 017

Walory rekreacyjno-przyrodnicze, brak przemysłu ciężkiego w pobliżu gminy oraz duża ilość zieleni powoduje, iż mieszkańcy Wręczycy Wielkiej mogą cieszyć się nieskażonym powietrzem i wodą, a miłośnicy sportów rowerowych mają do dyspozycji trasy rowerowe przebiegające przez teren gminy.

Na terenie gminy Wręczyca Wielka działa 7 stowarzyszeń kultury fizycznej zrzeszających zarówno młodzież, jak i dorosłych. Należą do nich:

- Klub Sportowy „Sokół” Wręczyca Wielka,
- Ludowy Zespół Sportowy „Płomień” Borowe,
- Ludowy Klub Sportowy „Huragan” Jezioro,
- Ludowy Zespół Sportowy „Olimpia” Truskolasy,
- Ludowy Klub Sportowy „Amator” Golce,
- Uczniowski Ludowy Klub Sportowy „Junior” Szarlejka,
- Szkolny Klub Sportowy „Herkules” Truskolasy.

Uprawianiu sportu i rozwojowi kultury fizycznej w gminie sprzyja infrastruktura sportowa, na którą składają się następujące obiekty:

- boisko Sportowe przy Klubie Sportowym „OLIMPIA” w Truskolasach,
- boisko sportowe przy Klubie Sportowym „SOKÓŁ” we Wręczycy Wielkiej,
- boisko sportowe przy Ludowym Klubie Sportowym „PŁOMIEŃ” w Węglowicach,
- boisko sportowe przy Ludowym Klubie Sportowym „AMATOR” w Golcach,

- boisko do piłki nożnej, plażowej i plac zabaw w miejscowości Bór Zapilski,
- wielofunkcyjne boisko sportowe w Grodzisku,
- boisko do minisiatkówki, siłownia na wolnym powietrzu,
- plac zabaw oraz stoły do gry w szachy w Kalei,
- boisko sportowe i kort tenisowy przy Zespole Szkół Szkolno-Przedszkolnym w Kalei, kompleks sportowo-rekreacyjny (plac zabaw, basen odkryty) przy Zespole Szkół w Węglowicach,
- boisko sportowe przy Zespole Szkół we Wręczycy Wielkiej,
- boisko sportowe przy Zespole Szkół w Truskolasach.

Na terenie gminy Wręczyca Wielka organizowane są imprezy sportowo-rekreacyjne oraz turnieje, m.in.: Turniej Piłki Nożnej o Puchar Wójta Gminy Wręczyca Wielka, Turniej Piłki Nożnej o Puchar Przewodniczącego Rady Gminy Wręczyca Wielka oraz Gminne Zawody Sportowo-Pożarnicze¹⁰.

Organizacje pozarządowe są przejawem społeczeństwa obywatelskiego, jedną z form aktywności społecznej. Odgrywają ważną rolę nie tylko w konsolidacji lokalnej społeczności, organizacyjnym wzmacnianiu władz lokalnych, lecz również zwiększają szanse rozwoju małych i średnich miejscowości.

Między innymi są to organizacje:

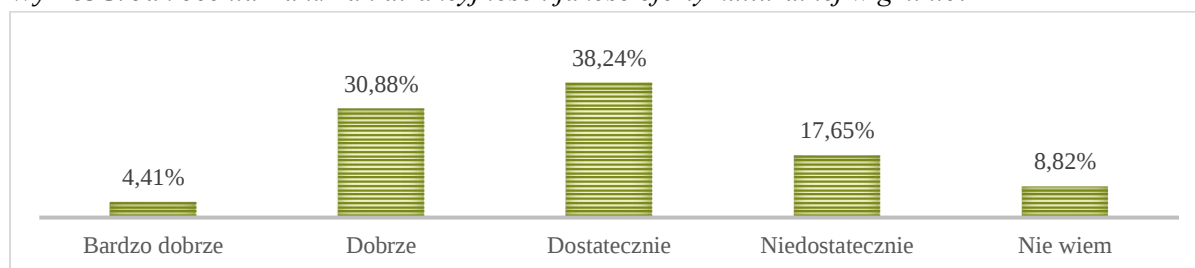
- Fundacja na Rzecz Rozwoju Gminy Wręczyca,
- Stowarzyszenie na Rzecz Krzewienia Kultury i Oświaty we Wsi Grodzisko,
- Związek Emerytów i Rencistów we Wręczycy Wielkiej,
- Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów w Truskolasach,
- Związek Emerytów i Rencistów w Węglowicach,
- Związek Kombatantów Rzeczypospolitej Polskiej i Byłych Więźniów Politycznych,
- Związek Zawodowy Gminnej Spółdzielni "Samopomoc Chłopska" we Wręczycy Wielkiej,

¹⁰ *Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Wręczyca Wielka na lata 2014- 2022 dostęp on-line:*
<https://www.bip.wreczyca-wielka.akcessnet.net/upload/20191112082959ih913vondt8g.pdf>

- Fundacja "Wspólna Sprawa",
- Stowarzyszenie "Koła Gospodyń Wiejskich Gminy Wręczyca Wielka",
- Stowarzyszenie na Rzecz Integracji Społeczności Lokalnej Pozytywnie – Aktywni,
- Stowarzyszenie Nowoczesna Wieś,
- Związek Zawodowy Pracowników Towarzystwa Przyjaciół Dzieci Śląskiego Oddziału Regionalnego w Likwidacji,
- Truskolaskie Stowarzyszenie Inicjatyw,
- Stowarzyszenie "Krzewienia Kultury i Dawnych Tradycji Gminy Wręczyca Wielka",
- Stowarzyszenie Wewręczycy,
- Stowarzyszenie Ja, Ty-My,
- Stowarzyszenie Wręczyckich Inicjatyw Kulturalnych Teatr Wręcz,
- Stowarzyszenie „PROM” na Rzecz Rozwoju, Wspierania Kultury, Sportu i Turystyki Gminy Wręczyca Wielka,
- Stowarzyszenie „Łap Uśmiech”,
- Koła Gospodyń na terenie gminy Wręczyca Wielka,
- Ochotnicze Straże Pożarne na terenie gminy,
- Kluby sportowe na terenie gminy.

Jakość oferty kulturalnej gminy 38,24% oceniło na poziomie dostatecznym. 30,88% przyznało, że zasoby gminy w tym zakresie są dobre, a 4,41% stwierdziło, że bardzo dobre. Zdaniem 17,65% respondentów oferta kulturalna jest niedostateczna. Pozostałe 8,82% badanych nie wyraziło swojej opinii.

Wykres 5. Jak ocenia Pani/Pan atrakcyjność i jakość oferty kulturalnej w gminie?

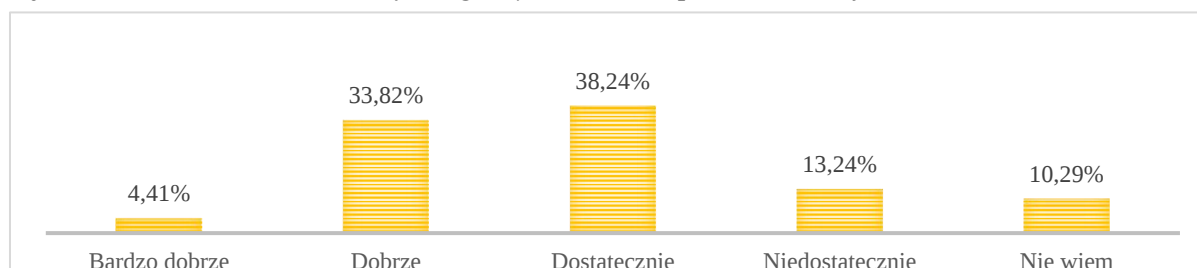

Gdy zapytano ankietowanych jakich placówek kulturalnych lub form zajęć artystycznych brakuje w gminie lub dostęp do nich jest ograniczony, najczęściej wymieniali kino, Ośrodek Kultury oraz świetlice wiejskie. Pojawiły się również odpowiedzi wskazujące na zbyt małą ilość zajęć bezpłatnych dla dzieci oraz seniorów. Jako zasadne mieszkańcy

wskazali na poszerzenie oferty zajęć dodatkowych dla dzieci w okresie wakacyjnym, czy też w okresie ferii zimowych np.: basen, zajęcia baletowe dla dzieci, kurs tańca, szachy oraz warsztaty lego.

Ofertę gminy w zakresie sportu i rekreacji, 38,24% mieszkańców oceniło na poziomie dostatecznym. 33,82% uznało, że zasoby gminy są dobre, a 4,41% stwierdziło, że bardzo dobre. 13,24% badanych przyznało, że oferta gminy w tym zakresie jest niedostateczna. Pozostałe 10,29% nie wyraziło swojej opinii.

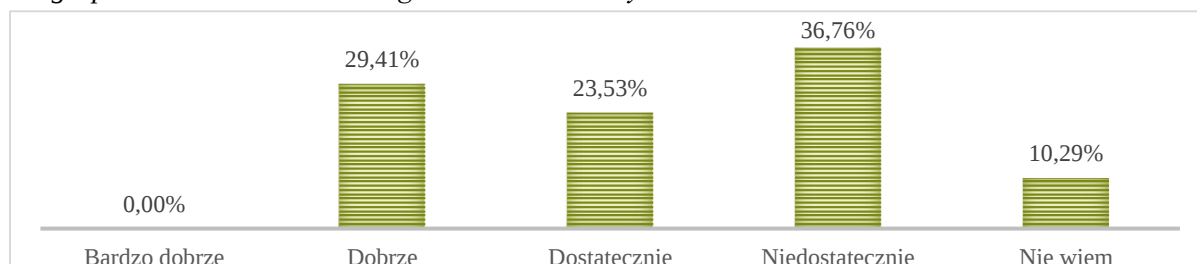
Wykres 6. Jak ocenia Pani/Pan ofertę gminy w zakresie sportu i rekreacji?

Wśród działań i inwestycji, które należałoby podjąć w gminie w celu pełniejszego dostosowania oferty w zakresie sportu i rekreacji mieszkańcy wskazywali najczęściej utworzenie ścieżek rowerowych, budowę basenu oraz hali sportowej. Jako zasadne wskazano poszerzenie oferty zajęć sportowych i ruchowych, skierowanej zarówno do dzieci oraz dorosłych. Pojawił się również pomysł zbudowania ogólnodostępnej siłowni oraz zorganizowania eventu sportowego na terenie gminy.

36,76% ankietowanych mieszkańców niedostatecznie oceniło działania gminy w zakresie organizacji i zagospodarowania czasu wolnego dzieci i młodzieży. 29,41% oceniło je na poziomie dobrym, a 23,53% dostatecznym. Pozostałe 10,29% nie wyraziło swojej opinii w danym temacie.

Wykres 7. Jak Pani/Pan ocenia działania podejmowane w gminie w zakresie organizacji i zagospodarowania czasu wolnego dzieci i młodzieży?

Turystyka i rekreacja

Walory przyrodniczo-krajoznawcze gminy i dobry stan naturalnego środowiska są warunkami umożliwiającymi rozwój turystyki. Gmina Wręczyca Wielka położona jest w obrębie trzech regionów fizycznogeograficznych: Obniżenia Górnej Warty, Progu Środkowo-Jurajskiego (zwanego też Garbem Herbskim) oraz Wyżyny Woźnicko-Wieluńskiej. Obszar gminy odwadnia sieć rzeczna należąca do zlewni rzeki Warty. Zachodnią i północno-zachodnią część gminy odwadnia Pankówka i Biała Oksza z dopływami, wschodnią – Czarna Oksza z dopływami i fragmentarycznie Gorzelanka – dopływ Liswarty.

Gmina Wręczyca Wielka jest aktywnym członkiem różnych stowarzyszeń i związku, do których przynależność dostarcza wymiernych korzyści na wielu płaszczyznach funkcjonowania. Są to:

- Śląski Związek Gmin i Powiatów;
- Stowarzyszenie do Spraw Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego Subregionu Północnego Województwa Śląskiego w Częstochowie;
- Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Zielony Wierchołek Śląska”;
- Związek Gmin i Powiatów Subregionu Północnego Województwa Śląskiego.

Południowa część Gminy stanowi północny obszar Parku Krajobrazowego Lasy nad Górną Liswartą, wchodzącego w skład Zespołu Parków Krajobrazowych Województwa Śląskiego. Utworzony w grudniu 1998 roku Park Krajobrazowy Lasy nad Górną Liswartą jest częścią krajowej sieci ekologicznej Ekonet – Polska. Jego powierzchnia wynosi 50.746 ha (park – 38.701 ha, otulina – 12.045 ha, powierzchnia leśna – 29.744 ha). Na terenie parku znajdują się liczne stawy hodowlane, stanowiące istotny składnik krajobrazu. Często spotykane są tu torfowiska oraz tereny źródliskowe. Poza krajobrazem stawów rybnych występują też krajobrazy z dominacją siedlisk lasów mieszanych świeżych, lasów iglastych, borów i lasów mieszanych, zdominowanych przez monokultury sosnowe oraz krajobraz dolin rzecznych z fragmentami łągów wierzbowo-topolowych i torfowisk.

Głównymi elementami wpływającymi na duże walory przyrodnicze Gminy są : stosunkowo bogata flora, duża różnorodność siedliskowa, wysoka lesistość, liczne zachowane stare drzewa oraz dobrze rozwinięta sieć wód powierzchniowych stwarzająca dogodne warunki do bytowania rodzimych gatunków flory i fauny. Głównymi ciekami gminy są rzeki Pankówka, Biała i Czarna Oksza oraz Gorzelanka. Ich liczne, często bezimienne dopływy umożliwiają

w połączeniu ze zróżnicowanym terenem wykształcenie licznych ekosystemów hydrogenicznych stanowiących ostoję rzadkich gatunków roślin i zwierząt¹¹.

Na wartości przyrodnicze gminy składają się:

- Rezerwat Zamczysko – obszar o powierzchni 1,35 ha, położony na wzniesieniu w dolinie Czarnej Okszy, na gruntach miejscowości Wręczyca Mała. Znajdują się tam dobrze zachowane fosy i wały obronne po zburzonym w średniowieczu zamku, porośnięte ponad 200 letnimi dębami szypułkowymi. Rezerwat ma charakter parkowy, w którym obok wspaniałych dębów można podziwiać modrzew japoński i europejski, czeremchę, Lipę szerokolistną, jawor i czarne bzy.
- Bagno w Jeziorze- użytek ekologiczny o pow. 6,53 ha w pobliżu miejscowości Jezioro. Kompleks zbiorowisk torfowiskowych wokół oligotonicznego, śródleśnego zbiornika wodnego i małych zarastających oczek wodnych. Rezerwat jest również ostoją lęgową dla wielu gatunków ptaków i innych grup zwierząt. W okolicach użytku znajduje się stanowisko subendemicznej brzozy czarnej.
- Dzikie bagno – użytek ekologiczny o pow. 12,3 ha, torfowisko przejściowe i niskie z cennymi i rzadkimi regionalnie gatunkami roślin , położone na terenie Nadleśnictwa Kłobuck, w kompleksie leśnym Pierzchno. Jest to odlesiona, górna część strumyka, wypełniona spontanicznie rozwijającą się roślinnością łąkowo-bagienną, z rozproszonymi zagłębieniami, wypełnionymi okresowo wodą, którym towarzyszą kępy wierzb.
- Na terenie Gminy istnieje 13 pomników przyrody ożywionej, są to pojedyncze drzewa, ich grupy lub aleje, m.in. wokół kościoła pw. św. Mikołaja i na cmentarzu w Truskolasach.

Przez teren Gminy Wręczyca Wielka przebiega częściowo „Szlak rezerwatów Przyrody” Błachownia – Lipie o łącznej długości 67,5 km.

Malownicze tereny doskonale nadają się do uprawiania turystyki aktywnej, przede wszystkim pieszej i rowerowej. Przez gminę przechodzą ścieżki rowerowe łączące okoliczne

¹¹ <https://www.wreczyca-wielka.pl/gmina/opis-gminy/>

miejsowości, dając możliwość poznania wielu obiektów, a przede wszystkim piękna krajobrazów.

- Trasa nr 1 „Krzyżowa droga” (długość trasy – 18 km) Wręczyca Wielka – Długi Kąt – „Krzyż powstańczy” – Grodzisko – rezerwat Zamczysko. *Ciekawe miejsca: krzyż upamiętniający powstanie styczniowe, rezerwat przyrody „Zamczysko”;*
- Trasa nr 2 „Szlakowa wycieczka” (długość trasy – 23 km) Wręczyca Wielka – rezerwat Zamczysko – Grodzisko – Pierzchno – użytek ekologiczny „Dzicze Bagno” – Kalej – Wręczyca Wielka. *Ciekawe miejsca: rezerwat przyrody „Zamczysko”, olbrzymia pomnikowa lipa w Pierzchnie, użytek ekologiczny „Dzicze Bagno”;*
- Trasa nr 3 „Szlakiem wiaduktów” (długość trasy – 30 km) Wręczyca Wielka – Grób „Niezanego Żołnierza” – Bieżeń – Puszczew – Jezioro – wiadukty kolejowe – użytek ekologiczny „Bagno w Jeziorze” – Węglowice – Bór Zapilski – Borowe – Wręczyca Wielka. *Ciekawe miejsca: żelazny most, użytek ekologiczny „Bagno w Jeziorze” Węglowice, kompleks sportowo rekreacyjny przy Zespole Szkół, drewniany kościół w Borze Zapilskim;*
- Trasa nr 4 „Leśna wędrówka” (długość trasy – 34 km) Wręczyca Wielka – Borowe – Bór Zapilski – Węglowice – Jezioro – „Furmańska droga” – „Kacze góry” – „Kamińska droga” – Kuleje – Nowiny – Długi Kąt – Wręczyca Wielka. *Ciekawe miejsca: drewniany kościół w Borze Zapilskim, Węglowice, kompleks sportowo rekreacyjny przy Zespole Szkół, użytek ekologiczny „Bagno w Jeziorze”;*
- Trasa nr 5 Wycieczka do Truskolas (długość trasy – 25 km) Wręczyca Wielka – Długi Kąt – Bór Zapilski – Piła Pierwsza – Truskolasy – Miętna – „Krzyż powstańczy” – Długi Kąt – Wręczyca Wielka. *Ciekawe miejsca: kapliczka w otoczeniu dwóch pomnikowych lip w Borze Zapilskim, kapliczka św. Jana Nepomucena w Truskolasach, drewniany kościół w Truskolasach, pomnikowe lipy przy kościele i na cmentarzu w Truskolasach, punkt widokowy w „Miętnej”, krzyż „powstańczy”.*

Komunikacja i transport

Układ drogowy gminy tworzą drogi wojewódzkie, powiatowe i gminne. W granicach gminy Wręczyca Wielka istnieje 123,16 km dróg gminnych, 53,82 km dróg powiatowych i 27,52 km dróg wojewódzkich, a ich łączna długość wynosi 204,5 km. Lokalne połączenia są zapewnione przez dobrze rozbudowaną sieć dróg powiatowych i gminnych o różnej jakości.

Do ważnych szlaków komunikacyjnych o znaczeniu regionalnym należy:

- droga wojewódzka nr 494 relacji Częstochowa – Wręczyca Wielka – Olesno – Bierdzany,
- droga wojewódzka nr 492 relacji Ważne Młyny – Kłobuck – Wręczyca Wielka – Blachownia.

Są to drogi jednojezdniowe, na dużych odcinkach przebiegające pośród zabudowy. W granicach administracyjnych gminy znajduje się fragment autostrady A –1 (odcinek F między węzłami Rząsawa i Blachownia). Autostrada przebiega we wschodniej części gminy – w granicach miejscowości Nowa Szarlejka i Szarlejka.

Na terenie gminy nie są zlokalizowane węzły autostradowe. W bezpośrednim sąsiedztwie, na terenach gminy Kłobuck przebiega węzeł autostradowy Lgota. Podłączenie terenów gminy do autostrady jest możliwe poprzez istniejące drogi powiatowe w miejscowościach Nowa Szarlejka i Szarlejka oraz drogę gminną przebiegającą przez miejscowość Pierzchno.

Według danych z 2020 roku w wyniku 6 wypadków drogowych w gminie Wręczyca Wielka odnotowano 1 ofiarę śmiertelną oraz 7 osób rannych. Oznacza to, że na 100 tys. ludności przypadło 33,6 wypadków (*znacznie mniej od wartości dla województwa śląskiego oraz znacznie mniej od wartości dla całej Polski*) oraz 5,6 ofiar śmiertelnych (*znacznie więcej od wartości dla województwa i znacznie mniej od wartości dla kraju*).

Rynek pracy

Zgodnie z danymi GUS na koniec roku 2020, w gminie na 1000 mieszkańców pracowało 98 osób. Ogółem w Gminie w 2020 roku pracowało 1 749 osób, w tym 52,49% wszystkich pracujących ogółem stanowiły kobiety, a 47,51% mężczyźni. Na przestrzeni lat 2018- 2020 wzrosła liczba osób pracujących.

Tabela 9. Liczba osób pracujących w gminie Wręczyca Wielka w latach 2018-2020

Liczba osób pracujących w gminie	2018	2019	2020
Pracujący ogółem; w tym:	1 612	1 683	1 749
Kobiety	858	911	918
Mężczyźni	754	772	831

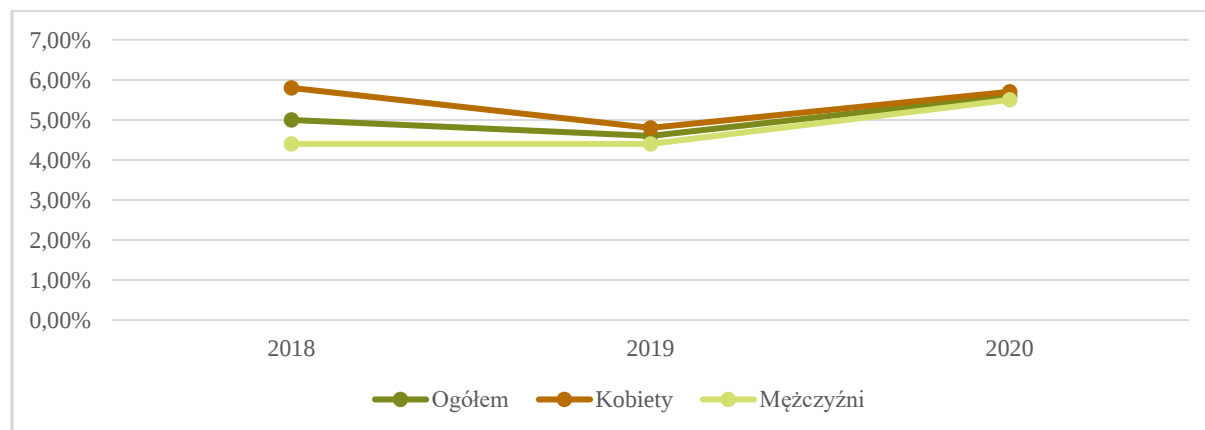
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wśród aktywnych zawodowo mieszkańców gminy Wręczyca Wielka 1 765 osób wyjeżdża do pracy do innych gmin, a 474 pracujących przyjeżdża do pracy spoza gminy - tak więc saldo przyjazdów i wyjazdów do pracy wynosi -1 291.

W 2019 roku przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w gminie Wręczyca Wielka wynosiło 3 683,38 PLN, co odpowiada 71,10% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w Polsce.

Na przestrzeni lat 2018-2019 widoczny jest spadek udziału bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym, natomiast na koniec roku 2020 współczynnik ten wzrósł i wynosił 5,60% (5,70% wśród kobiet i 5,50% wśród mężczyzn).

Wykres 8. Udział zarejestrowanych osób bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w latach 2016-2019

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Gospodarka

W gminie Wręczyca Wielka w roku 2020 w rejestrze REGON zarejestrowanych było 1 727 podmiotów gospodarki narodowej, z czego 1 497 stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. W tymże roku zarejestrowano 128 nowych podmiotów, a 60 podmiotów zostało wyrejestrowanych. Na przestrzeni lat 2009-2017 najczęściej (178) podmiotów zarejestrowano w roku 2019, a najmniej (128) w roku 2020. W tym samym okresie najczęściej (137) podmiotów wykreślono z rejestru REGON w 2011 roku, najmniej (60) podmiotów wyrejestrowano natomiast w 2020 roku.

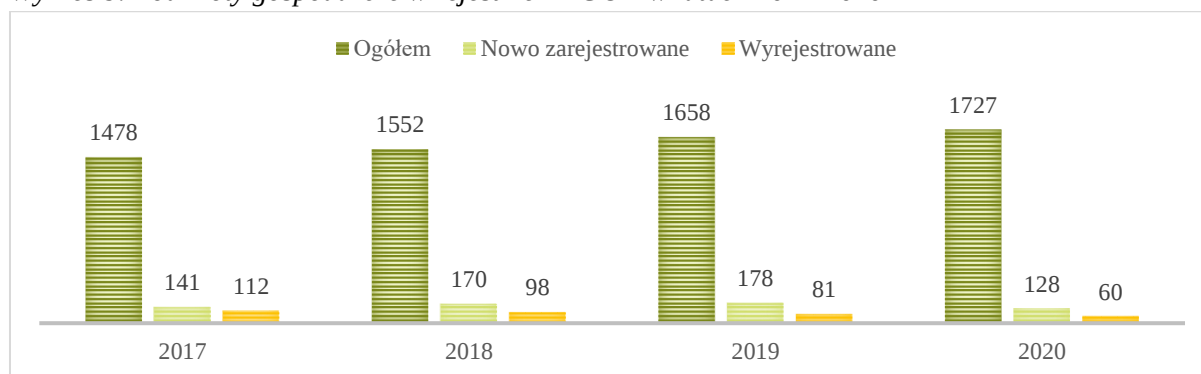
Według danych z rejestru REGON wśród podmiotów posiadających osobowość prawną w gminie Wręczyca Wielka najczęściej (49) jest stanowiących spółki cywilne. Analizując rejestr pod kątem liczby zatrudnionych pracowników można stwierdzić, że najczęściej (1 679) jest mikro-przedsiębiorstw, zatrudniających 0 - 9 pracowników.

Wśród osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w gminie Wręczyca Wielka najczęściej deklarowanymi rodzajami przeważającej działalności są Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle (25.7%) oraz Budownictwo (21.2%).

2,4% (41) podmiotów jako rodzaj działalności deklarowało rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo, jako przemysł i budownictwo swój rodzaj działalności deklarowało 33,9% (586) podmiotów, a 63,7% (1 100) podmiotów w rejestrze zakwalifikowana jest jako pozostała działalność.

Na przestrzeni ostatnich lat obserwuje się stały wzrost ogólnej liczby zarejestrowanych podmiotów.

Wykres 9. Podmioty gospodarcze w rejestrze REGON w latach 2017-2020

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Na podstawie powyższych danych można wnioskować, iż warunki do rozpoczynania i prowadzenia działalności gospodarczej są sprzyjające, a działania gminy w zakresie wspierania i rozwoju przedsiębiorczości przyczyniają się do poprawy stanu gospodarki lokalnej.

Zasoby mieszkaniowe

Zasoby i warunki mieszkaniowe ludności determinują w znacznym stopniu jakość jej bytowania. Niejednokrotnie określają również granice możliwości realizowania własnych aspiracji życiowych.

W latach 2018-2020 liczba budynków mieszkalnych w gminie Wręczyca Wielka była zmienna. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 10. Zasoby mieszkaniowe na terenie gminy Wręczyca Wielka.

Zasoby mieszkaniowe	2018	2019	2020
Budynki mieszkalne w gminie	5 120	5 148	5 093
Izby	24 183	24 390	-
Powierzchnia użytkowa mieszkań	530 189 m ²	536 457 m ²	-

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Gmina jest właścicielem budynków komunalnych wielorodzinnych i budynków o funkcji mieszkalno– usługowej oraz lokali mieszkalnych i usługowych w wielorodzinnych budynkach mieszkalnych stanowiących współwłasność z osobami prywatnymi:

- Wręczyca Mała, ul. Kopalniana 1 -18 lokali mieszkalnych,
- Truskolasy, ul. Cmentarna 1 - 5 lokali mieszkalnych, 1 lokal usługowy,
- Czarna Wieś, ul. Szkolna 89 - 2 lokale mieszkalne, 1 lokal usługowy,
- Borowe, ul. Nowa 3 -2 lokale mieszkalne, 1 lokal usługowy (biblioteka gminna - GOK),
- Kalej, ul. Szkolna 1 - 4 lokale mieszkalne,
- Wręczyca Wielka, ul. Szkolna, bloki od nr 1 do nr 10 -21 lokali mieszkalnych, 3 lokale usługowe.

W sumie na terenie gminy Wręczyca Wielka znajdują się:

- mieszkania - 52 lokale o łącznej powierzchni 2263 m²,
- lokale użytkowe - 8 lokali o łącznej powierzchni 379 m².

Gmina nie posiada w zasobie lokali socjalnych i lokali tymczasowych oraz mieszkań chronionych.

Tabela 11. Liczba mieszkań komunalnych oraz chronionych na terenie gminy Wręczyca Wielka

	2018	2019	2020
Liczba mieszkań komunalnych w zasobie gminy	52	52	52
Liczba wniosków złożonych na mieszkanie komunalne z zasobów gminy	28	28	31
Liczba oczekujących na mieszkania socjalne	12	12	12
Liczba mieszkań komunalnych	0	0	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOPS

DIAGNOZA ISTNIEJĄCYCH PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY WRĘCZYCA WIELKA

Na początku badania ankietowego poproszono mieszkańców o ocenę ważności różnych problemów społecznych w środowisku lokalnym na terenie gminy Wręczyca Wielka. Przyjętą w tym pytaniu miarą ważności różnych problemów społecznych była średnia uzyskana w wyniku odpowiedzi respondentów, gdzie waga punktowa wynosiła odpowiednio od 5 przy problemie uważanym za „bardzo istotny” do 1 przy „nieistotnym”.

Poniższa tabela przedstawia skalę ważności poszczególnych problemów wskazaną przez mieszkańców w trakcie badania.

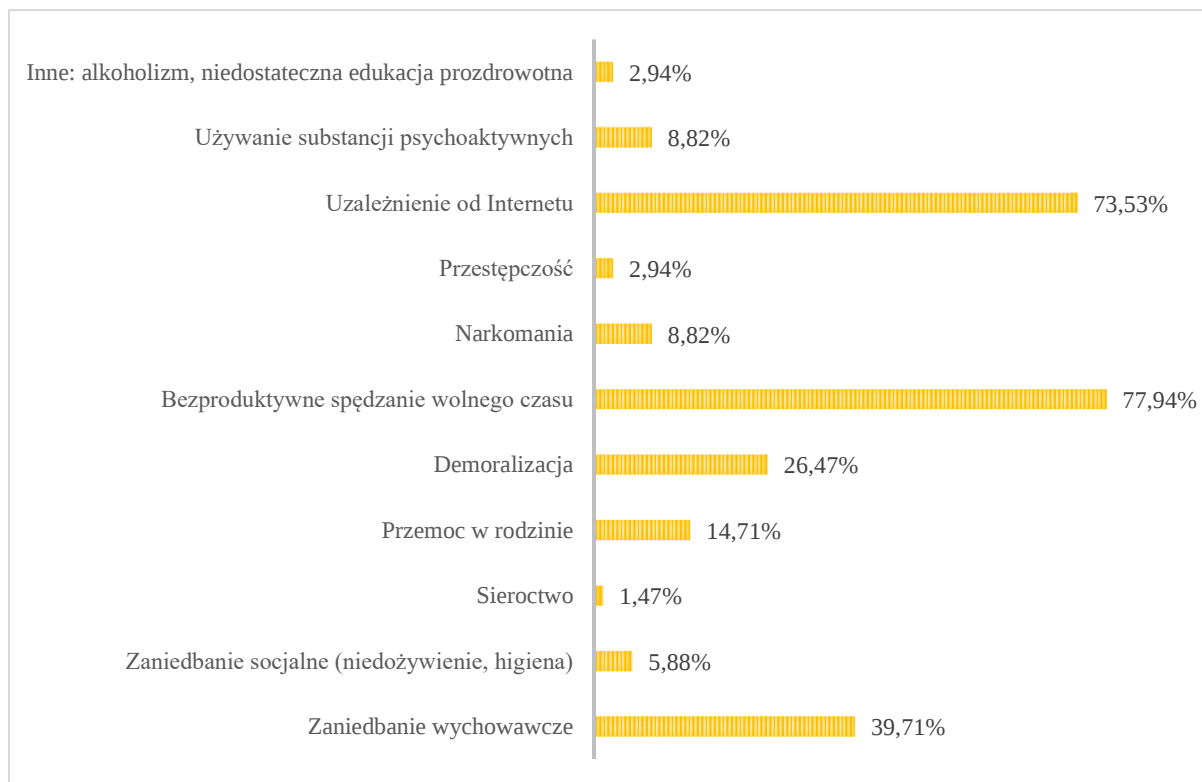
Tabela 12. Ocena ważności problemów społecznych występujących na terenie gminy Wręczyca Wielka

Problemy społeczne	Ważność problemu
Alkoholizm	3,79
Narkomania	2,76
Wzrost przestępczości	2,76
Nowe substancje psychoaktywne (dopalacze)	2,82
Bezrobocie	2,97
Ubóstwo	2,45

Jak wynika z badań, ankietowani mieszkańcy w hierarchii problemów najwyżej usytuowali alkoholizm, którego ważność została oceniona na poziomie 3,79. Najwyższa pozycja zjawiska alkoholizmu jednoznacznie wskazuje priorytetowy kierunek działań, jakie powinien podejmować samorząd w ramach profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych. Ważność pozostałych problemów, występujących na terenie gminy Wręczyca Wielka została oceniona przez mieszkańców na zdecydowanie niższych poziomach.

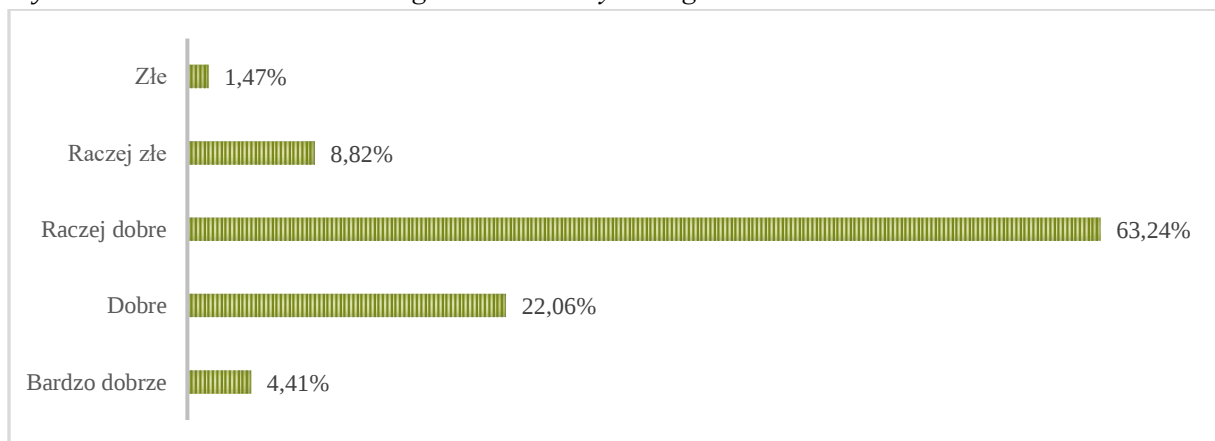
Mieszkańcy zostali również zapytani jakie negatywne zjawiska dostrzegają na terenie gminy w odniesieniu do dzieci i młodzieży. Jak wynika z odpowiedzi najbardziej zauważalnym problemem jest bezproduktywne spędzanie czasu wolnego, a kolejno uzależnienie od Internetu. Wielu respondentów zwróciło również uwagę na zaniedbanie wychowawcze oraz demoralizację.

Wykres 10. Jakie negatywne zjawiska odnoszące się do dzieci i młodzieży dostrzega Pani/Pan najczęściej?

Ogólne warunki życia w gminie Wręczyca Wielka mieszkańcy najczęściej oceniali jako raczej dobre. Taką odpowiedź wskazało 63,24% respondentów. 22,06% oceniło je na poziomie dobrym, a 4,41% na poziomie bardzo dobrym. 8,82% stwierdziło, iż są one raczej złe, a pozostałe 1,47% uznało, że są one złe.

Wykres 11. Jak ocenia Pani/Pan ogólne warunki życia w gminie?

Problemy w obszarze pomocy społecznej

Zgodnie z art. 2. 1. Ustawy o pomocy społecznej, pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości.

Zgodnie z art. 3. w/w ustawy pomoc społeczna wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka. Zadaniem pomocy społecznej jest zapobieganie sytuacjom, o których mowa w art. 2 ust. 1, przez podejmowanie działań zmierzających do życiowego usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem. Rodzaj, forma i rozmiar świadczenia powinny być odpowiednie do okoliczności uzasadniających udzielenie pomocy. Potrzeby osób i rodzin korzystających z pomocy powinny zostać uwzględnione, jeżeli odpowiadają celom i mieszczą się w możliwościach pomocy społecznej.

GMINNY OŚRODEK POMOCY SPOŁECZNEJ WE WRĘCZYCY WIELKIEJ

Zadania pomocy społecznej w gminie wykonuje Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej we Wręczyce Wielkiej. Realizując zadania zlecone z zakresu administracji rządowej, kieruje się ustaleniami przekazanymi przez Wojewodę, natomiast wykonując zadania własne gminy w zakresie pomocy społecznej, kieruje się ustaleniami Wójta. Ośrodek pomocy społecznej koordynuje realizację strategii integracji i rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka; Kierownik ośrodka pomocy społecznej może wytaczać na rzecz obywateli powództwa o roszczenia alimentacyjne.

STRUKTURA ORGANIZACYJNA GMINNEGO OŚRODKA POMOCY SPOŁECZNEJ WE WRĘCZYCY WIELKIEJ

Kadrę Ośrodka tworzy 47 pracowników (wg stanu na dzień 31 grudnia 2020 r. wraz z umowami na zastępstwo).

Ilość zatrudnionych pracowników na poszczególnych stanowiskach przedstawia poniższa tabela.

Tabela 13. Zatrudnienie w GOPS.

Stanowiska	Liczba osób
Dyrektor	1
Zastępca Dyrektora	1
Kierownicy Działów, w tym Główna Księgowa	3
Pracownicy socjalni ogółem	12
z tego:	
starszy specjalista pracy socjalnej	3
specjalista pracy socjalnej	3
starszy pracownik socjalny	1
pracownik socjalny	5
Pracownicy wykonujący usługi opiekuńcze	8
Radca prawny	1
Asystent rodziny	2
Pozostali pracownicy	19
Razem:	47

Ponadto w 2020 roku zostały zawarte 3 umowy zlecenia z 3 osobami, w tym:

- na obsługę bhp w okresie I – XII 2020 roku,
- na pełnienie obowiązków Administratora Bezpieczeństwa Informacji w okresie I – XII 2020 roku,
- na świadczenia pomocy i wsparcia psychologicznego klientom Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej we Wręczycy Wielkiej i członkom ich rodzin – od stycznia do grudnia 2020 roku.

Z danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej we Wręczyca Wielkiej wynika, iż ogólna liczba rodzin korzystających z pomocy na przestrzeni lat 2018-2019 zmalała. Natomiast w roku 2020 nastąpił wzrost ogólnej liczby rodzin oraz rodzin korzystających ze świadczeń z powodu uzależnień od alkoholu.

Tabela 14. Rzeczywista liczba rodzin i osób objętych pomocą społeczną

	2018 rok	2019 rok	2020 rok
Rodziny korzystające ze świadczeń GOPS	255	227	236
Liczba osób w rodzinach	489	390	379
Rodziny korzystające ze świadczeń z powodu problemów uzależnień, w tym:	31	29	38
- alkoholizm	30	27	38
- narkomania	1	2	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOPS

Najistotniejszą formę wsparcia stanowi praca socjalna, która jest ważnym zadaniem własnym o charakterze obowiązkowym. Praca socjalna jest to działalność zawodowa mająca na celu pomoc osobom i rodzinom we wzmocnieniu lub odzyskaniu zdolności do funkcjonowania w środowisku. Praca socjalna prowadzona jest z osobami i rodzinami w celu rozwiązania lub wzmocnienia aktywności samodzielności życiowej. Prowadzona jest również ze społecznością lokalną w celu zapewnienia współpracy oraz koordynacji działań instytucji i organizacji istotnych dla zaspokojenia potrzeb członków społeczności. W ramach pracy socjalnej pracownicy socjalni świadczą pomoc w uzyskaniu różnych świadczeń między innymi: świadczeń emerytalno-rentowych świadczenia uzupełniającego, świadczeń rodzinnych, pisania wniosków itp. Pracę socjalną ciężko przedstawić jest w liczbach, tabelach, trudno jest ją opisać. Zajęcie to jest bardzo czasochłonne. Czasami jedna sprawa wymaga wykonania wielu telefonów, odwiedzenia wielu instytucji, współpracy z różnymi ludźmi i organizacjami. Podsumowując jest to jedno z najtrudniejszych zadań wyznaczonych przez ustawę o pomocy społecznej.

Kolejną formą udzielanej pomocy są świadczenia finansowe- jednak liczba rodzin korzystających z nich na przestrzeni lat 2018-2020 zmalała. Wiele rodzin korzysta również ze

świadczeń niefinansowych. W 2020 roku w ramach pomocy społecznej świadczeniami i pracą socjalną objęto 331 rodzin (600 osób w tych rodzinach, co stanowi 3,40% ogólnej liczby mieszkańców gminy Wręczyca Wielka).

Tabela 15. Rodzaje świadczeń przyznanych w ramach zadań zleconych i własnych

Wyszczególnienie	Liczba osób którym przyznano decyzją świadczenia			Liczba rodzin			Liczba osób w rodzinach		
	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020
Świadczenia przyznane w ramach zadań zleconych i zadań własnych /bez względu na ich rodzaj, formę, liczbę oraz źródło finansowania	328	283	285	255	227	236	489	390	379
w tym: świadczenia pieniężne	200	186	182	193	182	181	318	308	288
świadczenia niepieniężne	145	110	120	102	86	95	279	200	197
Pomoc udzielona w ramach pracy socjalnej - ogółem	x	x	x	300	311	306	564	536	565
w tym: wyłącznie w ramach pracy socjalnej	x	x	x	98	94	95	203	170	221
Praca socjalna w oparciu o kontrakt socjalny	x	x	x	Liczba kontraktów socjalnych			Liczba osób objęta kontraktami socjalnymi		
				39	31	32	38	32	35
Odpłatność za pobyt w domu pomocy społecznej	18	21	21	x	x	x	x	x	x

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOPS

Powody korzystania z pomocy przez mieszkańców gminy Wręczyca Wielka przedstawia poniższa tabela. W 2020 roku najczęstszym powodem udzielania wsparcia przez Gminny Ośrodek Społecznych było ubóstwo, a kolejno długotrwała choroba oraz niepełnosprawność. Liczby rodzin w kolumnach nie należy sumować, ponieważ powodem przyznania pomocy mogła być więcej niż jedna przesłanka.

Tabela 16. Powody przyznawania pomocy społecznej

Powód trudnej sytuacji życiowej	Liczba rodzin			Liczba osób w rodzinach		
Rok	2018	2019	2020	2018	2019	2020
Ubóstwo	155	156	167	281	267	272
Sieroctwo	1	1	1	2	1	1
Bezdomność	10	11	11	10	11	11
Potrzeba ochrony macierzyństwa	33	12	22	155	57	108
w tym: - wielodzietność	16	10	13	91	57	70
Bezrobocie	79	68	78	168	138	162
Niepełnosprawność	140	134	148	223	203	220
Długotrwała choroba	156	157	153	248	226	216
Bezradność w sprawach opiekuńczo- wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego, w tym:	23	16	5	85	51	21
- rodziny niepełne	11	8	3	28	19	10
- rodziny wielodzietne	3	1	2	19	7	12
Przemoc w rodzinie	7	6	3	32	16	9
Potrzeba ochrony ofiar handlu ludźmi	0	0	0	0	0	0
Alkoholizm	18	21	27	30	27	38
Narkomania	1	2	0	1	2	0
Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	7	4	8	8	5	8
Trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą	0	0	0	0	0	0
Zdarzenia losowe	7	0	0	16	0	0
Sytuacja kryzysowa	0	0	4	0	0	7
Klęska żywiołowa lub ekologiczna	0	0	0	0	0	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOPS

Zgodnie z danymi GUS w 2019 roku ze świadczeń rodzinnych korzystało 677 rodzin, w których pomocą objęto łącznie 1 211 dzieci. Przeciętna miesięczna liczba rodzin w gminie pobierających świadczenie wychowawcze 500 plus w 2019 roku wyniosła 1 275, a liczba dzieci w rodzinach 1 770. Na przestrzeni lat 2017-2019 liczba osób korzystających ze świadczeń rodzinnych zmalała.

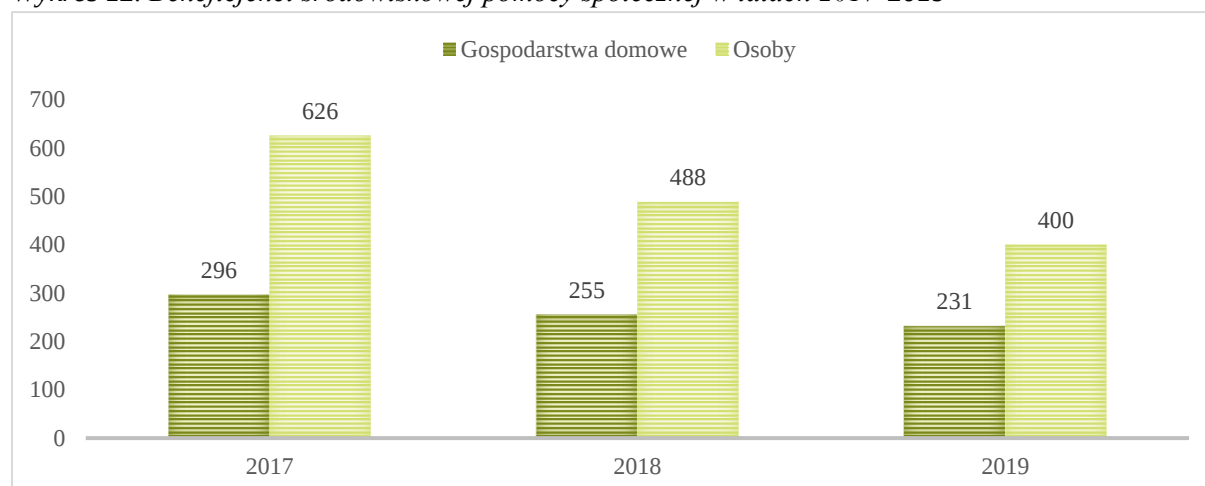
Tabela 17. Korzystający ze świadczeń rodzinnych i wychowawczych w latach 2017-2019

Korzystający ze świadczeń	2017	2018	2019
Świadczenia rodzinne:			
- rodziny	760	735	677
- dzieci	1 316	1 282	1 211
Świadczenia wychowawcze 500 plus:			
- rodziny (przeciętna miesięczna liczba pobierających świadczenie)	1 275	1 196	1 275
-dzieci	1 866	1 750	1 770

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Według danych GUS beneficjentami środowiskowej pomocy społecznej w 2019 roku było 231 gospodarstw domowych, w których pomocą objęto łącznie 400 osób. Na przestrzeni lat 2017-2019 zmalała zarówno liczba gospodarstw domowych jak i liczba osób korzystających z środowiskowej pomocy społecznej.

Wykres 12. Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej w latach 2017-2019

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Populacja rodzin, korzystających z pomocy społecznej jest zróżnicowana. Różnorodność dotyczy zarówno struktury wiekowej beneficjentów, liczebności gospodarstw domowych, typów rodzin, jak również obszarów problemowych rodziny. Zauważalne jest, że

najwięcej rodzin korzystających z pomocy, to te, które prowadzą jednoosobowe gospodarstwo domowe. Na kolejnym miejscu są rodziny dwu i trzyosobowe. Najmniej rodzin jest o liczbie 6 i więcej osób.

Tabela 18. Populacja rodzin, korzystających z pomocy społecznej.

Wyszczególnienie	Liczba rodzin			Liczba osób w rodzinie		
	2018	2019	2020	2018	2019	2020
Rodziny ogółem	353	321	331	692	558	600
o liczbie osób:	219	219	205	219	219	205
1						
2	41	37	49	82	74	98
3	31	26	34	93	78	102
4	32	20	27	128	80	108
5	17	12	11	85	60	55
6 i więcej	13	7	5	85	47	32
W tym: rodziny z dziećmi ogółem	108	88	74	413	301	252
o liczbie dzieci:	36	37	27	91	83	64
1						
2	41	32	31	152	115	103
3	20	12	11	98	57	54
4	6	3	2	35	17	11
5	3	3	3	21	21	20
6	2	1	0	16	8	0
7 i więcej	0	0	0	0	0	0
Rodziny niepełne ogółem	30	31	29	80	85	83
o liczbie dzieci:	15	14	11	30	28	23
1						
2	11	13	14	33	38	41
3	3	2	2	12	7	8
4 i więcej	1	2	2	5	12	11
Rodziny emerytów i rencistów ogółem	57	68	61	98	92	92
o liczbie osób:	35	51	44	35	51	44
1						
2	10	11	8	20	22	16
3	7	5	5	21	15	15
4 i więcej	5	1	4	22	4	17

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOPS

Tabela 19. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w podziale na wiek i płeć wg liczby wypłaconych świadczeń.

Grupa	Ogółem			Kobiety			Mężczyźni		
	2018	2019	2020	2018	2019	2020	2018	2019	2020
0-17	-	1	1	-	1	1	-	-	-
Produkcyjny	182	186	182	60	72	73	122	114	109
Poprodukcyjny	61	62	62	47	42	40	14	20	22

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOPS

W ramach przygotowania dokumentu Strategii przeprowadzono badanie ankietowe wśród pracowników Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej we Wręczyca Wielkiej, w którym wzięło udział 5 osób. Jak wynika z pozyskanych danych, wśród najważniejszych problemów społecznych, które dotyczą rodziny z terenu gminy pracownicy GOPS najczęściej wymieniali niski poziom wzajemnej pomocy pomiędzy rodzinami, alkoholizm oraz nieporadność życiową i bezradność opiekuńczo-wychowawczą. Pojedyncze odpowiedzi wskazywały również na przemoc w rodzinie, niedostateczny dostęp do poradnictwa psychologiczno- prawnego oraz opiekę nad osobami starszymi. Z odpowiedzi pracowników GOPS wynika również, iż rodziny z dziećmi najczęściej zgłaszają trudności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, problemy finansowe, problemy zdrowotne oraz konflikty ze współmałżonkiem/partnerem. Pojedyncze odpowiedzi wskazywały na uzależnienia dokładniej nieokreślone (uzależnienie dzieci od komputera, uzależnienie od leków, uzależnienie od substancji psychoaktywnych), nadużywanie alkoholu/alkoholizm oraz bezrobocie.

Bezrobocie

Na przestrzeni lat 2016-2019 ogólna liczba zarejestrowanych osób bezrobotnych w gminie Wręczyca Wielka zmalała o 9,09%. Jednak w 2020 roku nastąpił wzrost ogólnej liczby bezrobotnych, jak również bezrobotnych do 30 roku życia, bezrobotnych po 50 roku życia oraz długotrwale bezrobotnych.

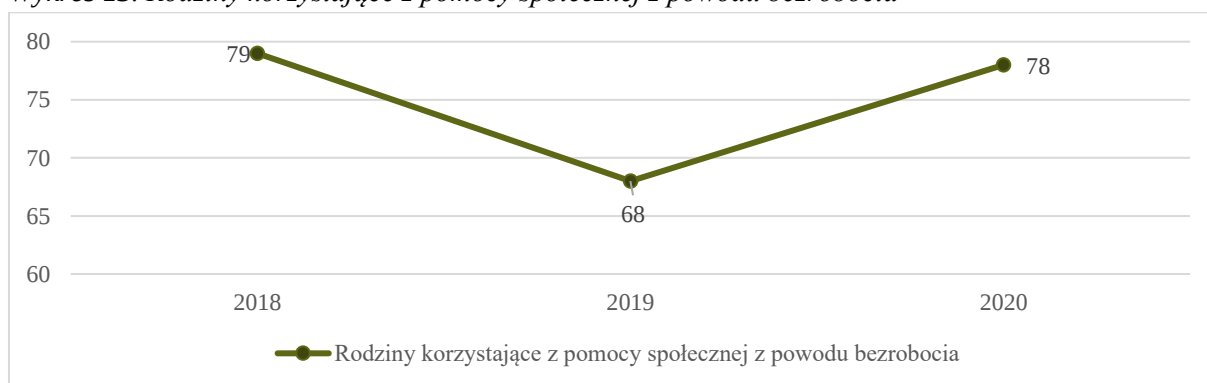
Tabela 20. Stan bezrobocia rejestrowanego w gminie Wręczyca Wielka w latach 2017-2020

Stan bezrobocia	2017	2018	2019	2020
Bezrobotni zarejestrowani ogółem; w tym:	561	562	510	620
Kobiety	307	299	246	289
Mężczyźni	254	263	264	331
Osoby do 30 roku życia	156	152	130	172
Osoby po 50 roku życia	140	143	134	161
Długotrwale bezrobotne	266	290	249	323

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Zgodnie z danymi GOPS we Wręczycy Wielkiej, na przestrzeni lat 2018-2019 zmalała liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia. Natomiast w 2020 nastąpił wzrost liczby rodzin, korzystających z tego typu pomocy

Wykres 13. Rodziny korzystające z pomocy społecznej z powodu bezrobocia

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOPS

Bezdomność

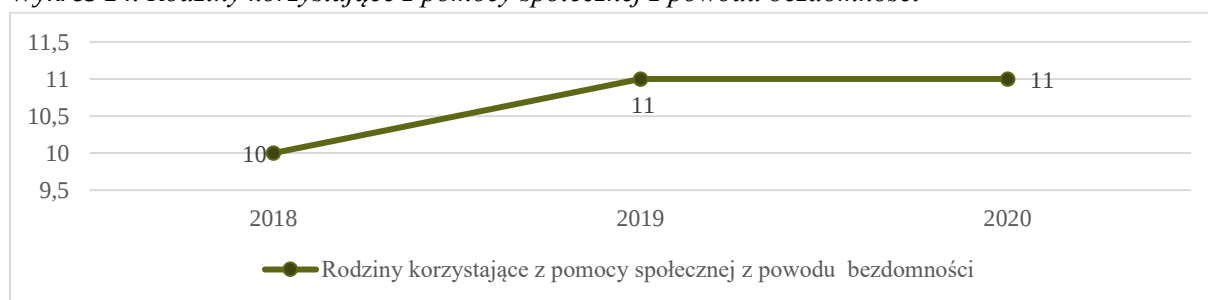
Zdefiniowanie pojęcia bezdomności niewątpliwie nastrocza badaczom coraz to nowszych problemów. Najogólniej, można ją określić jako względnie trwałą sytuację człowieka pozbawionego dachu nad głową albo nieposiadającego własnego mieszkania.¹²

Bezdomność wydaje się być szczególnie bolesnym zjawiskiem, gdyż człowiek, którego ona dotyczy, pozostając bez dachu nad głową, funkcjonuje bez przestrzeni, w której może się schronić przed trudnymi życiowymi sytuacjami. Osobie, która ma dom, bardzo trudno zrozumieć bezdomnych, a przecież jest ich coraz więcej. Dzisiaj można ich spotkać w każdym mieście; do niedawna zaś stanowili zjawisko charakterystyczne jedynie dla dużych aglomeracji. Jest to swego rodzaju znak czasu.

Bezdomność w gminie Wręczyca Wielka jest jedynie zjawiskiem, nie urasta do rangi problemu społecznego. Pomoc osobom bezdomnym i zagrożonym bezdomnością z gminy świadczy Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej we Wręczycy Wielkiej. Przybiera ona głównie formę wsparcia rzeczowego (odzież, żywność) oraz schronienia. Pracownicy socjalni tutejszego ośrodka udzielają także specjalistycznego poradnictwa, informują o przysługujących formach pomocy, motywują do podejmowania działań w kierunku przezwyciężenia trudnej sytuacji życiowej poprzez mobilizowanie do aktywności zawodowej, odbudowania więzi rodzinnych, dbałości o higienę i wygląd zewnętrzny oraz zachęcają do leczenia odwykowego.

Zgodnie z danymi GOPS we Wręczycy Wielkiej, na przestrzeni lat 2018-2020 wzrosła liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu bezdomności.

Wykres 14. Rodziny korzystające z pomocy społecznej z powodu bezdomności

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOPS

¹² M. Porowski, *Bezdomność – obraz zjawiska i populacji ludzi bezdomnych*, [w:] *Pedagogika społeczna: człowiek w zmieniającym się świecie*, red. T. Pilch, I. Lepalczyk, Żak, Warszawa 1995, s. 433–434

W 2020 roku w różnych formach udzielono pomocy 11 osobom bezdomnym. Natomiast pomoc w formie schronienia otrzymało 8 osób bezdomnych.

Tabela 21. Liczba osób bezdomnych objętych pomocą schronienia.

Forma pomocy	Liczba osób objętych pomocą		
	2018	2019	2020
Schronisko dla osób bezdomnych MARKOT w Klizinie	5	5	2
Schronisko dla osób bezdomnych w Mariance Rędzińskiej	1	1	-
Schronisko dla osób bezdomnych w Lubojence	1	3	4
Schronisko dla osób bezdomnych w Koleczkowie	-	-	1
Schronisko dla osób bezdomnych w Biłgoraju	-	-	1
Razem:	7	9	8

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOPS

Problem uzależnień od substancji psychoaktywnych

Alkoholizm

Według szacunków Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych co ósmy dorosły Polak nie pije w ogóle alkoholu. Ponadto większość osób pijących alkohol spożywa go w sposób, który nie powoduje negatywnych konsekwencji dla nich i dla osób z ich otoczenia. Jednak kilkanaście procent dorosłych Polaków spożywa alkohol problemowo. Szacuje się, że w grupie tej znajduje się ok. 900 tys. osób uzależnionych oraz ponad 2 mln osób pijących alkohol ryzykownie lub szkodliwie. Należy podkreślić, że grupa osób najwięcej pijących, stanowiąca 9% ogólnej liczby osób konsumujących alkohol, spożywa aż 43% całego wypijanego alkoholu.¹³

Konkretna liczba osób uzależnionych od alkoholu jest trudna do ustalenia. Posługując się danymi szacunkowymi Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych można natomiast określić przybliżoną liczbę osób wśród danej populacji, u których mogą występować różne kategorie problemów alkoholowych.

Tabela 22. Populacje osób, u których występują różne kategorie problemów alkoholowych

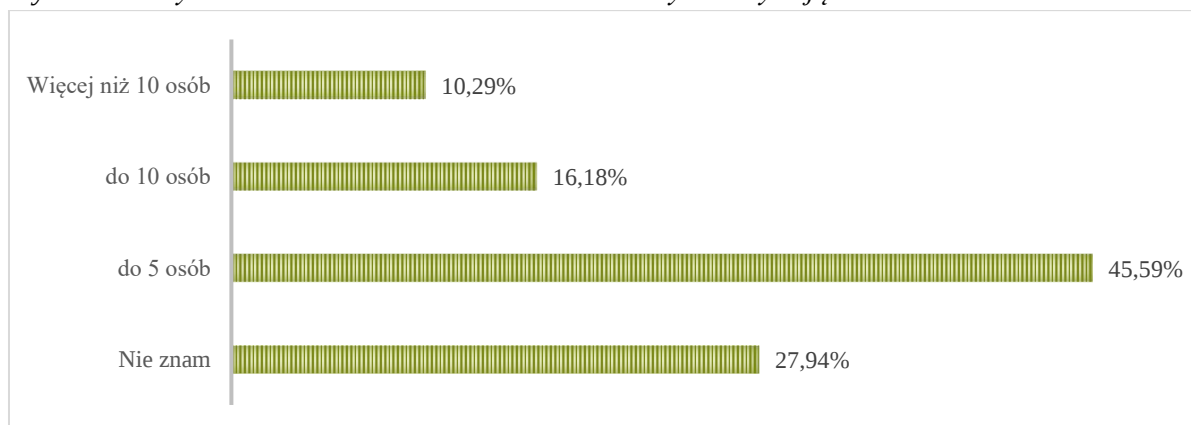
Populacje osób, u których występują różne kategorie problemów alkoholowych (dane szacunkowe)	Polska 38,6 mln	Gmina Wręczyca Wielka 17 861 mieszkańców
Liczba osób uzależnionych od alkoholu	ok. 2% populacji	ok. 357 osób
Dorośli żyjący w otoczeniu alkoholika (współmałżonkowie, rodzice)	ok. 4% populacji	ok. 714 osób
Dzieci wychowujące się w rodzinach alkoholików	ok. 4% populacji	ok. 714 osób
Osoby pijące szkodliwie	5-7% populacji	ok. 893-1250 osób
Ofiary przemocy domowej w rodzinach z problemem alkoholowym	2/3 osób dorosłych oraz 2/3 dzieci z tych rodzin	ok. 238 osób dorosłych i 476 dzieci

Źródło: PARPA

¹³ <http://www.parpa.pl/index.php/szkody-zdrowotne-i-uzaleznienie/picie-ryzykowne-i-szkodliwe>

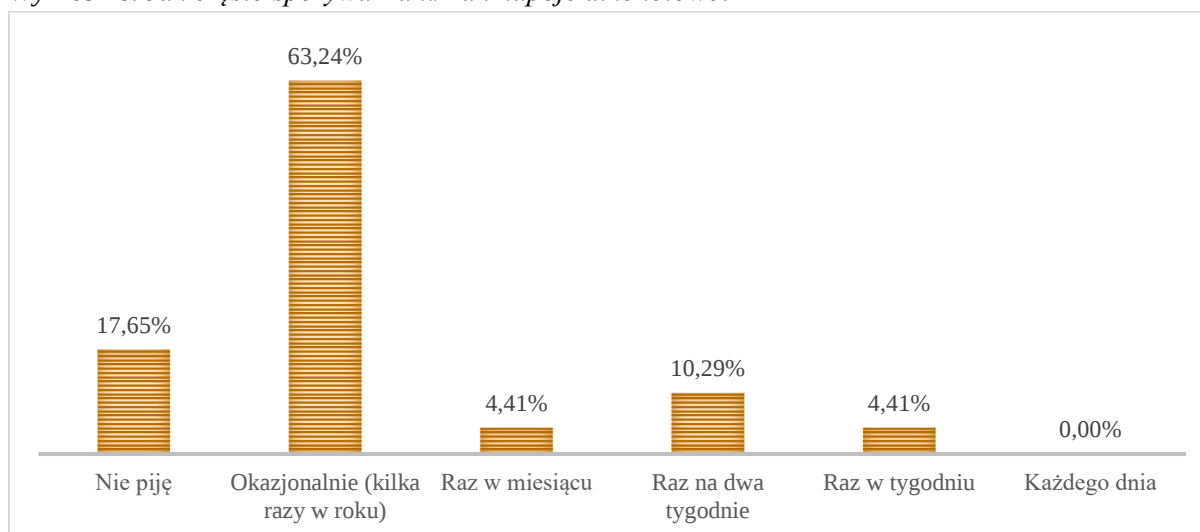
Dane z przeprowadzonej diagnozy społecznej wśród mieszkańców gminy Wręczyca Wielka wskazują, iż problem alkoholizmu został usytuowany najwyżej w hierarchii problemów społecznych. 64,71% badanych stwierdziło, że jest to bardzo powszechny problem, a 16,18% badanych uznało, że są to nieliczne przypadki. Co więcej, problem odnotowany został także w odpowiedziach respondentów potwierdzających znajomość w swoim otoczeniu osób nadużywających alkoholu, ogółem 72,06% z nich przyznało, że zna takie osoby.

Wykres 15. Czy zna Pani/Pan w swoim środowisku osoby nadużywające alkohol?

Jak wskazują wyniki pozyskane w trakcie badania, 63,24% respondentów spożywa alkohol okazjonalnie, a najczęściej spożywanym napojem są drinki. 17,65% respondentów zadeklarowało abstynencję, natomiast pozostali ankietowani przyznali się do spożywania alkoholu raz w miesiącu lub częściej.

Wykres 16. Jak często spożywa Pani/Pan napoje alkoholowe?

58,82% ankietowanych potwierdziło, że spotyka się ze zjawiskiem nietrzeźwości wśród kierowców, w tym 54,41% zadeklarowało, że zdarzyło się to kilka razy, a 4,41% stwierdziło, że są to sytuacje bardzo częste. Niepokojącym jest, iż 11,76% badanych było świadkami spożywania alkoholu przez kobiety w ciąży. Mieszkańcy zwrócili również uwagę na nasilenie zjawiska spożywania alkoholu przez osoby nieletnie. 27,94% badanych przyznało, że spotkało się kilka razy z przypadkami sprzedaży alkoholu osobom nieletnim, a 4,41% spotyka się z tym często.

W opinii 14,71% badanych piwo i wino są zbyt słabymi alkoholami by można się było od nich uzależnić. Co więcej, 25,00% ankietowanych uważa, że tylko codzienne spożywanie alkoholu może prowadzić do uzależnienia. Wobec powyższego, powołując się na zdanie kierownika działu leczenia odwykowego i programów medycznych PARPA wystarczy, aby raz w tygodniu lub nawet raz w miesiącu odczuwać potrzebę spożycia alkoholu, bowiem nie ma określonej dopuszczalnej ilości spożywanego alkoholu, która gwarantowałaby brak szkód zdrowotnych.¹⁴ Należy zatem podejmować działania profilaktyczne mające na celu zwiększanie świadomości mieszkańców w tym zakresie.

Uwagę zwraca również wynik wskazujący, iż tylko 36,76% respondentów zna instytucje działające na terenie gminy, które pomagają osobom uzależnionym, a wśród nich wskazują Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Punkt Konsultacyjny ds. Uzależnień i Przemocy w Rodzinie we Wręczycy Wielkiej, Urząd Gminy oraz Klub AA. Pozostałe 63,24% badanych przyznało się do braku wiedzy w tym zakresie.

Problem spożywania napojów alkoholowych przez młode osoby potwierdzają także wyniki badania przeprowadzonego wśród uczniów szkół podstawowych z terenu gminy Wręczyca Wielka. Z pozyskanych danych wynika, iż 4,65% uczniów klas piątych i szóstych oraz 26,27% uczniów klas siódmych i ósmych miało już kontakt z alkoholem. Niepokojącym jest również fakt, iż obniża się wiek inicjacji alkoholowej, która według deklaracji badanych uczniów najczęściej przypada na wiek 11 lat. Pierwszym kontaktom z alkoholem sprzyja zazwyczaj okres wakacyjny. Wielu uczniów biorących udział w badaniu zadeklarowało, że zna osoby niepełnoletnie mające do czynienia z substancjami psychoaktywnymi. Pozyskane

¹⁴ Fudala J., Bezpieczne picie alkoholu, 2017, dostęp on-line: <https://www.mp.pl/pacjent/psychiatria/uzaleznienia/69551,bezpieczne-picie-alkoholu>

w trakcie badania dane wskazują, iż takie znajomości zazwyczaj poszerzają się wraz z wiekiem badanych.

Problem alkoholizmu potwierdzają także odpowiedzi uczestniczących w badaniu sprzedawców napojów alkoholowych. 85,00% badanych przyznało, że spotyka się z próbami zakupu alkoholu przez osoby nietrzeźwe. Badani deklarowali najczęściej, że próby zakupu alkoholu przez osoby młode zdarzają się raczej rzadko. Pozytywnym jest, że w przypadku wątpliwości co do pełnoletności klienta, wszyscy sprzedawcy proszą o okazanie dokumentu potwierdzającego wiek. Co więcej, wszyscy sprzedawcy uczestniczący w badaniu ankietowym mają świadomość jakie kary grożą za sprzedaż alkoholu osobie niepełnoletniej. Uwagę zwraca jednak wynik wskazujący, iż 30,00% ankietowanych nie wie na czym polega zakaz reklamowania napojów alkoholowych w punktach sprzedaży, wynikający z art.13¹ Ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi. Wobec powyższego zasadnym będzie podjęcie działań szkoleniowych w tym zakresie.

Akcentowany przez respondentów problem alkoholizmu wskazuje zatem jednoznacznie na priorytetowy kierunek działań, jaki powinien podejmować samorząd w ramach profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych. Wobec powyższego, zasadne jest podejmowanie działań w celu eliminowania potencjalnych zagrożeń związanych z nadużywaniem alkoholu na terenie gminy. Konieczne jest prowadzenie działań o charakterze profilaktycznym, szkoleniowym, informacyjnym, a także promującym różne formy zdrowego stylu życia.

Działalność Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych:

Zadania Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych realizowane są w oparciu o corocznie uchwalany Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. W celu efektywnej i prawidłowej realizacji zaplanowanych działań Gminna Komisja współpracuje z Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Wręczycy Wielkiej, Zespołem Interdyscyplinarnym, Policją; placówkami oświatowymi z terenu gminy oraz innymi instytucjami działającymi na rzecz profilaktyki.

Dane z działalności Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w latach 2018-2020 wskazują, iż zmalała liczba wniosków skierowanych do GKRPA o podjęcie czynności zmierzających do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu odwykowemu. Natomiast liczba rodzin

zgłoszonych osób z problemem alkoholowym, w których była prowadzona procedura Niebieskie Karty była wyższa w 2020 roku, niż w roku 2019.

Tabela 23. Działalność Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

Działania Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (GKRPA)	2018 rok	2019 rok	2020 rok
Posiedzenia GKRPA (ogółem)	32	24	17
Posiedzenia, na których prowadzono rozmowy motywujące	23	15	15
Liczba osób uzależnionych od alkoholu, z którymi członkowie GKRPA przeprowadzili rozmowy	51	29	30
Liczba członków rodzin osób uzależnionych od alkoholu, z którymi członkowie GKRPA przeprowadzili rozmowy	27	17	18
Liczba przeprowadzonych kontroli punktów sprzedaży napojów alkoholowych	17	11	0
Liczba wniosków skierowanych do GKRPA o podjęcie czynności zmierzających do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu odwykowemu	51	38	32
Liczba osób, które zostały skierowane na przeprowadzenie badania przez biegłych sądowych celem wydania opinii w przedmiocie uzależnienia od alkoholu	42	27	23
Liczba osób, które zgłosiły się na badanie przez biegłych sądowych	19	10	16
Liczba osób, wobec których GKRPA wystąpiła do sądu z wnioskiem o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego	37	19	23
Liczba rodzin zgłoszonych osób z problemem alkoholowym, w których była prowadzona procedura Niebieskie Karty.	24	9	12
Szkolenia, w których uczestniczyli członkowie komisji	2	2	3
Uruchomienie procedury Niebieskie Karty przez GKRPA	0	2	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GKRPA we Wręczyca Wielkiej

Punkt Konsultacyjny ds. Uzależnień oraz Przemocy w Rodzinie

Punkt Konsultacyjny ds. Uzależnień oraz Przemocy w Rodzinie pełni ważną rolę w lokalnym systemie pomocy. Zadaniem punktu jest zdiagnozowanie problemów klienta w zakresie uzależnień i przemocy w rodzinie oraz zaplanowanie pomocy i udzielenie wsparcia dla osób i rodzin korzystających z jego usług. W punkcie konsultacyjnym mieszkańcy mogą uzyskać bezpłatną, interdyscyplinarną pomoc w zakresie konsultacji, poradnictwa, wsparcia, pomocy terapeutycznej i psychologicznej dotyczących problemów uzależnień, współuzależnienia, zjawiska przemocy w rodzinie, sytuacji dziecka w rodzinie z problemem uzależnień i przemocy.

Tabela 24. Działalność Punktu Konsultacyjnego

Działalność Punktu Konsultacyjnego	2018 rok	2019 rok	2020 rok
Liczba osób korzystających z pomocy PK /ogółem/ w tym:	163	121	197
- osoby z rodzin z problemem alkoholowym	34	33	26
- dorośli członkowie rodziny osoby z problemem alkoholowym (osoby współuzależnione, DDA)	20	24	39
- osoby doznające przemocy w rodzinie	15	49	27
- osoby stosujące przemoc	2	0	2

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GKRPA we Wręczyca Wielkiej

W latach 2018 -2020 w Punkcie Konsultacyjnym zatrudnione były osoby posiadające interdyscyplinarne przeszkolenie potrzebne do zdiagnozowania problemów klienta i jego rodziny w celu zaplanowania kompleksowej pomocy, tj.:

- certyfikowany instruktor terapii uzależnień,
- psycholog dziecięcy,
- psychoterapeuta, mający zarazem uprawnienie mediatora,
- psycholog kliniczny,
- seksuolog.

Z usług specjalistów dyżurujących w Punkcie Konsultacyjnym korzystały osoby w różnym wieku i z różnymi problemami, w większości zgłaszały się same, część była kierowana przez pracowników socjalnych oraz członków GKRPA. Niektóre z osób korzystały z jednorazowej konsultacji, inne osoby uczestniczyły w regularnych spotkaniach.

Według danych GKRPA w 2020 roku udzielono największą liczbę konsultacji. Najczęściej były to konsultacje psychoterapeutyczne.

Tabela 25. Dyżury specjalistów w Punkcie Konsultacyjnym w latach 2018-2020

Specjalista	2018 rok		2019 rok		2020 rok	
	Liczba osób	Liczba konsultacji	Liczba osób	Liczba konsultacji	Liczba osób	Liczba konsultacji
Terapeuta ds. uzależnień	29	131	10	100	30	250
Psycholog kliniczny	27	109	-----	-----	-----	-----
Psycholog dziecięcy	64	277	69	335	55	389
Psychoterapeuta	36	276	42	375	112	628
Seksuolog kliniczny	7	7	-----	-----	-----	-----
Ogółem	163	800	121	810	197	1267

Na przestrzeni lat 2018-2020 wzrosła liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu alkoholizmu, natomiast zmalała z powodu narkomanii.

Tabela 26. Liczba uczestników w spotkaniach grupy wsparcia

Grupa wsparcia	2018 rok	2019 rok	2020 rok
Liczba osób uczestniczących w spotkaniach grupy wsparcia	18	14	22

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej we Wręczyce Wielkiej

Rodziny i osoby, u których występują problemy związane z nadużywaniem alkoholu lub innych substancji psychoaktywnych obejmowane są również przez pracowników socjalnych Ośrodka Pomocy Społecznej pomocą w formie pracy socjalnej, w tym m.in.: przeprowadzanie rozmów motywujących do zaprzestania spożywania alkoholu i do podjęcia leczenia odwykowego lub terapii, udzielanie pomocy w umawianiu terminów w placówkach leczenia uzależnień, monitorowanie wywiązywania się z podjętych już zobowiązań, podejmowanie współpracy z kuratorami sądowymi, wskazywanie na możliwości rozwiązań trudnych sytuacji, edukowanie w temacie uzależnienia od alkoholu i współuzależnienia, wskazywanie na możliwości korzystania z placówek pomagających osobom uzależnionym i współuzależnionym oraz poradnictwa dostosowanego do potrzeb rodziny lub osoby.

W przypadkach gdy rodzina wykazuje problemy opiekuńczo- wychowawcze względem małoletnich obejmowana jest pomocą w formie wsparcia asystenta rodziny. W szczególnych przypadkach GOPS może skierować osobę wymagającą całodobowej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności, niemogącej samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu, do domu pomocy społecznej dla osób uzależnionych od alkoholu.

Tabela 27. Liczba rodzin oraz osób w rodzinach, które skorzystały z pomocy społecznej z powodu alkoholizmu i narkomanii

Lp.	Powód trudnej sytuacji życiowej	2018 rok		2019 rok		2020 rok	
		Liczba rodzin	Liczba osób	Liczba rodzin	Liczba osób	Liczba rodzin	Liczba osób
1.	Alkoholizm	18	30	21	27	27	38
2	Narkomania	1	1	2	2	0	0

Narkomania

„Narkomania staje się coraz bardziej powszechnym zjawiskiem w Polsce. Aż co piąty nastolatek spróbował marihuany, co dziesiąty – amfetaminy, natomiast co piętnasty próbował heroiny. Zjawisko narkomanii jest coraz bardziej wszechobecne. Obowiązujące w Rzeczypospolitej normy prawne nakładają wiele sankcji karnych na osoby powiązane ze środowiskiem narkomanii: na dealerów narkotyków, osoby, które je przetwarzają, wytwarzają, czerpią zyski ze sprzedaży lub są ich posiadaczami. Normy te są często interpretowane jako jedne z najbardziej restrykcyjnych w porównaniu z innymi państwami Europy. Zjawisko narkomanii to jeden z najpoważniejszych problemów społecznych, a także chorób XXI wieku. Osób zarażonych wciąż przybywa i są to w głównej mierze osoby młode.”¹⁵

Dane pozyskane w trakcie diagnozy zagrożeń społecznych wskazują, iż problem narkomanii jest zauważalny na terenie gminy Wręczyca Wielka, natomiast są to raczej sporadyczne przypadki. Taką odpowiedź wskazało 58,82% ankietowanych mieszkańców. 13,24% uważa to za problem bardzo powszechny. 2,94% stwierdziło, że problem narkomanii nie występuje na terenie gminy, natomiast pozostałe 25,00% nie potrafiło udzielić jednoznacznej odpowiedzi. 27,94% respondentów biorących udział w badaniu zna do 5 osób zażywających narkotyki, a 10,29% wie gdzie można dokonać zakupu tego rodzaju substancji psychoaktywnych. Do zażywania narkotyków przyznało się 8,82% badanych.

W trakcie badania ankietowego przeprowadzonego wśród uczniów pojawiły się deklaracje potwierdzające znajomość w swoim środowisku osób niepełnoletnich zażywających narkotyki. Do posiadania tego typu znajomości przyznało się 1,55% uczniów klas piątych i szóstych oraz 9,75% uczniów klas siódmych i ósmych.

¹⁵ Instytut Zdrowia Publicznego, Wydział Lekarski i Nauk o Zdrowiu Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach, Praca zbiorowa Zdrowie i jego uwarunkowania. Problem narkomanii i narkotyków w Polsce. Rozmiar trendy i zjawiska, Lublin 2017, dostęp on-line: http://www.neurocentrum.pl/dcten/wp-content/uploads/nowak-starz_g3p1.pdf

Problemy osób starszych, niepełnosprawność i długotrwała choroba

Dane demograficzne z ostatnich lat wskazują na problem starzenia się społeczeństwa na terenie gminy Wręczyca Wielka. Jak wiadomo osoby starsze są bardziej narażone na choroby, co często prowadzi także do niepełnosprawności. Starość wiąże się z niższą aktywnością i sprawnością fizyczną, a w konsekwencji często z marginalizacją osób starszych jako zbiorowości. W związku z migracją ludzi młodych wzrasta ilość osób starszych, samotnie mieszkających, które często wymagają opieki. Na terenie gminy zauważalny jest problem zapewnienia opieki, który z biegiem lat może narastać. W związku z tym konieczne jest dostosowanie infrastruktury usług społecznych do potrzeb zwiększającej się społeczności osób starszych w celu umożliwienia pozostawania jak najdłużej samodzielny w swoim miejscu zamieszkania i aktywnymi w życiu społecznym. Poważnym problemem dla osób starszych jest przenoszenie różnych form aktywności do Internetu, co może prowadzić do pogłębiania procesu wykluczenia cyfrowego i alienacji seniorów. Istotnymi formami wsparcia jest realizowanie wysokiej jakości usług społecznych z zakresu opieki dostosowanych do potrzeb, aktywizacja seniorów, zapewnienie wsparcia środowiskowego oraz pobytu w placówkach całodobowych. Ważnym elementem działań na rzecz osób starszych jest zwiększenie świadomości społecznej na temat funkcjonowania seniorów, wsparcie w zakresie dostępności cyfrowej, poprawa ich wizerunku oraz wzmocnienie integracji międzypokoleniowej poprzez realizację wolontariatu i włączanie do grup samopomocowych i pomocowych.

Tabela 28. Podział mieszkańców ze względu na wiek

Liczba mieszkańców	2016	2017	2018	2019	2020
Ogółem, w tym:	17 711	17 786	17 752	17 774	17 861
Osoby w wieku 0-17 lat	3 128	3 120	3 064	3 028	3 044
Osoby w wieku 18-59 lat	10 606	10 601	10 542	10 486	10 469
Osoby w wieku 60 lat i więcej	3 977	4 065	4 146	4 260	4 348

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Średni wiek mieszkańców wynosił 41,7 lat i jest nieznacznie mniejszy od średniego wieku mieszkańców województwa śląskiego oraz porównywalny do średniego wieku mieszkańców całej Polski.

Istotne z punktu widzenia seniorów jest zaspokojenie potrzeb poprzez utworzenie platformy współpracy podmiotów realizujących działania wspierające osoby starsze. Zintegrowany system wsparcia zmierzać będzie do tworzenia stabilnych i optymalnych warunków życia seniorów poprzez dążenie do poprawy dostępności architektonicznej i cyfrowej, rozwój różnorodnych środowiskowych form opieki dziennej i całodobowej dla osób starszych, a także monitorowanie stanu zdrowia dzięki zastosowaniu nowych technologii: telemedycyny i teleopieki.

Na terenie gminy Wręczyca Wielka działa Związek Emerytów i Rencistów we Wręczycy Wielkiej oraz w Węglowicach, a także Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów w Truskolasach. W ramach swoich działań członkowie związku biorą udział w licznych spotkaniach okolicznościowych, integracyjnych, rajdach rowerowych, wycieczkach, turnusach wypoczynkowych itp.

Na terenie gminy Wręczyca Wielka działa również Klub Seniora w ramach Wręczyckiej Akademii Seniora. Projekt ten jest skierowany dla Seniorów z terenu gminy Wręczyca Wielka. Posiada bardzo bogaty program kulturalno-dydaktyczny, różnego rodzaju wieczorki taneczne, wycieczki krajoznawcze, czy nauka języka angielskiego.¹⁶

Osoby niepełnosprawne zamieszkałe w gminie Wręczyca Wielka mogą korzystać ze wsparcia finansowego udzielanego przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Kłobucku, które dysponuje środkami na dofinansowanie uczestnictwa, wraz z opiekunami, w turnusach rehabilitacyjnych, zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze, likwidacji barier architektonicznych, technicznych lub w komunikowaniu się.

W 2021 roku Gmina Wręczyca Wielka działająca poprzez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej we Wręczycy Wielkiej przystąpiła do realizacji **Programu „ASYSTENT OSOBISTY OSOBY NIEPEŁNOSPRAWNEJ”** – finansowanego ze środków Funduszu Solidarnościowego.

Głównym celem Programu jest wprowadzenie usługi asystenta jako formy ogólnodostępnego wsparcia dla:

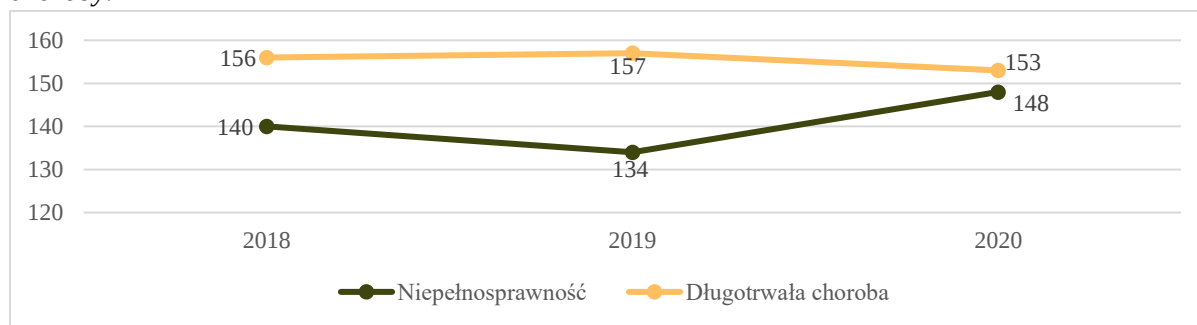
¹⁶ <http://wreczycawielka.pl/wiadomosci/lokalne/wreczyczna-akademia-seniora/>

- dzieci do 16 roku życia z orzeczeniem o niepełnosprawności łącznie ze wskazaniami: konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji oraz konieczności stałego współudziału na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji,
- osób niepełnosprawnych posiadających orzeczenie o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności wydane na podstawie ustawy z dnia 27 sierpnia 1997r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych albo orzeczenie równoważne do wyżej wymienionego.

Niepełnosprawność i długotrwała lub ciężka choroba to przesłanki do udzielania pomocy przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, uprawniające między innymi do zasiłku stałego, okresowego, usług opiekuńczych, zasiłku pielęgnacyjnego czy świadczenia pielęgnacyjnego oraz pomocy rzeczowej.

Zgodnie z danymi GOPS we Wręczycy Wielkiej, liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z tytułu długotrwałej choroby na przestrzeni ostatnich lat utrzymuje się na podobnym poziomie, natomiast liczba odbiorców pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności w 2020 roku była najwyższa.

Wykres 17. Liczba rodzin korzystających z pomocy GOPS z tytułu niepełnosprawności lub długotrwałej choroby.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOPS

W związku z obowiązującym stanem epidemii oraz znaczącym wzrostem zakażeń koronawirusem SARS-CoV-2, Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej kierując się troską o bezpieczeństwo osób starszych przygotowało na rok 2020 program wspierający ochronę zdrowia i życia osób powyżej 70 roku życia pn.: „Wspieraj Seniora”, do realizacji którego przystąpiła również gmina Wręczyca Wielka. Program jest realizowany od 20 października 2020 roku do nadal.

Program ma na celu dofinansowanie gmin w zakresie realizacji usługi wsparcia na rzecz Seniorów, którzy w obowiązującym stanie epidemii zdecydują się na pozostanie w domu. Usługa wsparcia polegała w szczególności na dostarczeniu zakupów, zgodnie ze wskazanym przez Seniora zakresem, obejmujących artykuły podstawowej potrzeby, w tym artykuły spożywcze, środki higieny osobistej.

Program adresowany był do:

- osób w wieku 70 lat i więcej, które pozostaną w domu w związku z zagrożeniem zakażeniem Covid-19, w szczególnych przypadkach osoby poniżej 70 roku życia.

Realizacja usługi wsparcia w postaci dostarczenia zakupów nie przysługiwała osobie, która korzystała z usług opiekuńczych, bądź specjalistycznych usług opiekuńczych. W ramach Programu została uruchomiona specjalna infolinia dedykowana seniorom. W okresie od 27 października do 31 grudnia 2020 r. na uruchomioną infolinię zadzwoniły 3 osoby, w tym 1 osobie udzielano systematycznie pomocy w formie dostarczania zakupów, natomiast 2 osoby nie spełniały przesłanek do udziału w programie. W okresie trwania programu informowano osoby, które dzwoniły do Ośrodka o zasadach realizacji programu. W okresie od 27 października do 31 grudnia 2020 r. sporządzono 16 sprawozdań dla Śląskiego Urzędu Wojewódzkiego w Katowicach w aplikacji CAS.

Wydatki związane z zapewnieniem opieki dla osób starszych wymagających pomocy osób innych wzrastają. Na sytuację osób niesamodzielnych wpływ mają nie tylko zmiany struktury wiekowej, ale także obserwowane procesy społeczne prowadzące do zmniejszania się wielkości gospodarstw domowych. Zmiany te powodują osłabienie funkcji rodziny i ograniczenie jej roli w zapewnieniu opieki osobom niesamodzielnym. W GOPS we Wręczycy Wielkiej do realizacji usług opiekuńczych zatrudnionych jest 8 opiekunek.

Tabela 29. Usługi opiekuńcze.

Rok	Liczba osób objętych usługami	Liczba godzin
2018	40	9 720
2019	39	9 368
2020	40	7 300

Osobie wymagającej całodobowej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności, niemogącej samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu, której nie można zapewnić niezbędnej pomocy w formie usług opiekuńczych, przysługuje prawo do umieszczenia w domu pomocy społecznej.

Działania pracowników Ośrodka dotyczące umieszczania w domu pomocy społecznej są wnikliwie analizowane. Umieszczenie w domu pomocy społecznej jest ostatecznością i zawsze poprzedzane jest oceną możliwości udzielania pomocy osobie potrzebującej w miejscu jej zamieszkania oraz zbadaniem jej sytuacji rodzinnej.

Tabela 30. Liczba osób przebywających w Domach Pomocy Społecznej

Rok	2018	2019	2020
Liczba osób przebywających w DPS	18	21	21

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOPS

Tabela 31. Domy pomocy społecznej, w których przebywają mieszkańcy gminy Wręczyca Wielka.

Dom pomocy społecznej	Liczba osób przebywających w 2018 roku	Liczba osób przebywających w 2019 roku	Liczba osób przebywających w 2020 roku
DPS w Blachowni	4	3	3
DPS w Prusach	1	1	1
DPS w Turowie	2	2	2
DPS w Drużykowo i Wola Czaryska	2	3	2
DPS w Częstochowie	1	1	1
DPS Bobrowniki	5	1	4
DPS we Włoszczowej	1	5	1
DPS Zochcinek		1	1
DPS Wilkowice		1	1
DPS Borzęcin		1	1
DPS Prószków		1	2
DPS Pęcławice Górne		1	1
DPS Obryte		1	1
Razem		21 (rubryka nie sumuje się, ponieważ 1 osoba w ciągu roku przebywała w 2 typach DPS)	21

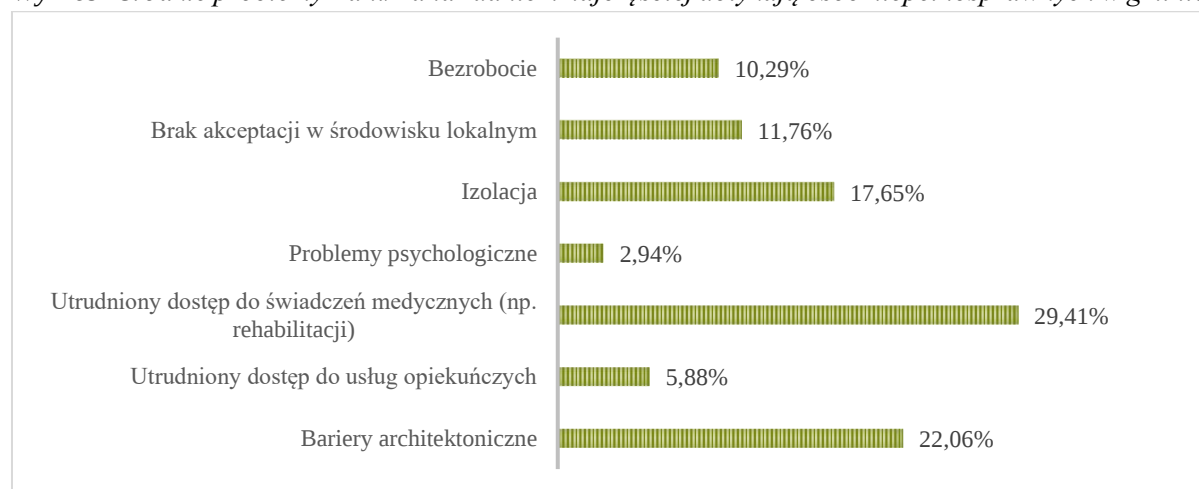
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOPS

Pracownicy GOPS uczestniczący w badaniu ankietowym wymienili kilka problemów odnoszących się do osób niepełnosprawnych, które dostrzegają w trakcie swojej pracy. Wskazano na bariery architektoniczne, niedostosowaną infrastrukturę do potrzeb osób niepełnosprawnych, niewystarczająca ilość miejsc wsparcia dziennego, brak miejsc spotkań osób niepełnosprawnych, brak DPS dla niepełnosprawnych, ubóstwo, alkoholizm oraz nieporadność życiową. W większości respondenci uznali, że oferta gminy skierowana do osób niepełnosprawnych, w zakresie opieki, pomocy, wsparcia czy usług opiekuńczych jest raczej wystarczająca.

Z kolei wśród problemów dotyczących osób starszych pracownicy GOPS wymieniali najczęściej brak form aktywności wspierających kontakty społeczne, brak zagospodarowania czasu wolnego ludzi starszych, brak zapewnienia opieki całodobowej ze strony najbliższej rodziny, utrudnioną współpracę z rodziną w zakresie opieki nad osobami starszymi, trudności w dotarciu do poradni specjalistycznych, bezrobocie, alkoholizm, nieporadność życiową, problemy zdrowotne, ubóstwo oraz niskie dochody. Według opinii większości respondentów tj. 80,00% oferta gminy w zakresie opieki, pomocy, wsparcia i usług opiekuńczych dla osób starszych jest raczej wystarczająca.

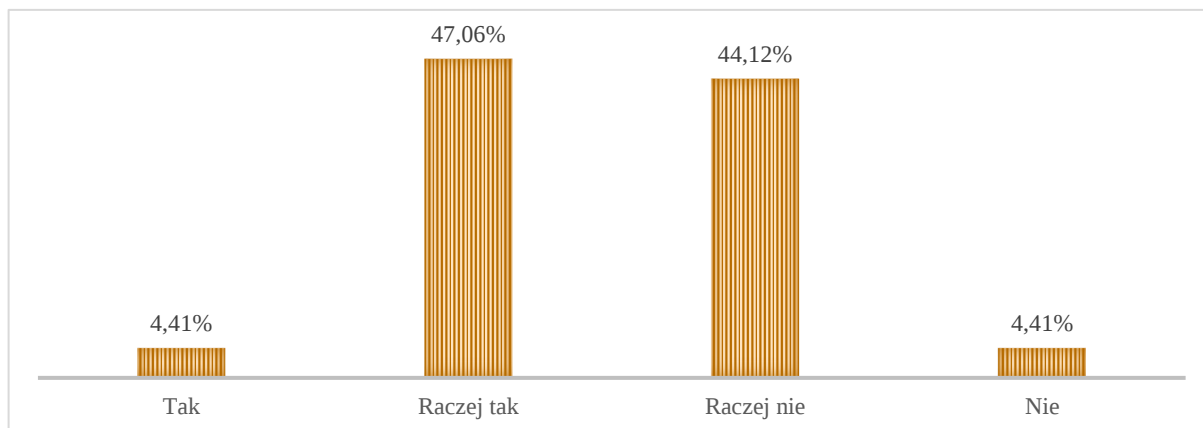
W trakcie badania ankietowego przeprowadzonego wśród dorosłych mieszkańców gminy Wręczyca Wielka wskazano kilka problemów, które ich zdaniem najbardziej dotyczą osoby z niepełnosprawnościami. Największy odsetek tj. 29,41% wskazał na utrudniony dostęp do usług medycznych (np. rehabilitacji). 22,06% respondentów wskazało na bariery architektoniczne, a 17,65% na izolację.

Wykres 18. Jakie problemy Pani/Pana zdaniem najczęściej dotyczą osób niepełnosprawnych w gminie?

Ponadto większość respondentów przyznała, że działania podejmowane na terenie gminy Wręczyca Wielka raczej uwzględniają potrzeby osób z niepełnosprawnościami. Z kolei 48,53% badanych było przeciwnego zdania.

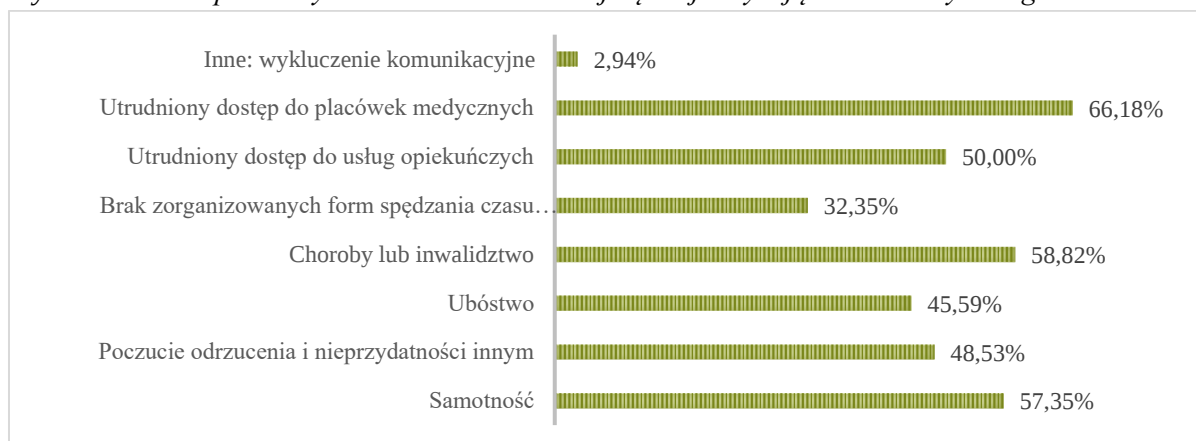
Wykres 19. Czy Pani/Pana zdaniem w działaniach realizowanych na terenie gminy uwzględnia się potrzeby osób z niepełnosprawnościami?

Wśród działań mających na celu poprawę sytuacji osób niepełnosprawnych w gminie ankietowani mieszkańcy wymieniali najczęściej zwiększenie dostępu do usług rehabilitacyjnych poprzez budowę punktu rehabilitacji dla osób niepełnosprawnych z terenu gminy, zwiększenie dostępu do lekarzy specjalistów oraz dostępu do doraźnej opieki pielęgniarskiej, zapewnienie wsparcia finansowego oraz psychologicznego. Jako zasadne wskazano również likwidację barier architektonicznych, w tym: stworzenie podjazdów dla wózków, usunięcie krawężników oraz zamontowanie wind w budynkach publicznych.

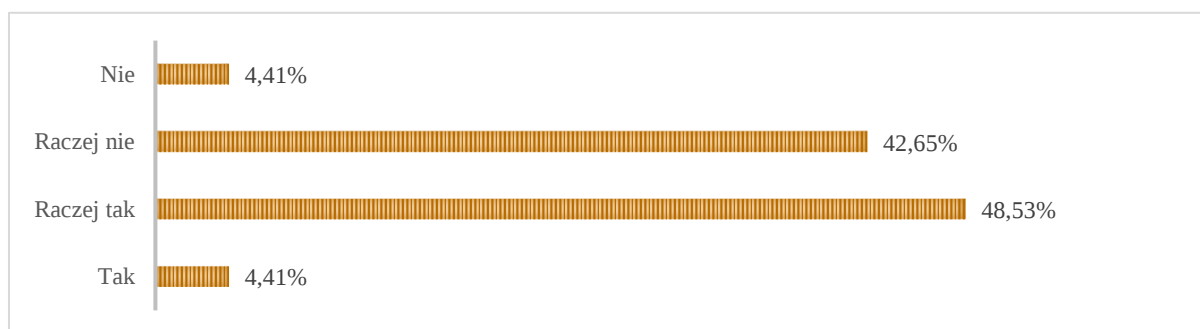
W trakcie ankietyzacji poruszono także problematykę dotyczącą osób starszych. Wśród kluczowych problemów dotyczących seniorów respondenci wskazywali najczęściej samotność oraz utrudniony dostęp do placówek medycznych. Zwrócono również uwagę na choroby lub inwalidztwo, samotność, trudną dostępność do usług opiekuńczych, poczucie odrzucenia i nieprzydatności innym, ubóstwo, brak zorganizowanych form spędzania czasu wolnego oraz wykluczenie komunikacyjne.

Wykres 20. Jakie problemy Pani/Pana zdaniem najczęściej dotyczą osób starszych w gminie?

48,53% ankietowanych przyznało, że działania podejmowane na terenie gminy Wręczyca Wielka raczej uwzględniają potrzeby osób starszych, a 4,41% przyznało, że na terenie gminy uwzględnia się takie potrzeby. Pozostałe 47,06% badanych wyraziło natomiast zdanie przeciwne.

Wykres 21. Czy Pani/Pana zdaniem w działaniach realizowanych na terenie gminy uwzględnia się potrzeby osób starszych?

Respondenci wymienili szereg działań, które ich zdaniem poprawiłyby sytuację osób starszych. Najczęściej wskazywali na utworzenie dziennego domu seniora, zorganizowanie transportu do ośrodków zdrowia, zwiększenie dostępu do lekarzy specjalistów. Zwrócono również uwagę utworzenia wolontariatu, który oferowałby pomoc seniorom załatwianiu spraw urzędowych oraz pomoc w sprawach codziennych. Jako zasadne respondenci wskazali również na organizację zajęć grupowych dla seniorów, organizację imprez kulturalnych dla osób starszych oraz samotnych oraz konieczność polepszenia komunikacji publicznej.

Podmioty pomagające w rozwiązywaniu problemów społecznych:

Wśród osób i instytucji, które mogą przyczynić się do rozwiązywania lokalnych problemów, wymienić można przede wszystkim Urząd Gminy i Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej. Ważne jest również działanie Gminnego Ośrodka Kultury we Wręczycy Wielkiej, Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Wójta Gminy, Sołectw, pracowników Powiatowego Urzędu Pracy, Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie, Urzędu Marszałkowskiego, Policji. Duży wpływ na rozwiązywanie problemów społecznych mogą mieć również stowarzyszenia, które powstały na terenie gminy.

Instytucje wspomagające osoby niepełnosprawne oraz starsze z terenu gminy Wręczyca Wielka:

Warsztaty Terapii Zajęciowej w Hutce prowadzone przez Towarzystwo Przyjaciół Dzieci Śląski Oddział Regionalny w Katowicach

- osoby niepełnosprawne z terenu powiatu kłobuckiego, legitymujące się orzeczeniem o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności ze wskazaniem do uczestnictwa w WTZ. Terapia zajęciowa prowadzona jest w 8 pracowniach.

Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Częstochowie.

Zadania Powiatowego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności:

- wydawanie orzeczeń o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności oraz o wskazaniach do ulg i uprawnień,
- wydawanie legitymacji osoby niepełnosprawnej,
- wydawanie kart parkingowych.

Usługi świadczone przez Powiatowy Urząd Pracy w Kłobucku dla osób niepełnosprawnych

Osoba niepełnosprawna może być zarejestrowana w Powiatowym Urzędzie Pracy jako:

- bezrobotny – to osoba, która posiada ustaloną niepełnosprawność, jednak nie jest uprawniona m.in. do renty z tytułu niezdolności do pracy, renty socjalnej, zasiłku stałego.

- poszukujący pracy – to osoba, która oprócz ustalonej niepełnosprawności jest uprawniona m.in. do renty z tytułu niezdolności do pracy, renty socjalnej, zasiłku stałego.

Osoba z orzeczonym stopniem o niepełnosprawności, która jest zdolna do podjęcia zatrudnienia w co najmniej połowie wymiaru czasu pracy, posiadająca status „bezrobotnego” może skorzystać ze wszystkich usług urzędu pracy i instrumentów przewidzianych dla osoby bezrobotnej.

Ponadto, osoba niepełnosprawna zarejestrowana w powiatowym urzędzie pracy jako poszukująca pracy niepozostająca w zatrudnieniu może również korzystać na zasadach takich jak bezrobotni z następujących usług lub instrumentów określonych w ustawie o promocji:

- szkoleń;
- stażu;
- prac interwencyjnych;
- przygotowania zawodowego dorosłych;
- badań lekarskich lub psychologicznych, o których mowa w art. 2 ust. 3 ustawy o promocji;
- zwrotu kosztów, o których mowa w art. 45 ust. 1, 2 i 4 ustawy o promocji;
- finansowania kosztów, o których mowa w art. 45 ust. 3 ustawy o promocji;
- studiów podyplomowych;
- szkoleń na podstawie trójstronnych umów szkoleniowych zawieranych pomiędzy starostą, pracodawcą i instytucją szkoleniową;
- bonu na zasiedlenie;
- bonu szkoleniowego;
- bonu stażowego.

Dla osób niepełnosprawnych posiadających status „poszukującej pracy”, a nie pozostających w zatrudnieniu, przewidziane są usługi urzędu pracy i instrumenty finansowane

ze środków PFRON. Instrumenty te są adresowane bezpośrednio do osób niepełnosprawnych, jak też do ich pracodawców¹⁷.

Tabela 32. Instrumenty finansowane ze środków PFRON

Uprawnienia pracodawcy zatrudniającego osobę z orzeczoną stopniem o niepełnosprawności	• Miesięczne dofinansowanie do wynagrodzenia pracownika. • Zwrot kosztów przystosowania stanowiska pracy. • Zwrot kosztów wyposażenia stanowiska pracy. • Zwrot kosztów szkolenia pracownika. • Zwrot kosztów zatrudnienia pracownika pomagającego pracownikowi niepełnosprawnemu w pracy. • Zwolnienie z wpłat na PFRON. • Refundacja części wynagrodzenia lub składek na ubezpieczenia społeczne.
Uprawnienia osoby z orzeczoną stopniem o niepełnosprawności zdolnej do pracy, posiadające status „bezrobotnego” lub poszukującego pracy	• Pomoc w znalezieniu zatrudnienia (pośrednictwo pracy). • Możliwość nabycia, uzupełnienia, podniesienia kwalifikacji zawodowych oraz zdobycia doświadczenia zawodowego (szkolenia, studia podyplomowe, staż). • Pomoc w wyborze odpowiedniego miejsca pracy przy uwzględnieniu predyspozycji zawodowych i możliwości zdrowotnych oraz wymagań w danym środowisku pracy (doradcy zawodowego).
Osoby niepełnosprawne podejmujące i prowadzące działalność gospodarczą lub rolniczą	• Wsparcie finansowe na podjęcie działalności gospodarczej, rolniczej albo wniesienie wkładu do spółdzielni socjalnej. • Dofinansowanie do oprocentowania kredytu bankowego. • Refundacja składek ZUS.

¹⁷ <https://klobuck.praca.gov.pl/dla-bezrobotnych-i-poszukujacych-pracy/dla-niepelnosprawnych>

Ubóstwo

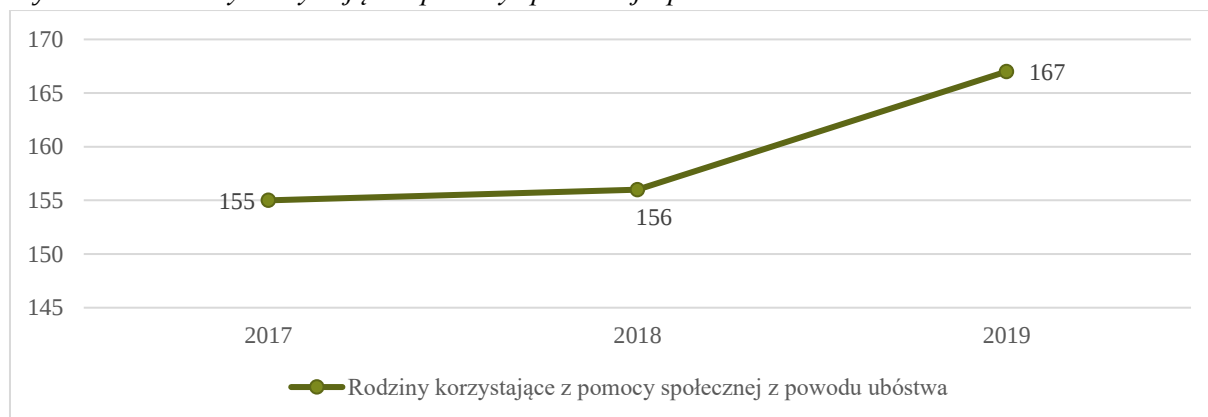
Ubóstwo jest jednym z najważniejszych i najbardziej złożonych problemów społecznych. Jest też ściśle powiązany z zagadnieniami marginalizacji i wykluczenia społecznego. Ubóstwo gospodarstw domowych w sposób szczególny uderza w wychowujące się w nich dzieci, ponieważ ogranicza i zagraża ich prawidłowemu rozwojowi i socjalizacji. Ubóstwo staje się poważnym problemem społecznym wtedy, gdy dotyczy znacznej części społeczeństwa. Skutki biedy nie rozciągają się jedynie na jednostki nią doświadczone, ale również - zwłaszcza w sytuacji jej trwałości i pokaźnego zasięgu - na resztę społeczeństwa, w tym również na tę dobrze sytuowaną pod względem materialnym. Rodzi ona bowiem wiele niekorzystnych zjawisk, poczynając od degradacji biologicznej i społecznej ubogich oraz ich rodzin, a skończywszy na zachowaniach patologicznych takich jak np. alkoholizm, narkomania oraz przestępczość.

Ustawa o pomocy społecznej nie zawiera w swojej treści wyjaśnienia pojęcia ubóstwa. Wywnioskować można z niej, że ubóstwem jest posiadanie dochodu uprawniającego do otrzymania pomocy społecznej, a zatem każda rodzina, w której dochód na osobę nie przekracza określonego kryterium dochodowego oraz każda osoba samotnie gospodarująca, której dochód nie przekracza określonego kryterium dochodowego, żyją w ubóstwie.

Aby jednak uzyskać pomoc społeczną, oprócz ubóstwa w sytuacji życiowej wnioskodawcy musi wystąpić również co najmniej jedna z następujących okoliczności: sieroctwo, bezdomność, bezrobocie, niepełnosprawność, długotrwała lub ciężka choroba, przemoc w rodzinie, potrzeba ochrony ofiar handlu ludźmi, potrzeba ochrony macierzyństwa lub wielodzietności, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, trudność w integracji cudzoziemców, trudność w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego, alkoholizm lub narkomania, zdarzenie losowe i sytuacja kryzysowa, klęska żywiołowa lub ekologiczna lub inne okoliczności.

Zgodnie z danymi GOPS we Wręczycy Wielkiej, na przestrzeni ostatnich trzech lat wzrosła liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa.

Wykres 22. Rodziny korzystające z pomocy społecznej z powodu ubóstwa

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOPS

Dnia 28.12.2018 Gmina Wręczyca Wielka przystąpiła do programu wieloletniego **„Posiłek w szkole i w domu” na lata 2019 – 2023** dzięki któremu, w myśl ustawy, jest możliwe skorzystanie przez dziecko z posiłku w szkole także doraźnie, bez wcześniejszego wydania decyzji i wywiadu środowiskowego. W szczególnie uzasadnionych przypadkach, gdy zaistnieje taka potrzeba i dziecko wyrazi chęć zjedzenia posiłku, wystarczające jest powiadomienie Ośrodka przez dyrektora szkoły lub przedszkola o potrzebie udzielenia pomocy w takiej formie. Program „Posiłek w szkole i w domu” składa się z trzech modułów – każdy kierowany jest do innego adresata:

1. Moduł dla dzieci i młodzieży;
2. Moduł dla dorosłych;
3. Moduł organizacji stołówek oraz miejsc spożywania posiłków w szkołach.

W 2020 roku Ośrodek realizował zadania wynikające z **Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa 2014-2020** współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Pomocy Najbardziej Potrzebującym.

Pomoc w ramach Programu kierowana jest do osób i rodzin, które z powodu niskich dochodów nie mogą zapewnić sobie/rodzinie odpowiednich produktów żywnościowych (posiłków) i dlatego też trafia do ograniczonej liczby osób znajdujących się w najtrudniejszej sytuacji (określonej przesłankami z art. 7 ustawy o pomocy społecznej oraz poziomem dochodów odniesionych do procentowej wartości odpowiedniego kryterium dochodowego

określonego w tej ustawie), stanowiąc systematyczne wsparcie. Pomoc udzielana jest w postaci artykułów spożywczych, które przekazywane są osobom najbardziej potrzebującym bezpłatnie.

Tabela 33. Liczba rodzin i osób objętych programem „Pomoc Żywnościowa 2014-2020”

Rok	Liczba rodzin/osób objętych Programem	Ilość artykułów w kg
2018 – kontynuacja Podprogramu 2017 oraz realizacja Podprogramu 2018	268 rodzin (613 osób w rodzinach)	9.835,68 kg
	205 rodzin. (413 osób w rodzinach)	10.000,10 kg
2019 - kontynuacja Podprogramu 2018	232 rodziny (466 osób w rodzinach)	11.221,60 kg
2020 – realizacja Podprogramu 2019	224 rodziny (483 osób w rodzinach)	30.458,70 kg

Osoby korzystające ze wsparcia Programu w latach 2019 - 2020 wzięły również udział w warsztatach edukacyjnych dot. wzmocnienia samodzielności i kompetencji w zakresie prowadzenia gospodarstwa domowego.

Były to następujące warsztaty:

Rok 2019

- „Ekonomiczne i ekologiczne skutki marnowania żywności” - 10 osób.

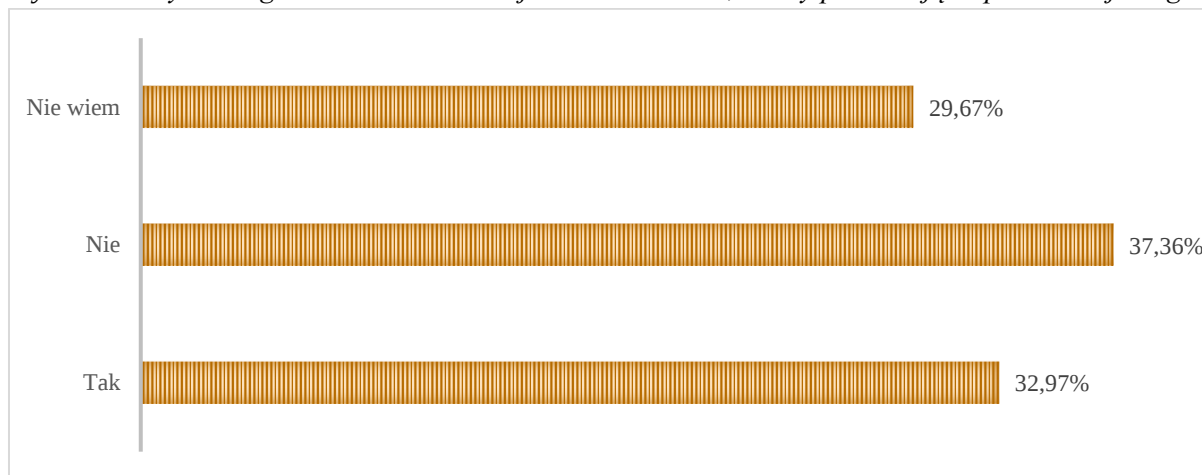
Rok 2020

- „Korzyści wynikające z planowania wydatków w ramach budżetu domowego” - 17 osób;

- „Lokalne i globalne skutki marnotrawstwa żywności” - 17 osób.

Uczestniczący w badaniu ankietowym nauczyciele szkół z terenu gminy Wręczyca Wielka zostali zapytani, czy w szkole jest wielu uczniów, którzy potrzebują wsparcia socjalnego (np. w formie dopłat do posiłków lub dopłat wycieczek szkolnych. 32,97% respondentów udzieliło odpowiedzi twierdzącej, a kolejne 37,36% zaprzeczyło. Pozostałe 29,67% przyznało, że nie posiada wiedzy na ten temat.

Wykres 23 Czy według Pani/Pana w szkole jest dużo uczniów, którzy potrzebują wsparcia socjalnego?

Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego

W prawidłowo funkcjonującej rodzinie dziecko poznaje właściwe wartości i przygotowuje się do pełnienia ról społecznych. Niestety w dzisiejszych trudnych czasach rodzina narażona jest na szereg negatywnych zjawisk, które wpływają w większym lub mniejszym stopniu na jej dezorganizację. Wzrastające bezrobocie, wzrost bezdomności, zakresu ubóstwa społecznego oraz patologii społecznej stwarza zagrożenie dla funkcjonalności rodziny. Co za tym idzie, dysfunkcyjny dom rodzinny stanowi źródło frustracji, co w konsekwencji może zaburzać jego rozwój biopsychiczny i społeczny. Dysfunkcyjność w tym aspekcie może obejmować niepowodzenia w realizacji zadań wychowawczych, kryzys małżeński oraz niepowodzenia związane z niezaspokajaniem potrzeb dziecka.¹⁸

Rolą rodziny jest zapewnienie dziecku opieki, gdyż z racji wieku nie jest ono w stanie samodzielnie sobie jej zapewnić oraz jego wychowanie w celu przygotowania dziecka do życia w społeczeństwie. Rodzina jednak nie zawsze prawidłowo wykonuje powyższe zadania, przepisy Ustawy o pomocy społecznej wskazują zwłaszcza na rodziny niepełne i wielodzietne. Bezradność występować może także w kwestii prowadzenia gospodarstwa domowego – problem z zapewnieniem żywności, odzieży, mieszkania itp. Bezradności tej nie należy jednak mylić z problemem posiadania przez rodzinę niewystarczających środków finansowych na zabezpieczenie tych potrzeb, gdyż w tym wypadku niezaspokojenie ich nie musi występować w parze z nieprawidłowym pełnieniem funkcji opiekuńczo-wychowawczych. O bezradności w prowadzeniu gospodarstwa domowego powinno mówić się w odniesieniu do rodzin, które posiadają wystarczające środki finansowe na zabezpieczenie podstawowych potrzeb, lecz środkami tymi dysponują w nieodpowiedni sposób.

Jedną z bardzo pożądanых form pomocy rodzinom przechodzącym kryzys lub mających problemy w prawidłowym wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej jest bezpłatne poradnictwo, w tym szczególnie prawne, psychologiczne, pedagogiczne i zawodowe. W gminie Wręczyca Wielka bezpłatne poradnictwo dla osób i rodzin realizowane było za pośrednictwem Punktu Konsultacyjnego ds. Uzależnień oraz Przemocy w Rodzinie, w którym pomoc świadczył psycholog, terapeuta ds. uzależnień oraz psychoterapeuta/mediator. Ponadto

¹⁸ Miśkowicz. M, *Problemy współczesnej rodziny w dobie promowania wartości prorodzinnych*, Łódź 2013

mieszkańcy gminy mogli korzystać z pomocy prawnej w Punkcie Nieodpłatnej Pomocy Prawnej mieszczącym się w Gminnym Ośrodku Kultury we Wręczycy Wielkiej.

Dzieci i młodzież z terenu gminy Wręczyca Wielka obejmowane są także działaniami Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Kłobucku, której celem jest udzielanie pomocy psychologiczno-pedagogicznej, w tym pomocy logopedycznej, pomocy w wyborze kształcenia i zawodu, a także udzielanie rodzicom i nauczycielom pomocy psychologiczno-pedagogicznej związanej z wychowywaniem i kształceniem dzieci i młodzieży. Swoim działaniem Poradnia udziela wsparcia wynikającego z jej kompetencji w zakresie:

- diagnozowania poziomu rozwoju, potrzeb i możliwości oraz zaburzeń rozwojowych i zachowań dysfunkcyjnych,
- wspomagania dzieci i młodzieży zgodnie z ich potrzebami poprzez : zajęcia dla małych dzieci w ramach wczesnego wspomagania rozwoju, zajęcia edukacyjne i profilaktyczne dla dzieci i młodzieży w wieku szkolnym,
- wspomagania wychowawczej i edukacyjnej funkcji rodziny,
- sytuacji kryzysowych.¹⁹

Program Wspierania Rodziny w Gminie Wręczyca Wielka na lata 2019 – 2021 został przyjęty do realizacji Uchwałą Nr III/28/18 Rady Gminy Wręczyca Wielka z dnia 28 grudnia 2018 roku. Celem głównym Programu jest wspieranie rodzin mających problemy z wypełnieniem swoich funkcji opiekuńczo – wychowawczych oraz zapobieganie dysfunkcjonalności rodzin.

Natomiast cele szczegółowe zakładają:

- Wspieranie prawidłowej funkcji rodziny poprzez zabezpieczenie podstawowych potrzeb bytowych członków rodziny.
- Wsparcie roli i funkcji rodziny.
- Wspomaganie dziecka i jego rodziny w środowisku szkolnym i pozaszkolnym.
- Podnoszenie jakości i efektywności usług świadczonych na rzecz wspierania rodziny.

¹⁹*Sprawozdanie z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny oraz Programu Wspierania Rodziny w Gminie Wręczyca Wielka na lata 2019 – 2021 za 2020 rok*

Adresatami Programu są rodziny mieszkające na terenie gminy Wręczyca Wielka, w szczególności rodziny:

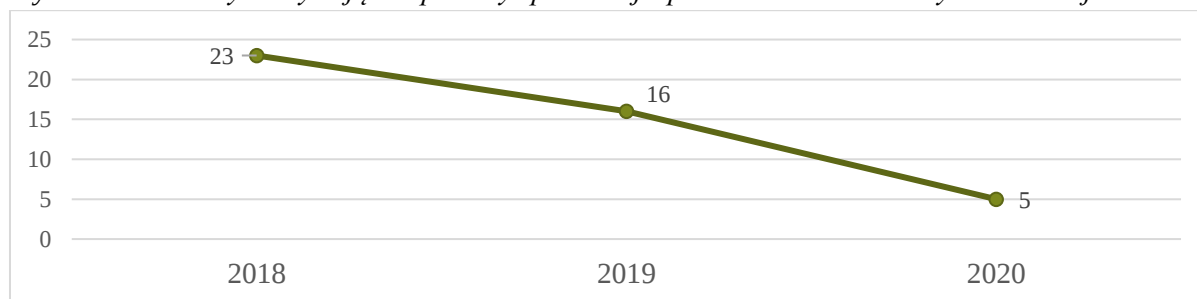
- przeżywające trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych,
- rodziny zagrożone umieszczeniem dzieci w pieczy zastępczej,
- rodziny, w których władza rodzicielska została ograniczona lub odebrana poprzez umieszczenie dzieci w pieczy zastępczej.

Gmina Wręczyca Wielka w 2020 roku otrzymała Certyfikat, poświadczający, że należy ona do grona samorządów aktywnie zaangażowanych w Ogólnopolską Kampanię „Postaw na rodzinę!”. Kampania "Postaw na rodzinę!" to instrument wspierania oddziaływań profilaktycznych. Nie zastępuje ona szkolnej i pozaszkolnej profilaktyki - programów wymagających odpowiedniej liczby godzin, poddających się ewaluacji, o potwierdzonej naukowo skuteczności. Kampania służy pomocą w przekazywaniu ważnych informacji o roli rodziny w profilaktyce i w promowaniu odpowiedzialnego rodzicielstwa.

W Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej we Wręczycy Wielkiej w ramach 1 etatu zatrudnionych było 2 asystentów, w tym 1 asystent rodziny zatrudniony został od 1 marca 2020 roku w ramach umowy na zastępstwo. Asystenci pracowali z 14 rodzinami. Praca asystenta rodziny była wykonywana w systemie zadaniowego czasu pracy.

Analizując szczegółowe dane GOPS we Wręczycy Wielkiej z trzech ostatnich lat można zauważyć, iż liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu bezradności wychowawczej w roku 2020 była najniższa.

Wykres 34. Rodziny korzystające z pomocy społecznej z powodu bezradności wychowawczej

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOPS

Odpowiedzi pozyskane w trakcie ankietyzacji przeprowadzonej wśród pracowników GOPS jednoznacznie wskazują, iż przyczyną bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych jest najczęściej niski poziom umiejętności wychowawczych, a kolejno uzależnienia oraz przemoc w rodzinie.

Przemoc w rodzinie

Pojęcie przemocy w rodzinie jest bardzo obszerne i obejmuje wiele płaszczyzn. Jedną z definicji przemocy podaje Ustawa z 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, gdzie przemoc w rodzinie należy rozumieć jako: „jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste członków rodziny [*], w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą”.²⁰

Ponadto, przemoc w rodzinie występuje w różnych formach i przybiera różną postać. Najczęściej, kiedy mówimy o przemocy w rodzinie wyróżniamy jej dwa rodzaje jak:

- przemoc czynną - kiedy to gniew, złość agresora skierowana jest wprost na ofiarę i podejmuje on przy tym działania krzywdzące fizycznie, psychicznie czy seksualnie.
- przemoc bierną - gdzie dochodzi do różnego rodzaju zaniedbań (psychicznych, ekonomicznych, fizycznych czy seksualnych).

Do najczęstszych form przemocy w rodzinie zalicza się:

- przemoc fizyczną, czyli każde zachowanie, którego celem jest zadanie bólu fizycznego, uszkodzenie ciała, pogorszenie zdrowia lub pozbawianie życia ofiary.
- przemoc seksualną, czyli każde zachowanie mające na celu zmuszenie ofiary do podjęcia współżycia lub niechcianych zachowań seksualnych bądź zdeprecjonowanie jej seksualności.
- przemoc psychiczną, czyli każde zachowanie, którego celem jest zmniejszenie poczucia własnej wartości, wzbudzenie w ofierze strachu oraz pozbawianie jej poczucia bezpieczeństwa i kontroli nad własnym życiem.
- przemoc ekonomiczną, czyli każde zachowanie, którego celem jest ekonomiczne uzależnienie ofiary od sprawcy.²¹

²⁰ <http://www.niebieskalinia.pl/edukacja/podstawowe-informacje-o-przemocy/definicje/4114-przemoc-w-rodzinie-definicja-ustawowa> * Ustawa jako członka rodziny definiuje "osobę najbliższą w rozumieniu art. 115 § 11 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz. U. Nr 88, poz. 553, z późn. zm.), a także inną osobę wspólnie zamieszkującą lub gospodarującą"

²¹ Chańska W., Kępka A., Kuczyńska S., Nowakowska U., *Przemoc w rodzinie a wymiar sprawiedliwości*, Fundacja Centrum Praw Kobiet, Warszawa 2005

Zasoby instytucjonalne działające na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie na terenie gminy Wręczyca Wielka:

- Komisariat Policji we Wręczycy Wielkiej;
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej we Wręczycy Wielkiej;
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych we Wręczycy Wielkiej;
- Punkt Konsultacyjny ds. Uzależnień oraz Przemocy w Rodzinie we Wręczycy Wielkiej z siedzibą w budynku Urzędu Gminy we Wręczycy Wielkiej; konsultanci: psycholog, terapeuta ds. uzależnień, psychoterapeuta oraz mediator;
- Grupa wsparcia dla osób doznających przemocy w rodzinie oraz będących w sytuacjach kryzysowych;
- Zespół Interdyscyplinarny w Gminie Wręczyca Wielka.

Zespół Interdyscyplinarny

Zespół Interdyscyplinarny we Wręczycy Wielkiej funkcjonuje na podstawie ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy (tj. Dz. U. 2021 poz. 1249). Szczegółowe warunki jego funkcjonowania oraz powoływanie i odwoływanie członków zostało zawarte w Uchwale Nr VI/63/11 Rady Gminy Wręczyca Wielka z dnia 29 marca 2011r. w sprawie trybu i sposobu powoływania i odwoływania członków Zespołu Interdyscyplinarnego we Wręczycy Wielkiej oraz szczegółowych warunków jego funkcjonowania.

W 2020 roku Zespół Interdyscyplinarny we Wręczycy Wielkiej liczył 12 osób. W skład Zespołu Interdyscyplinarnego wchodził, zgodnie z art. 9a ust. 3 i 4 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, przedstawiciele takich jednostek jak: Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej we Wręczycy Wielkiej, Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych we Wręczycy Wielkiej, Komisariatu Policji we Wręczycy Wielkiej, Zespołu Obsługi Placówek Oświatowych we Wręczycy Wielkiej, Zespołu Opieki Zdrowotnej w Kłobucku, Stowarzyszenia "Szkola Węglowice" oraz Sądu Rejonowego w Częstochowie.

Zespół Interdyscyplinarny realizował zadania wynikające z Ustaw:

- ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie z dnia 29 lipca 2005 r.
- Rozporządzenia Rady ministrów z dnia 13 września 2011 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta”,

- Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2019 – 2023.²²

Analizując dane przekazane przez GOPS we Wręczyca Wielkiej można zauważyć, iż w roku 2020 w stosunku do roku 2018 zmalała liczba rodzin objętych pomocą Grup Roboczych. Liczba osób objętych pomocą Grup Roboczych w 2020 roku była najniższa.

Tabela 35. Działalność Zespołu Interdyscyplinarnego

Działalność Zespołu Interdyscyplinarnego	2018	2019	2020
Liczba posiedzeń Zespołu Interdyscyplinarnego	4	4	5
Liczba utworzonych Grup Roboczych	34	24	21
Liczba posiedzeń Grup Roboczych	150	87	55
Liczba rodzin objętych pomocą Grup Roboczych	54	42	42
Liczba osób objętych pomocą Grup Roboczych ogółem, w tym:	182	133	132
- kobiety	62	47	47
- mężczyźni	72	51	49
- dzieci	48	35	36

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOPS we Wręczyca Wielkiej

Liczba rodzin objętych procedurą „Niebieskie Karty” była zdecydowanie najniższa w latach 2019 i 2020. Ponadto na przestrzeni ostatnich trzech lat zdecydowanie zmalała liczba nowo wszczynanych procedur „Niebieskie Karty”. Jednocześnie w 2019 roku liczba zakończonych procedur była najniższa.

Tabela 36. Procedura "Niebieskie Karty"

Stosowanie procedury NK przez uprawnione podmioty	2018	2019	2020
Liczba sporządzonych formularzy „Niebieskich Kart-A” przez pracowników socjalnych wszczynających procedurę	7	7	4
Liczba sporządzonych formularzy „Niebieskich Kart-C” przez członków Zespołu Interdyscyplinarnego/ Grupy Robocze	31	18	3

²² Sprawozdanie z działalności Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej za okres od 1 stycznia do 31 grudnia 2020 roku

Liczba sporządzonych formularzy „Niebieskich Kart-D” przez członków Zespołu Interdyscyplinarnego/ Grupy Robocze	23	5	3
Liczba rodzin objętych procedurą „Niebieskie Karty”	54	42	42
Liczba rodzin, wobec których wszczęto procedurę „Niebieskie Karty” w danym roku	34	22	21
Liczba zakończonych procedur „Niebieskie Karty” ogółem, w tym:	37	23	29
- w przypadku ustania przemocy w rodzinie i uzasadnionego przypuszczenia o zaprzestaniu dalszego stosowania przemocy w rodzinie	22	11	19
- po rozstrzygnięciu o braku zasadności podejmowania działań	15	12	10

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOPS we Wręczyca Wielkiej

Tabela 37. Struktura rodzin objętych NK w latach 2018 – 2020

Rok	Ilość rodzin objętych procedurą NK (c+f)	Ilość osób w tych rodzinach razem (d+e+g)	Rodziny z dziećmi			Rodziny bez dzieci	
			Ilość rodzin, w których wychowują się niepełnoletnie dzieci	Liczba osób dorosłych	Ilość dzieci w rodzinach objętych NK	Liczba rodzin bez dzieci	Liczba osób dorosłych
	a	b	c	d	e	f	g
2018	54	182	26	62	48	28	72
2019	42	133	18	37	35	24	61
2020	42	132	19	40	36	23	56

Źródło: Zespół Interdyscyplinarny we Wręczyca Wielkiej

Jak wynika z przedstawionych danych, problem przemocy w rodzinie dotyka najczęściej kobiety oraz dzieci. Osoby dotknięte problemem przemocy najczęściej korzystają z pomocy w formie poradnictwa psychologicznego.

Tabela 38. Udzielanie pomocy i wsparcia osobom dotkniętym przemocą w rodzinie

	2018	2019	2020
Liczba ofiar przemocy w rodzinie (ogółem), w tym:	123	135	133
Kobiety	58	64	68
Mężczyźni	5	10	14
Dzieci	60	61	51
Liczba osób objętych pomocą w formie poradnictwa ogółem, w tym:	71	77	68
- psychologicznego	69	67	68
- prawnego	53	36	38
- socjalnego	35	9	9
- zawodowego i rodzinnego	48	26	19

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOPS we Wręczycy Wielkiej

Tabela 39. Działalność profilaktyczna

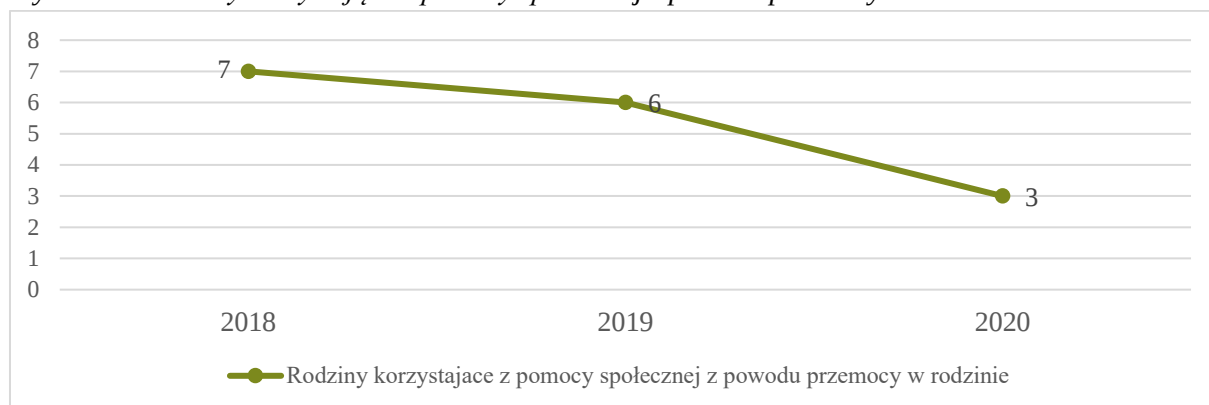
Działalność profilaktyczna	
Ważniejsze oddziaływania profilaktyczne dla dzieci i młodzieży	
2018 rok	1. Program rekomendowany „Przyjaciele Zippiego” – 249 uczniów; 2. Program rekomendowany „Archipelag Skarbów” – 250 uczniów; 3. Program rekomendowany „CUDER” – 97 uczniów; 4. „Bezpieczny Internet- stop cyberprzemocy” – 377 uczniów; 5. „Stop cyberprzemocy” – 151 uczniów; 6. „Podróż na planetę grzeczności” - 251 uczniów; 7. „Moje życie bez przemocy” – 126 uczniów; 8. „Poznajmy zasady skutecznej komunikacji” – 62 uczniów; 9. „Tacy sami, tacy różni – uczenie się tolerancji” – 47 uczniów; 10. W ramach „Międzynarodowego dnia Tolerancji” spotkanie z Panią psycholog – 370 uczniów; 11. „Jestem bezpieczny w sieci” – 81 uczniów.
2019 rok	1. Program rekomendowany „Przyjaciele Zippiego” – 293 uczniów; 2. Pogadanka profilaktyczna o bezpieczeństwie w Internecie – 146 uczniów; 3. „Cybernetyczne sny” – 207 uczniów i 37 nauczycieli; 4. „Podróż na planetę grzeczności” – 159 uczniów, 29 nauczycieli oraz 20

	rodziców; 5. „Co to jest stres i jak sobie z nim radzić” – 101 uczniów; 6. „Asertywność- jak umiejętnie wyrażać swoje zdanie” – 89 uczniów; 7. „Przemoc i agresja- Stop agresji! – Rozwiązywanie konfliktów bez przemocy” – 150 uczniów; 8. „Problemy dorastającej młodzieży: uzależnienia, agresja, stres” – 110 uczniów; 9. „Asertywność – sztuka bycia sobą” – 98 uczniów; 10. Międzyszkolny konkurs literacko -plastyczny „Mój świat bez przemocy” – 70 uczniów, 20 nauczycieli oraz 15 rodziców.
2020 rok	1. Program rekomendowany „Przyjaciele Zippiego”; 2. „Przemoc werbalna, czyli o krzywdzącej sile słów” - 35 uczniów i 4 nauczycieli; 3. „Asertywność- czyli jak umiejętnie wyrażać swoje zdanie” – 20 uczniów i 2 nauczycieli; 4. „Stres, jak sobie z nim radzić” – 68 uczniów i 4 nauczycieli; 5. „Zasady komunikacji w grupie rówieśniczej” – 34 uczniów i 3 nauczycieli; 6. „Jak zwracać się z szacunkiem do osób starszych oraz siebie nawzajem” - 34 uczniów i 3 nauczycieli; 7. „Stop agresji” – 11 uczniów; 8. „Przemoc i agresja- Stop agresji! – Rozwiązywanie konfliktów bez przemocy” – 94 uczniów; 9. „Cyberprzemoc” – 11 uczniów; 10. Konkurs literacko -plastyczny „Na planecie życzliwości” – 79 uczniów.

Powyżej przedstawione dane wskazują, że na terenie gminy Wręczyca Wielka realizowany jest szereg działań w obszarze profilaktyki przeciwdziałania przemocy, ze szczególnym uwzględnieniem działalności profilaktycznej wśród dzieci szkolnych i młodzieży.

Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu przemocy w rodzinie na przestrzeni ostatnich trzech zmalała. W roku 2020 z tego tytułu pomocy społecznej korzystały trzy rodziny.

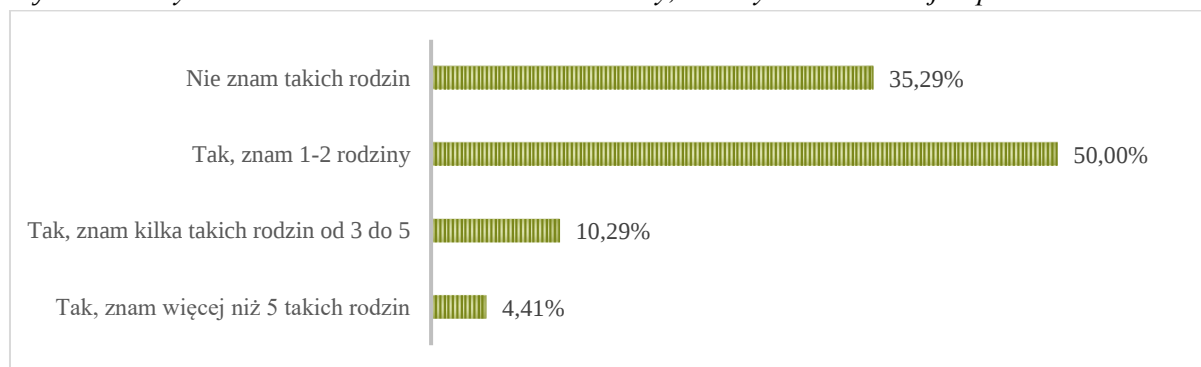
Wykres 24. Rodziny korzystające z pomocy społecznej z powodu przemocy

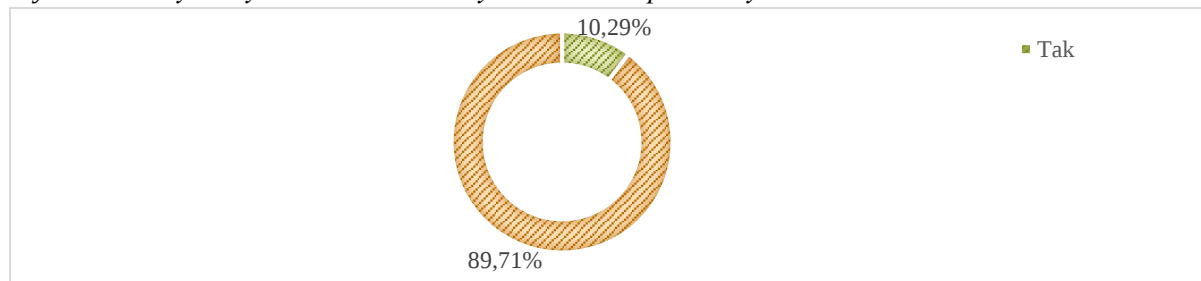
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOPS

Jak wynika z diagnozy zagrożeń społecznych, ogółem 64,71% ankietowanych mieszkańców z terenu gminy Wręczyca Wielka zna rodziny, w których stosowana jest przemoc, a 10,29% osobiście doświadczyło przemocy w rodzinie, gdzie sprawcą był najczęściej mąż, a w dalszej kolejności ojciec. 23,53% respondentów uznało, iż rodzic może uderzyć swoje dziecko kiedy inne metody zawiodły.

Wykres 25. Czy zna Pani/Pan w swoim otoczeniu rodziny, w których stosowana jest przemoc w rodzinie?

Wykres 26. Czy kiedykolwiek doświadczył/a Pan/Pani przemocy w rodzinie?

Ponadto 23,08% uczestniczących w badaniu nauczycieli przyznało, że zna kilku uczniów, którzy mogą doświadczać przemocy w rodzinie, natomiast 4,40% przyznało, iż jest wielu takich uczniów.

Poważnym problemem pozostaje także, wciąż obecne w życiu Polaków, zjawisko agresji osób dorosłych wobec dzieci i młodzieży. W dalszym ciągu kary fizyczne stanowią często stosowaną przez rodziców metodę wychowywania dzieci. Dla niektórych osób są one formą „ostatecznego rozwiązania”, po które sięga się w chwili utraty kontroli nad swoimi emocjami. Inni rodzice z kolei stosują kary fizyczne w sposób zaplanowany, wierząc w ich wychowawczą i rozwojową efektywność. Stosowanie kar fizycznych motywowane jest w tym przypadku dobrem dziecka.²³

W związku z powyższym, w trakcie ankietyzacji skierowano część pytań bezpośrednio do rodziców i dotyczyły one stosowanych metod wychowawczych oraz sposobów reagowania na złe zachowanie dziecka. Większość rodziców uczestniczących w badaniu zadeklarowało, że stara się rozmawiać z dzieckiem na ten temat, a w dalszej kolejności upomina lub ostrzega przed konsekwencjami złego zachowania. Wielu rodziców stosuje także różnego rodzaju zakazy m.in. na korzystanie z urządzeń elektronicznych. Żaden z rodziców nie przyznał się do stosowania siły fizycznej wobec dziecka.

Następnie zapytano bezpośrednio rodziców czy zdarza im się stosować wobec dzieci kary cielesne. Zdecydowaną większość tj. 80,45% stanowili respondenci, którzy nigdy nie użyli przemocy fizycznej wobec dzieci. 18,99% przyznało się do stosowania tego typu kar rzadko, raz na pół roku. Jeden rodzic przyznał, iż zdarza się mu stosować kary cielesne kilka razy w miesiącu.

Zdecydowana większość rodziców uczniów z terenu gminy Wręczyca Wielka uważa, że dziecko nie powinno się bać rodziców. Taką odpowiedź zaznaczyło 90,50% respondentów. Kolejno 2,79% stwierdziło, iż dziecko powinno czuć respekt przed rodzicem, a pozostałe 6,70% nie potrafiło udzielić jednoznacznej odpowiedzi na tak zadane pytanie.

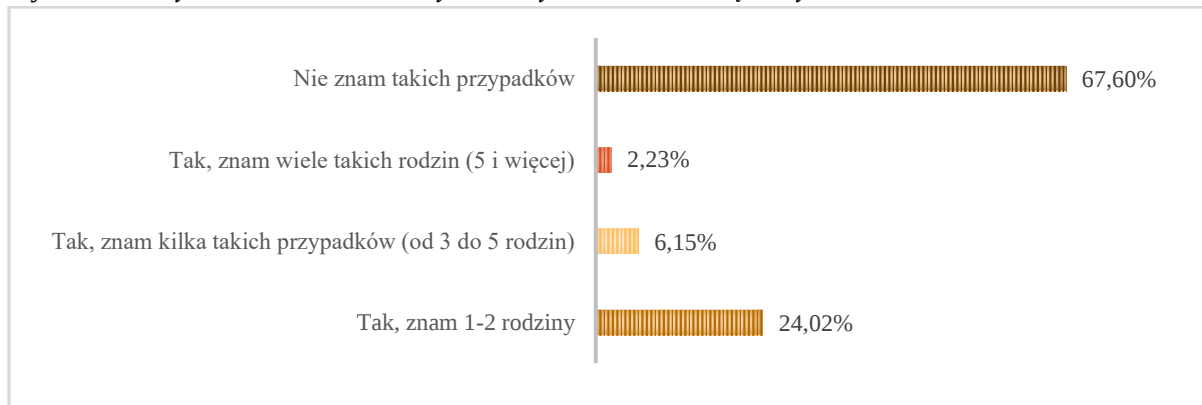
Gdy zapytano rodziców o to czy stosowanie kar cielesnych wobec dzieci jest dopuszczalne w sytuacji kiedy na to zasłużyły, 6,15% rodziców udzieliło odpowiedzi twierdzącej.

²³ Halemba. K, Izdebska. A, *Kary fizyczne w wychowaniu dzieci- uwarunkowania i konsekwencje*, Dziecko krzywdzone nr 3(28), 2009

W drodze badania okazało się również, że 62,57% badanych rodziców jest za ustawowym zakazem stosowania kar cielesnych, natomiast 15,64% wyraziło zdanie przeciwne. Pozostałe 21,79% respondentów nie umiało się określić w tym temacie.

Z pozyskanych w trakcie badania danych wynika, iż łącznie 32,40% ankietowanych zna rodziny, w których stosowane są kary cielesne wobec dzieci.

Wykres 27. Czy zna Pan/Pani rodziny, w których stosowane są kary cielesne wobec dzieci?

Problemy w środowisku szkolnym

Używanie substancji psychoaktywnych

Problem uzależnień wśród młodzieży jest niezwykle trudny. Spożywanie środków psychoaktywnych związane jest z ryzykiem występowania szkód zdrowotnych, a także przyczynia się do nasilania zachowań antyspołecznych, osłabia hamulce społeczne, nasila agresję, powoduje najczęściej absencję szkolną, nieprawidłową realizację obowiązku szkolnego oraz konflikty z rówieśnikami, rodzicami i nauczycielami.

Diagnoza przeprowadzona wśród uczniów szkół podstawowych z terenu gminy Wręczyca Wielka, wskazuje, iż jest to problem występujący również w środowisku badanych. Jak wynika z deklaracji ankietowanych, odsetek osób, które używały substancji psychoaktywnych dynamicznie wzrasta wraz z ich wiekiem. Wśród uczniów klas piątych i szóstych, 4,65% badanych przyznało się do spożywania alkoholu, a 3,10% do palenia papierosów. W grupie uczniów klas siódmych i ósmych wskaźniki te były zdecydowanie wyższe.

Tabela 40. Używanie substancji psychoaktywnych przez uczniów

Substancje psychoaktywne	Uczniowie klas piątych i szóstych	Uczniowie klas siódmych i ósmych
spożywanie alkoholu	4,65%	26,27%
palenie papierosów	3,10%	14,40% (w tym osoby palące tradycyjne papierosy i e-papierosy)

Ponadto wielu ankietowanych biorących udział w badaniu zadeklarowało, że zna osoby niepełnoletnie mające do czynienia z substancjami psychoaktywnymi.

Tabela 41. Znajomość osób niepełnoletnich zażywających substancje psychoaktywne

Znajomości osób zażywających substancje psychoaktywne	Uczniowie klas piątych i szóstych	Uczniowie klas siódmych i ósmych
spożywanie alkoholu	17,83%	44,07%
palenie papierosów	24,03%	47,46%
zażywanie narkotyków	1,55%	9,75%

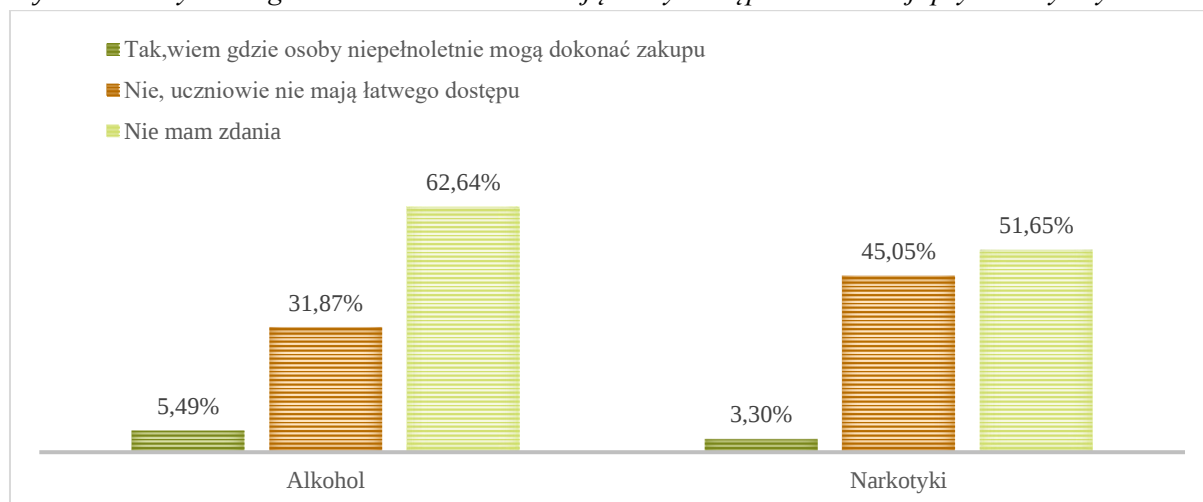
Problem używania środków psychoaktywnych przez uczniów został także poruszony w badaniu ankietowym skierowanym do nauczycieli ze szkół podstawowych z terenu gminy Wręczyca Wielka. Z odpowiedzi badanych wynika, iż problem jest dość mocno rozpowszechniony, szczególnie w przypadku spożywania alkoholu i palenia papierosów.

Tabela 42. Czy według Pani/Pana są w szkole uczniowie, którzy mieli już kontakt z wskazanymi substancjami psychoaktywnymi?

Rodzaj substancji	Alkohol	Papierosy	Narkotyki
Według mnie wielu uczniów miało kontakt z tym rodzajem substancji	23,08%	6,59%	0,00%
W szkole jest kilku uczniów, którzy według mnie mieli kontakt z tym rodzajem substancji	41,76%	53,85%	8,79%
W naszej szkole nie ma uczniów, którzy mieli kontakt z tym rodzajem substancji	35,16%	39,56%	91,21%

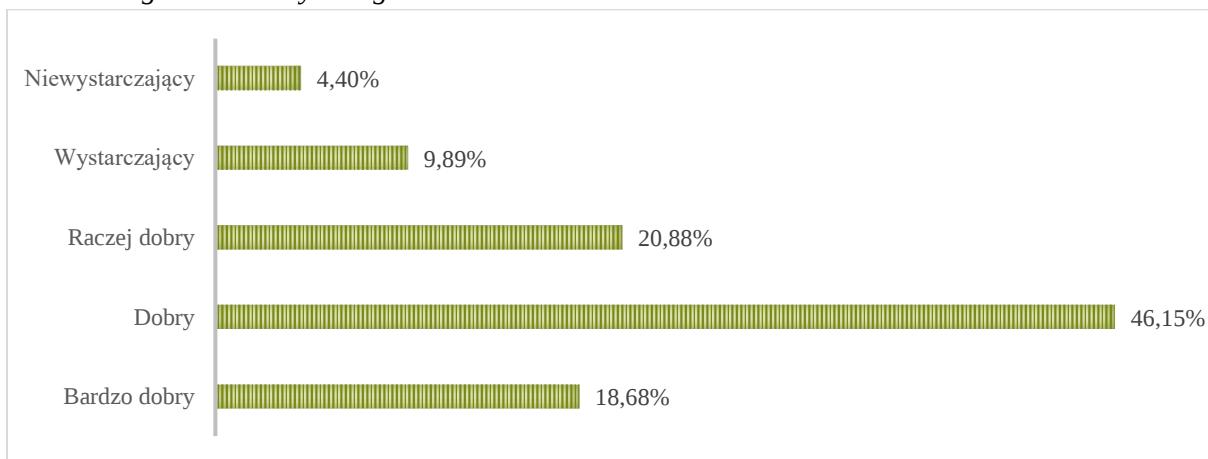
Gdy zapytano nauczycieli o dostępność środków psychoaktywnych, zdecydowana większość oceniła ją jako trudną lub nie potrafiła udzielić jednoznacznej odpowiedzi. 5,49% przyznało, iż uczniowie mają łatwy dostęp do alkoholu, gdyż łatwo go zakupić w większości miejscowych sklepów przez osoby niepełnoletnie. Natomiast 3,30% uznało, że uczniowie mają łatwy dostęp do narkotyków, ponieważ na terenie gminy są prywatne plantacje marihuany oraz w łatwy sposób można zamówić dopalacze.

Wykres 28. Czy według Pani/Pana uczniowie mają łatwy dostęp do substancji psychoaktywnych?

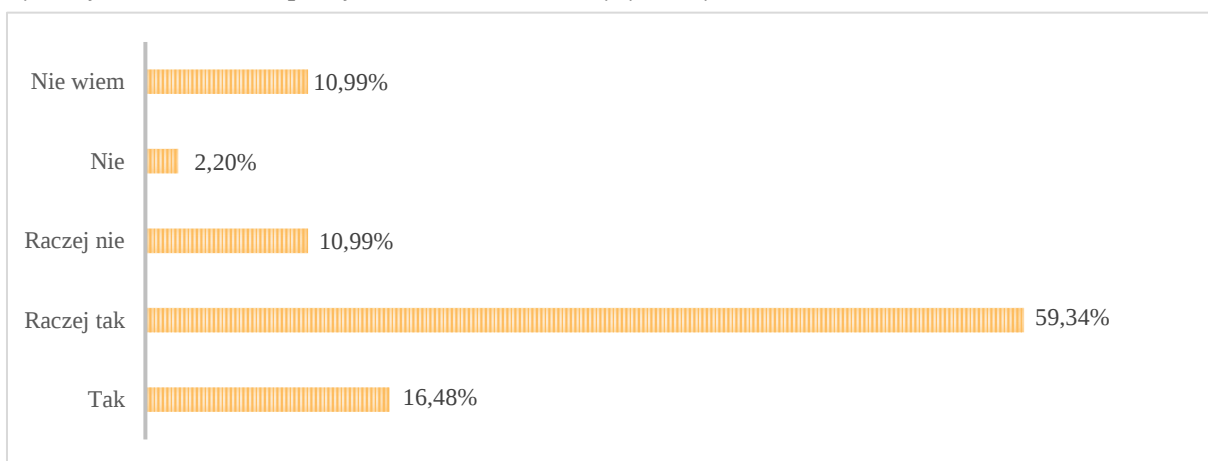
Pozytywnym jest, iż największy odsetek nauczycieli uczestniczących w badaniu, dobrze oceniło swój poziom wiedzy w zakresie rozpoznawania objawów odurzenia alkoholowego lub narkotykowego.

Wykres 29. Jak ocenia Pani/Pan swój poziom wiedzy w zakresie rozpoznawania objawów odurzenia alkoholowego lub narkotykowego?

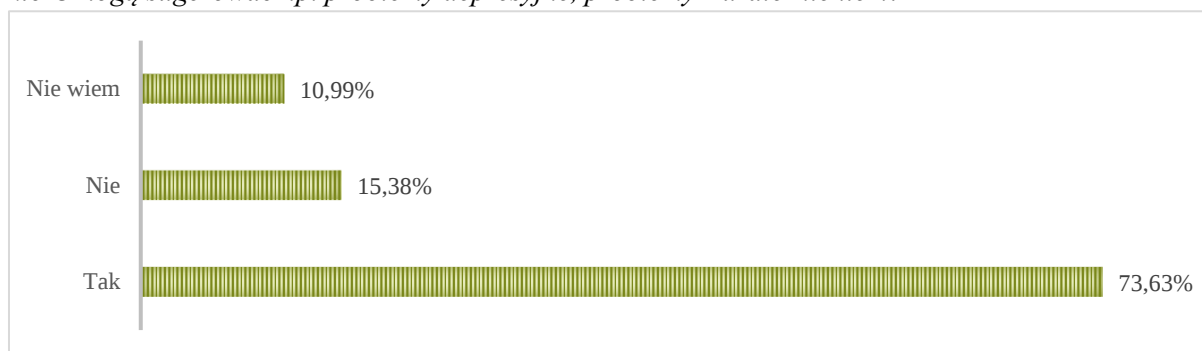
Ponadto większość nauczycieli jest zdania, że są odpowiednio przygotowani do udzielenia pomocy uczniom, którzy wykazują skłonności do podejmowania zachowań ryzykownych.

Wykres 30. Czy według Pani/Pana nauczyciele są przygotowani do udzielania pomocy uczniom, którzy wykazują skłonności do podejmowania zachowań ryzykownych?

Niepokojącym jest, iż 73,63% nauczycieli przyznało, że wśród uczniów można zaobserwować niepokojące zachowania, które mogą sugerować np. problemy depresyjne, problemy z uzależnieniem.

Wykres 31. Czy według Pani/Pana wśród uczniów można zaobserwować niepokojące zachowania, które mogą sugerować np. problemy depresyjne, problemy z uzależnieniem?

Zapytano również nauczycieli, czy wiedzą co to są e- narkotyki (i-dose, narkotyki dźwiękowe). 37,36% posiada wiedzę na ten temat, natomiast 62,64% respondentów nie ma pojęcia czym są e-narkotyki.

Jak przyznała większość ankietowanych nauczycieli tj. 71,43% szkoły zapewniają uczniom odpowiedni poziom wsparcia psychologicznego. Przeciwnie zdanie w tym temacie wyraziło 9,89% badanych, a pozostałe 18,68% nie potrafiło udzielić jednoznacznej odpowiedzi.

Istnieją teorie wyjaśniające powstawanie uzależnień od substancji psychoaktywnych, które wskazują na znaczącą (kierunkową) rolę uwarunkowań rodzinnych. Opierają się one na założeniu wskazującym, że nieprawidłowo funkcjonująca rodzina jest istotnym prekursorem zachowań patologicznych wychowującej się w niej młodzieży. Wzorce rodzinne mogą skutkować szybszym sięganiem po substancje psychoaktywne, niższym wiekiem eksperymentów, jak również wyborem określonej substancji.²⁴

W związku z powyższym, w trakcie ankietyzacji przeprowadzonej wśród rodziców uczniów z terenu gminy Wręczyca Wielka, oprócz pytań bezpośrednio związanych

²⁴ Ulman. P, Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego Instytut Psychologii, Społeczne i rodzinne uwarunkowania uzależnień u dzieci i młodzieży, 2011

z używaniem substancji przez młodzież pojawiły się również pytania dotyczące relacji rodzinnych.

Zdecydowana większość badanych tj. 77,65% stwierdziła, że ma bardzo dobry kontakt z dzieckiem. 21,79% przyznało, iż w zasadzie rozumie się dobrze ze swoim dzieckiem. Jeden rodzic przyznał, iż nie ma stałego kontaktu z dzieckiem ze względu na inne obowiązki.

Następnie 43,58% z nich odpowiedziało, że ich dzieci dzielą się z nimi wszystkimi swoimi problemami, a pozostałe 56,42% badanych rodziców stwierdziło, iż dzieci z nimi rozmawiają, ale nie zawsze mówią o wszystkim.

Idąc dalej, 95,53% badanych rodziców ma świadomość tego jak ich dziecko spędza swój wolny czas. Pozostałe 4,47% przyznało natomiast, iż nie ma pojęcia czym zajmuje się ich dziecko w wolnym czasie.

Gdy zapytano badanych rodziców o to czy znają kolegów, znajomych, z którymi spotyka się ich dziecko, prawie wszyscy odpowiedzieli twierdząco (98,32%). Troje rodziców przyznało, iż nie zna znajomych swojego dziecka.

Następne pytanie dotyczyło znajomości problemów występujących w środowisku szkolnym. I tak, zdaniem 91,62% respondentów ich dzieci nie mają żadnych problemów w szkole. Pozostałe 8,38% przyznało, iż wie o kłopotach swojego dziecka, a najczęściej wymienianymi problemami były problemy z komunikacją z innymi dziećmi oraz brak akceptacji ze strony rówieśników.

Zapytano również rodziców, czy zdarza się, że ich dzieci zachowują się agresywnie. Jak się okazało, 41,90% respondentów stwierdziło, iż zdarza się to rzadko, a 15,08% przyznało, iż takie sytuacje występują od czasu do czasu. 1,68% przyznało, iż są to częste zachowania, a pozostałe 41,34% zadeklarowało, że ich dziecko nigdy nie zachowuje się agresywnie.

Problem stosowania substancji psychoaktywnych jest aktualny wśród młodzieży. Często zdarza się, że w okresie dojrzewania rodzice przestają być autorytetami dla młodych ludzi, a rolę tę przejmują rówieśnicy. Niekiedy nastolatek trafia w negatywne środowisko rówieśnicze. Chce zaimponować znajomym, sięgając po środki odurzające, nie chce odstawać od innych. Myśli, że rezygnując i asertywnie wypowiadając swoje przeciwne zdanie, będzie odrzucony przez grupę, na której mu tak bardzo zależy. Niektóre osoby poddawane są presji rówieśniczej lub traktują używanie substancji psychoaktywnych jako ucieczkę od problemów w środowisku szkolnym czy też w domu. Rolą rodziców jest ukazanie młodzieży, jakie zagrożenia niesie za sobą stosowanie substancji psychoaktywnych, a jednocześnie

wskazywanie konstruktywnej drogi do radzenia sobie z problemami, zyskania akceptacji rówieśniczej, zdrowego i szczęśliwego życia pozbawionego nałogów.

Mając na uwadze powyższe, dalsza część ankietyzacji dotyczyła bezpośrednio wiedzy rodziców na temat używania substancji psychoaktywnych przez dzieci i młodzież.

Gdy zapytano rodziców czy ich dziecko pali papierosy, zdecydowana większość tj. 93,30% zdecydowanie przyznała, że ich dziecko nie ma kontaktu z tą używką. Trzech rodziców podejrzewa, iż taka sytuacja ma miejsce. Pozostałe 5,03% stwierdziło, że nie posiada wiedzy w tym zakresie.

W przypadku pytania o upojenie alkoholowe, prawie wszyscy respondenci udzielili odpowiedzi przeczącej. Taką odpowiedź wskazało 98,88%, natomiast 1,12% badanych nie udzieliło jednoznacznej odpowiedzi w tym temacie.

Ponadto 98,32% zadeklarowało, iż ich dzieci nigdy nie używały środków odurzających-narkotyków lub dopalaczy. 1,68% przyznało, iż nie posiada wiedzy w tym zakresie.

W dalszej części zapytano rodziców uczniów z terenu gminy Wręczyca Wielka o to czy potrafiliby rozpoznać osobę pod wpływem narkotyków. Większość respondentów tj. 76,54% stwierdziła, iż bez problemu rozpoznałaby taką osobę. Pozostałe 23,46% przyznało, że nie potrafiłoby rozpoznać czy osoba jest pod wpływem środków odurzających.

Kolejne pytanie dotyczyło wiedzy w zakresie narkotyków, ich rodzajów i skutków zażywania. Najwyższy odsetek tj. 65,92% stanowili respondenci, którzy zadeklarowali, że wiedzą dokładnie wszystko na temat tego rodzaju substancji psychoaktywnych. Kolejno 33,52% stwierdziło, iż tylko częściowo orientuje się w tym zakresie. Jeden rodzic przyznał się do braku wiedzy w tym zakresie.

Następnie zapytano rodziców, czy w ich opinii na terenie szkół istnieje zagrożenie narkotykami. 10,61% przyznało, że taki problem występuje na terenie szkoły, natomiast 29,05% stanowczo zaprzeczyło. Pozostałe 60,34% nie umiało jednoznacznie udzielić odpowiedzi na to pytanie.

W drodze badania okazało się również, że prawie wszyscy badani rodzice podejmują rozmowy z dziećmi na temat substancji psychoaktywnych, w tym 43,02% robi to bardzo często, a 54,19% zadeklarowało, że rozmawia rzadko na ten temat. Pozostałe 2,79% nie rozmawia na takie tematy z dziećmi.

Niepokojącym jest wynik, iż 64,80% respondentów nie zna w swoim środowisku instytucji pomagającym osobom uzależnionym i ich rodzinom. Pozostałe 35,20% badanych rodziców przyznało, że posiada wiedzę na temat takich instytucji.

Ostatnie pytanie tej części dotyczyło działań jakie zdaniem rodziców należy podejmować w celu przeciwdziałania uzależnieniom od substancji psychoaktywnych wśród dzieci i młodzieży. Na pierwszym miejscu respondenci wskazali na organizowanie dla dzieci różnych form czasu wolnego tj. kółek zainteresowań, wycieczek, zawodów sportowych, festynów. Następnie na organizowanie dla dzieci i rodziców spotkań z pedagogiem, psychologiem, lekarzem. Kolejno zdaniem rodziców należałoby organizować pogadanki na wywiadówkach, podczas spotkań rodziców z dyrektorem. Kilku rodziców zaproponowało inne działania m.in. spotkania z osobami które były uzależnione, opiekunami grup wsparcia dla osób uzależnionych.

Przemoc rówieśnicza

Z przeprowadzonej diagnozy społecznej wynika, iż uczniowie szczególnie narażeni są na agresję słowną, ośmieszanie i poniżanie. 10,85% uczniów klas piątych i szóstych oraz 18,22% uczniów klas siódmych i ósmych potwierdziło, że osobiście doświadczyło przemocy ze strony rówieśników. Istotnym jest zatem wdrażanie projektów poświęconych profilaktyce związanej z problemami agresji i przemocy. Ponadto, wraz z wiekiem badanych wzrasta częstotliwość występowania zjawisk przemocy poza terenem szkoły, jak również uczestnictwa w czynnych aktach przemocy.

Tabela 43. Zjawiska przemocy poza szkołą i uczestnictwo uczniów w aktach przemocy

	Uczniowie klas piątych i szóstych	Uczniowie klas siódmych i ósmych
Spotkanie przejawów przemocy poza szkołą	13,18%	24,15%
Czynne uczestnictwo w aktach przemocy	8,53%	12,29%

W trakcie badania ankietowego wśród uczniów zostały również poruszone zagadnienia związane z występującym coraz częściej w środowisku młodych osób zjawiskiem hejtu. Jak wynika z pozyskanych danych, zdecydowana większość ankietowanych, zarówno w młodszej jak i starszej grupie wiekowej wie na czym polega zjawisko hejtu. Ponadto wielu uczniów potwierdziło, że spotkało się z tym zjawiskiem w swoim środowisku szkolnym, w tym część doświadczyła hejtu osobiście.

Wykres 32. Zjawisko hejtu w środowisku szkolnym

	Uczniowie klas piątych i szóstych	Uczniowie klas siódmych i ósmych
Tak, doświadczyłem tego osobiście	9,30%	19,07%
Tak, ale nie doświadczyłem tego osobiście	14,73%	29,24%
Nie, to zjawisko nie występuje w naszym środowisku szkolnym	42,64%	20,76%
Nie wiem	33,33%	30,93%

Występowanie aktów agresji i przemocy wśród uczniów potwierdzają również uczestniczący w ankietyzacji nauczyciele, jednak jak twierdzi zdecydowana większość z nich są to nieliczne przypadki. Prawie wszyscy ankietowani nauczyciele przyznali, iż wiedzą jak reagować w sytuacji wystąpienia przemocy pomiędzy uczniami.

Wykres 33. Czy w szkole spotyka się Pani/Pan z aktami agresji i przemocy wśród uczniów?

Cyberprzemoc

Cyberprzemoc jest jednym z najszybciej rozwijających się zagrożeń we współczesnym świecie. Nowoczesna technologia to nie tylko zabawa, ale także ryzyko uzależnienia, przemocy czy łatwego dostępu do nieodpowiednich treści. Internet i urządzenia mobilne zmieniły trwale nasz świat. Akty cyberprzemocy, czyli przemocy z użyciem mediów elektronicznych- choć dokonywane są w wirtualnym świecie, potrafią realnie wyrządzić bardzo dużą krzywdę.

Jak wynika z przeprowadzonej diagnozy problem cyberprzemocy jest znany w środowisku szkolnym uczniów z terenu gminy Wręczyca Wielka. Wielu uczniów potwierdziło, że osobiście doświadczyło cyberprzemocy, gdyż ktoś nakręcił film lub zrobił im zdjęcie bez ich zgody. Wśród badanych pojawiły się również deklaracje potwierdzające szantażowanie kogoś lub oczernianie przy użyciu urządzeń elektronicznych.

Tabela 44. Zjawisko cyberprzemocy wśród uczniów

	Uczniowie klas piątych i szóstych	Uczniowie klas siódmych i ósmych
Doświadczenie cyberprzemocy	18,60%	32,63%
Stosowanie cyberprzemocy	3,10%	5,93%

W drodze badania przeprowadzonego wśród rodziców uczniów okazało się, że zdecydowana większość z nich tj. 94,97% ma świadomość czym jest zjawisko cyberprzemocy. Ponadto 24,02% badanych rodziców słyszało o przypadkach stosowania cyberprzemocy w otoczeniu swojego dziecka, a 5,03% przyznało, iż ich dziecko padło ofiarą cyberprzemocy.

Z uwagi na występowanie zjawiska cyberprzemocy w środowisku szkolnym ważne jest podejmowanie działań profilaktycznych zwiększających świadomość uczniów na temat tego rodzaju przemocy, sposobów reagowania w przypadku zetknięcia się z cyberprzemocą. Jak wskazują wyniki badania, zdecydowana większość uczniów w obydwu grupach wiekowych nie posiada wiedzy na temat instytucji udzielających pomocy w sytuacji zetknięcia się z cyberprzemocą.

Wpływ pandemii COVID-19 na życie społeczno- gospodarcze

SARS-CoV-2 (*severe acute respiratory syndrome coronavirus 2*) to wirus wywołujący zespół ciężkiej ostrej niewydolności oddechowej- jednostkę chorobową nazwaną COVID-19 (*coronavirus disease-19*). Pierwsze zachorowania na COVID-19 odnotowano w grudniu 2019 roku w Chinach. W styczniu 2020 roku choroba zaczęła się szybko rozprzestrzeniać na całym obszarze Chin kontynentalnych, z epicentrum w mieście Wuhan. Wirus SARS-CoV-2 okazał się wysoce zakaźny, a przenoszony z człowieka na człowieka drogą kropelkową bardzo szybko dotarł do najbardziej odległych części świata. Już po dwóch miesiącach od wybuchu epidemii w Wuhan, COVID-19 osiągnął rozmiary pandemii, co ogłosiła Światowa Organizacja Zdrowia (WHO) dnia 11 marca 2020 r.

Pierwszy przypadek zakażenia wirusem w Polsce stwierdzono 4 marca 2020 w szpitalu w Zielonej Górze, gdzie zdiagnozowano zachorowanie 66-letniego mężczyzny, który przyjechał autokarem z Niemiec. Od 14 marca obowiązywał w Polsce stan zagrożenia epidemicznego, a od 15 marca wprowadzono na granicach Polski kordon sanitarny, znacząco ograniczający ruch graniczny. Z kolei od 20 marca, zgodnie z rozporządzeniem ministra zdrowia Łukasza Szumowskiego, obowiązuje w Polsce stan epidemii.

W związku z ogłoszeniem stanu epidemii wprowadzono szereg ograniczeń i obostrzeń dotyczących życia społecznego m.in. funkcjonowania placówek oświatowych, instytucji publicznych, zakładów pracy, sklepów, lokali usługowych, mających na celu ograniczenie rozprzestrzeniania się wirusa. Decyzją rządu zamknięte zostały wszystkie placówki oświatowe, szkoły, przedszkola, żłobki. Wprowadzone zostały ograniczenia w funkcjonowaniu galerii handlowych, sklepów branżowych. Zamknięto wszystkie zakłady fryzjerskie, kosmetyczne, salony tatuażu i piercingu. Zawieszono również wykonywanie zabiegów rehabilitacyjnych i masaży. Zamknięte zostały hotele i inne miejsca noclegowe, kina, teatry, instytucje kultury, obiekty sportowe, sale zabaw, restauracje, puby. Wprowadzono zakaz przebywania na plażach i terenach zielonych, pełniących funkcje publiczne. Zakaz dotyczył m.in. parków, zieleńców, promenad, bulwarów, ogrodów botanicznych i zoologicznych. Wprowadzono także ograniczenia w przemieszczaniu się oraz zakaz gromadzenia się czyli m.in. organizacje imprez masowych, wesel itp. Pandemia z dnia na dzień unieruchomiła niemal jedną trzecią mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw.

Ograniczenia podjęte wskutek epidemii najbardziej dotknęły branżę turystyczną, transport, przewoźników lotniczych, gastronomię, organizatorów imprez masowych, teatry, kina, branżę fashion, galerie handlowe oraz przemysł farmaceutyczny.

Według wyliczeń Centrum Analiz Ekonomicznych ponad 780 tys. pracowników w Polsce jest szczególnie narażonych na negatywne gospodarcze konsekwencje pandemii koronawirusa SARS-CoV-2, a 57% z nich stanowią kobiety. Przewiduje się ogólne pogorszenie sytuacji na rynku pracy, należy zatem skupić się na efektywnej informacji przedsiębiorców oraz sprawnej realizacji działań pomocowych w ramach dostępnych programów tarczy antykryzysowej.

W wyniku pandemii COVID-19 sytuacja w podstawowych obszarach społeczno-gospodarczych w okresie trzech kwartałów br. była gorsza niż rok wcześniej. Poniżej poziomu sprzed roku ukształtowała się m.in. produkcja sprzedana przemysłu, produkcja budowlano-montażowa oraz sprzedaż detaliczna. Zmniejszyło się przeciętne zatrudnienie w sektorze przedsiębiorstw, wyższe niż przed rokiem było bezrobocie rejestrowane. W trzecim kwartale br. w niektórych obszarach obserwowano poprawę: wzrosła w skali roku produkcja przemysłowa i sprzedaż detaliczna; pogłębił się natomiast spadek produkcji w budownictwie.²⁵

Aktualnie na całym obszarze Polski obowiązują obostrzenia, mające na celu ograniczenie rozprzestrzeniania się epidemii. Sytuacja monitorowana jest w trybie ciągłym.

Dane z przeprowadzonej diagnozy społecznej wśród mieszkańców gminy Wręczyca Wielka wskazują, iż największy odsetek tj. 50,00% wskazał, iż podczas pandemii wzrosło poirytowanie. Kolejno 48,53% wskazało na złość oraz brak energii. Szczegółowe dane przedstawia poniższa tabela.

Tabela 45. Uczucia, których częstotliwość wyraźnie zwiększyła się u Pani/Pana podczas pandemii.

Uczucia, których częstotliwość wyraźnie zwiększyła się u Pani/Pana podczas pandemii	Tak	Nie
Osamotnienie	25,00%	75,00%
Smutek	39,71%	60,29%
Brak energii	48,53%	51,47%
Poirytowanie	50,00%	50,00%
Złość	48,53%	51,47%
Jestem pełen/a obaw	42,65%	57,35%

²⁵ Główny Urząd Statystyczny, *Sytuacja społeczno-gospodarcza kraju – I-III kwartał 2020 r.*, <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/inne-opracowania/informacje-o-sytuacji-spolecno-gospodarczej/sytuacja-spolecno-gospodarcza-kraju-we-wrzesniu-2020-r-,1,101.html>

Poproszono również mieszkańców o odpowiedź, czy w związku z zaistniałą sytuacją sięgają częściej po środki psychoaktywne. Możemy zauważyć, iż zdecydowana większość przyznała, że pandemia COVID-19 nie wpływa na ich postawy wobec używania środków psychoaktywnych. Po 5,88% respondentów przyznało, iż częściej sięga po alkohol oraz papierosy.

Tabela 46. Czy podczas pandemii sięga Pani/Pan częściej po środki psychoaktywne?

Czy podczas pandemii sięga Pani/Pan częściej po środki psychoaktywne?	Tak	Nie	Nie używam w ogóle
Alkohol	5,88%	77,94%	16,18%
Papierosy	5,88%	44,12%	50,00%
Narkotyki	0,00%	32,35%	67,65%

Następnie poproszono mieszkańców o ocenę stwierdzeń biorąc pod uwagę czas trwania pandemii.

W zakresie oceny poziomu rozpowszechnienia zjawiska picia alkoholu w środowisku lokalnym, mieszkańcy z terenu gminy Wręczyca Wielka skłaniali się także ku stwierdzeniu, iż częstotliwość spożywania napojów alkoholowych w miejscach publicznych oraz widok osób awanturujących się pod wpływem alkoholu jest zjawiskiem rzadszym.

Ponadto, w opinii większości badanych, spożywanie alkoholu przez osoby dorosłe, jak również osoby nieletnie jest podobne.

Największą trudność sprawiła ocena zjawiska spożywania alkoholu w miejscu pracy, gdyż 63,24% nie wiedziało jak ustosunkować się do tak zadanego pytania.

Występowanie przemocy w rodzinie zostało ocenione jako zjawisko częstsze na przestrzeni trwania pandemii COVID-19.

Niepokojącym jest, iż największy odsetek tj. 52,94% stwierdził, iż coraz częściej można zaobserwować zaburzenia lekowe i depresyjne.

8,82% respondentów przyznało, iż w wyniku pandemii ktoś z ich gospodarstwa domowego stracił pracę, natomiast 91,18% zaprzeczyło.

Na samym końcu zadano pytanie, czy w związku z pandemią mieszkańcy potrzebują wsparcia psychologicznego. I tak, 88,24% zaprzeczyło, natomiast 11,76% przyznało, iż potrzebuje takiego wsparcia.

Poproszono również nauczycieli o ocenę zachowań uczniów na przestrzeni trwania pandemii. Łącznie 74,72% wskazało, iż najczęściej wśród uczniów można zaobserwować apatię, znużenie oraz niechęć do nauki.

Tabela 47. Czy w wyniku pandemii obserwuje Pani/Pan zachowania u uczniów, takie jak?

Czy w wyniku pandemii obserwuje Pani/Pan zachowania u uczniów, takie jak?	Tak, u większości uczniów	Tak, dotyczy tylko kilku uczniów	Nie obserwuję takich zachowań	Nie wiem
Apatię, znużenie, niechęć do nauki	28,57%	46,15%	24,18%	1,10%
Wzmożony stres	8,79%	50,55%	32,97%	7,69%
Alienację, zamknięcie na kontakty z rówieśnikami	6,59%	46,15%	39,56%	7,69%
Wzmożoną agresję słowną	8,79%	25,27%	57,14%	8,79%
Inne	10,99%	15,38%	10,99%	62,64%

Idąc dalej zadano pytanie czy czasie trwania pandemii nauczyciele zwrócili uwagę na niepokojące zjawiska związane z zachowaniem uczniów. Najczęściej zauważalnym okazał się wzrost zjawiska cyberprzemocy. Taką odpowiedź zaznaczyło łącznie 39,56% badanych nauczycieli.

Zapytano więc rodziców czy według nich pandemia wpłynęła niekorzystnie na relacje z dzieckiem. 67,04% zaprzeczyło twierdząc najczęściej, że dzięki pandemii mogą spędzać więcej czasu z dziećmi. Natomiast 32,96% wyraziło zdanie przeciwne w tym temacie uznając, iż w związku z nauką zdalną ich dzieci zbyt dużo czasu spędzają przed komputerem, mają ograniczony kontakt z rówieśnikami, zamykają się w sobie i spędzają czas samotnie.

Idąc dalej zadano pytanie rodzicom z terenu gminy Wręczyca Wielka czy w wyniku pandemii zaobserwowali u swojego dziecka niepokojące lub problemowe zachowania. Największy odsetek tj. 55,31% zaobserwował apatię, znużenie oraz niechęć do aktywności.

Wśród uczniów klas piątych i szóstych oraz klas siódmych i ósmych najbardziej zauważalnym problemem jest brak chęci do nauki oraz znużenie, przemęczenie i brak energii.

Niepokojącym jest, iż 35,66% uczniów klas piątych i szóstych oraz 39,83% uczniów klas siódmych i ósmych przyznało, że w wyniku pandemii zwiększył się czas użytkowania Internetu oraz korzystania z telefonu. Dłuższy czas, który dzieci spędzają online, niesie ze sobą

większe ryzyko różnego rodzaju zagrożeń. Należy więc rozmawiać z dziećmi o zasadach, których powinny przestrzegać będąc on-line.

Na samym końcu zadano uczniom pytanie jaki wpływ ma nauka zdalna na różne aspekty ich życia. Badani uczniowie poszczególnych klas wskazali najczęściej na polepszenie relacji koleżeńskich oraz wyników w nauce. Jako podobne zostały ocenione relacje w rodzinie. Nieco niepokojącym jest, iż 26,36% badanych uczniów klas piątych i szóstych oraz 36,02% badanych uczniów klas siódmych i ósmych wskazało na pogorszenie zdrowia oraz ich kondycji fizycznej.

ANALIZA MOCNYCH ORAZ SŁABYCH STRON, SZANS I ZAGROŻEŃ

Analiza SWOT jest efektywną metodą pozwalającą na identyfikację słabych i silnych stron sfery społecznej gminy Wręczyca Wielka oraz szans i zagrożeń, jakie przed nią stoją.

Analiza SWOT składa się z czterech grup czynników:

- mocnych stron (z ang. strenghts) -uwarunkowań wewnętrznych, które stanowią silne strony sfery społecznej i które należy wykorzystać sprzyjać będą jej rozwojowi;
- słabych stron (z ang. weaknesses) -uwarunkowań wewnętrznych, które stanowią słabe strony sfery społecznej i które nie wyeliminowane stanowiąc będą barierę jej rozwój;
- szans (z ang. opportunities) -uwarunkowań zewnętrznych, które nie są bezpośrednio zależne od zachowania społeczności miasta, ale przy odpowiednio podjętych przez nią działaniach, mogą sprzyjać rozwojowi sfery społecznej w gminie Wręczyca Wielka;
- zagrożeń (z ang. threats) -uwarunkowań zewnętrznych, które także nie są bezpośrednio zależne od zachowania społeczności miasta, ale które mogą stanowić zagrożenia dla jej rozwoju.

Analiza SWOT jest użytecznym instrumentem pozwalającym na wielowymiarową ocenę aktualnego stanu sfery społecznej w gminie Wręczyca Wielka oraz stanowi adekwatny punkt wyjścia do definiowania pożądanych kierunków rozwoju. W ten sposób przedmiotowa analiza ujawnia również obszary wymagające poprawy w funkcjonowaniu gminy, a także wskazuje na niezbędne działania, których podjęcie pomoże osiągnąć ustalone cele.

W analizie SWOT dla gminy Wręczyca Wielka uwzględniono takie obszary jak:

- 1) ochrona zdrowia;
- 2) pomoc społeczna;
- 3) rozwiązywanie problemów alkoholowych i narkomanii;
- 4) rynek pracy;
- 5) edukacja,
- 6) problemy osób starszych i niepełnosprawność.

OCHRONA ZDROWIA
Mocne strony
• Relatywnie dobry dostęp do podstawowej opieki zdrowotnej- działalność 4 Ośrodków Zdrowia w miejscowościach: Wręczyca Wielka, Kalej, Truskolasy i Węglowice. • Działalność gabinetu fizjoterapii w Golcach. • Działalność gabinetów stomatologicznych. • Działalność prywatnej przychodni Luxmedica. • Działalność Center-Medical - Zakładu Rehabilitacji Leczniczej. • Działalność sześciu ogólnodostępnych aptek oraz trzech punktów aptecznych.
Słabe strony
• Niedostatecznie oceniana przez mieszkańców oferta gminy w zakresie opieki zdrowotnej. • Brak opieki całodobowej. • Ograniczony dostęp do lekarzy specjalistów. • Krótkie godziny funkcjonowania ośrodków. • Niedostateczna wiedza społeczeństwa na temat profilaktyki i promocji zdrowia.
Szanse
• Wdrażanie unijnych standardów opieki zdrowotnej. • Podejmowanie działań mających na celu zwiększenie dostępności opieki medycznej dla mieszkańców. • Dofinansowanie zakupu sprzętu medycznego ze środków Unii Europejskiej. • Prowadzenie działań profilaktycznych w obszarze zdrowia.
Zagrożenia
• Wyjazdy lekarzy specjalistów za granicę. • Brak zainteresowania profilaktyką i promocją zdrowia ze strony mieszkańców. • Utrzymująca się sytuacja epidemiczna. • Zapaść służby zdrowia.

POMOC SPOŁECZNA	
Mocne strony	
• Działalność Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej. • Współpraca podmiotów realizujących zadania wspomagające pracę GOPS. • Zaangażowanie pracowników GOPS w działalność na rzecz problematyki społecznej. • Sprawny system udzielania świadczeń socjalnych (m.in. praca socjalna, świadczenia pieniężne). • Funkcjonowanie ogólnopolskiego programu Karta Dużej Rodziny. • Działalność Zespołu Interdyscyplinarnego. • Działalność Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. • Praca Asystenta Rodziny. • Prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.	
Słabe strony	
• Niedostatecznie rozwinięta sieć placówek pomocy społecznej. • Trudne warunki lokalowe. • Brak wolontariatu. • Dużo dokumentacji, a za zbyt mało czasu na pracę socjalną. • Nowe zadania ustawowe nakładane na Ośrodek Pomocy Społecznej. • Natłok obowiązków co ogranicza możliwości realizowania pracy w terenie z rodzinami. • Niewystarczająca ilość specjalistów kompleksowo zajmujących się rodziną problemową. • Bierność klientów pomocy społecznej.	
Szanse	
• Zwiększanie kompetencji osób zaangażowanych w realizację zadań w zakresie pomocy społecznej poprzez uczestnictwo w kursach, szkoleniach. • Prowadzenie działań zapobiegających dysfunkcjom rodzin. • Efektywna praca socjalna. • Pozyskiwanie środków finansowych na innowacyjne wsparcie mieszkańców z terenu gminy. • Zacieśnienie współpracy pomiędzy instytucjami i organizacjami działającymi na rzecz poprawy warunków życia mieszkańców gminy.	
Zagrożenia	
• Rosnąca liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej wymagających wieloaspektowego wsparcia. • Biurokracja i często zmieniające się przepisy prawne.	

- Niewystarczająca liczba pracowników socjalnych.
- Powiększanie się dysfunkcji rodzinnych.
- Zubożenie społeczeństwa.
- Niewystarczające finansowanie pomocy społecznej.
- Problem przemocy w rodzinie.
- Problem alkoholizmu i uzależnień.
- Niewystarczająca wiedza na temat problemów społecznych w gminie.

ROZWIĄZYWANIE PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH I NARKOMANII

Mocne strony

- Działalność Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.
- Dostęp do stałych środków finansowych na profilaktykę i rozwiązywanie problemów alkoholowych.
- Działalność Punktu Konsultacyjnego ds. uzależnień i przemocy w rodzinie.
- Zapewnienie dostępu do pomocy psychologicznej rodzinom dotkniętym problemami uzależnień.
- Prowadzenie kontroli punktów sprzedaży napojów alkoholowych oraz szkoleń dla sprzedawców napojów alkoholowych.
- Prowadzenie działań w obszarze profilaktyki uzależnień, ze szczególnym uwzględnieniem działalności profilaktycznej wśród dzieci szkolnych i młodzieży.
- Zaangażowanie placówek oświatowych oraz kulturalnych w działania profilaktyczne, informacyjne i edukacyjne w obszarze uzależnień wśród dzieci i młodzieży.

Słabe strony

- Wysoki odsetek znajomości osób w środowisku lokalnym nadużywających alkoholu (dane pozyskane w trakcie badania ankietowego wskazują, że ponad 72,00% ankietowanych mieszkańców zna osoby nadużywające alkoholu).
- Występowanie zjawiska nietrzeźwości wśród kierowców (blisko 59,00% badanych mieszkańców potwierdziło takie przypadki).
- Występowanie przypadków spożywania alkoholu przez kobiety w ciąży (blisko 12,00% badanych mieszkańców potwierdziło takie przypadki).
- Występowanie przypadków sprzedaży alkoholu niepełnoletnim (ponad 32,00% badanych mieszkańców potwierdziło takie przypadki.)

- Brak znajomości instytucji udzielających pomocy osobom uzależnionym (tylko 36,76% ankietowanych posiada wiedzę w tym zakresie).
- Brak przychodni leczenia uzależnień.
- Brak organizacji pozarządowych działających w obszarze uzależnień (np. Kluby AA).

Szanse

- Zwiększanie kompetencji osób zaangażowanych w realizację zadań w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom poprzez uczestnictwo w kursach, szkoleniach.
- Zwiększanie świadomości rodziców, nauczycieli i sprzedawców napojów alkoholowych na temat uzależnień poprzez uczestnictwo w prelekcjach, szkoleniach, spotkaniach profilaktycznych.
- Zwiększanie świadomości wśród dzieci i młodzieży na temat zagrożeń uzależnieniami poprzez realizację programów, warsztatów profilaktycznych w szkołach.
- Intensyfikacja działań informacyjnych w celu poszerzania wiedzy mieszkańców na temat instytucji pomocowych na terenie gminy dla osób uzależnionych i ich rodzin.

Zagrożenia

- Coraz wcześniejsza inicjacja alkoholowa wśród dzieci i młodzieży (deklarowany w badaniu ankietowym wiek 11 lat).
- Wzrost liczby osób, w stosunku do których istnieje potrzeba podjęcia działań interdyscyplinarnych.
- Niedostateczna reakcja społeczeństwa na problem nadużywania alkoholu, jego skutków i konsekwencji.
- Coraz częstsze sięganie przez dzieci i młodzież po nowe substancje psychoaktywne (dopalacze), leki (nasenne, uspokajające, przeciwbólowe), e-papierosy, napoje energetyczne.

RYNEK PRACY

Mocne strony

- Potencjał demograficzny- znaczna liczba osób w wieku produkcyjnym.
- Zwiększająca się liczba osób pracujących.
- Rozwijająca się strefa inwestycyjna.
- Dostępność programów aktywizujących dla osób bezrobotnych.
- Warunki sprzyjające rozwojowi przedsiębiorczości, a tym samym tworzeniu nowych miejsc pracy.

- Efektywna współpraca pomiędzy władzami lokalnymi, a organizacjami pozarządowymi, w zakresie przeciwdziałania bezrobociu oraz aktywizacji zawodowej.

Słabe strony

- Spadek chęci do działania oraz zmian, w przypadku osób długotrwale bezrobotnych i biernych zawodowo.
- Zjawisko dziedziczenia bezrobocia.
- Słaba oferta pracy dla osób niepełnosprawnych.
- Brak placówek świadczących opiekę dla dzieci do lat 3, co niekorzystnie wpływa na aktywizację zawodową kobiet.

Szanse

- Możliwość ograniczania bezrobocia dzięki środkom finansowym z funduszy zewnętrznych (m.in. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej).
- Upowszechnianie ofert pracy, informacji o wolnych miejscach pracy, usługach poradnictwa zawodowego i szkoleniach.
- Rozwój nowych przedsiębiorstw na terenie gminy.
- Realizacja programów pomocowych w ramach tarczy antykryzysowej w związku z COVID-19.
- Wzrost wynagrodzeń za pracę.

Zagrożenia

- Wzrost liczby osób bezrobotnych (m.in. z powodu pogorszenia sytuacji gospodarczej w wyniku pandemii COVID-19).
- Wysokie koszty pracodawców.
- Zjawisko nielegalnego zatrudnienia.
- Brak perspektyw zawodowych szczególnie dla ludzi młodych.
- Wzrost liczby klientów pomocy społecznej.

EDUKACJA

Mocne strony

- Zwarta i równomiernie rozmieszczona sieć przedszkoli oraz szkół podstawowych.
- Zapewnienie bezpieczeństwa dzieci poprzez zamontowanie monitoringu na terenach szkół podstawowych.

- Udział szkół i przedszkoli w europejskich i krajowych przedsięwzięciach edukacyjno-rozwojowych.
- Realizacja programów edukacyjnych z zakresu szeroko pojętej profilaktyki, zdrowego żywienia oraz zagrożeń współczesnego świata.
- Wystarczająco oceniana przez mieszkańców oferta edukacyjna na terenie gminy.
- Wystarczająca ilość miejsc w świetlicach szkolnych.
- Wystarczająco oceniona przez mieszkańców infrastruktura sportowo- rekreacyjna i kulturalna.

Slabe strony

- Brak szkół ponadpodstawowych na terenie gminy.
- Brak placówek świadczących opiekę dla dzieci do lat 3.
- Niewystarczająca oferta zagospodarowania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży.
- Zbyt mała liczba zajęć dodatkowych dla dzieci i młodzieży (w szczególności zajęć bezpłatnych).

Szanse

- Prowadzenie działań mających na celu podnoszenie poziomu nauczania (szkolenia kadry pedagogicznej, doposażenie placówek oświatowych w pomoce dydaktyczne i edukacyjne).
- Prowadzenie działań mających na celu podniesienie wiedzy i kompetencji kadry pedagogicznej z zakresu nowych zagrożeń w Sieci (cyberprzemoc, hejt, fonoholizm, nomofobia, Efekt Google’a oraz depresja facebookowa).
- Dostosowywanie do potrzeb i oczekiwań dzieci oraz młodzieży oferty spędzania czasu wolnego.

Zagrożenia

- Spadek poziomu nauczania (m.in. spowodowany koniecznością nauki zdalnej wprowadzonej w związku z sytuacją pandemiczną).
- Pogorszenie stanu psychicznego dzieci i młodzieży, spowodowany trwającą pandemią COVID-19.
- Wzrost zjawiska cyberprzemocy wśród dzieci i młodzieży.
- Zanikanie oraz niechęć do kontaktów rówieśniczych spowodowany trwającą pandemią COVID-19
- Spadek zaangażowania rodziców w proces nauczania i wychowania dzieci.
- Zapaść w finansowaniu szkół i przedszkoli ze strony budżetu państwa.
- Brak wystarczającej kadry nauczycielskiej spowodowany niewystarczającym poziomem zarobków.
- Niechęć do kontynuacji nauki po ukończeniu szkoły średniej.

PROBLEMY OSÓB STARSZYCH, NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ

Mocne strony

- Zaangażowanie pracowników GOPS w pomoc osobom starszym i niepełnosprawnym.
- Dostrzeganie problemów osób starszych i niepełnosprawnych w środowisku lokalnym.
- Świadczenia dla osób niepełnosprawnych.
- Przystąpienie do programu „Wspieraj Seniora” i programu „Asystent osobisty osoby niepełnosprawnej”.
- Działalność organizacji pozarządowych na rzecz seniorów oraz osób z niepełnosprawnościami.
- Dobrze oceniane przez mieszkańców działania gminy na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych.
- Dostępność programów aktywizacji zawodowej i społecznej dla osób niepełnosprawnych.

Słabe strony

- Istniejące bariery architektoniczne, techniczne i komunikacyjne.
- Brak placówek wsparcia dziennego na terenie gminy dla seniorów oraz osób z niepełnosprawnościami.
- Poczucie przez seniorów oraz osoby z niepełnosprawnościami bezradności życiowej oraz osamotnienia.
- Ograniczony dostęp do lekarzy specjalistów, usług rehabilitacyjnych i opieki długoterminowej.
- Ograniczona oferta w zakresie organizacji form czasu wolnego.
- Utrzymujące się niekorzystne trendy demograficzne, skutkujące starzeniem się społeczeństwa.

Szanse

- Likwidowanie barier ograniczających funkcjonowanie seniorów oraz osób z niepełnosprawnościami w przestrzeni publicznej i domowej.
- Budowanie sieci usług środowiskowych umożliwiających samodzielność wspieraną (mieszkania chronione, centra opiekuńczo-mieszkalne).
- Zwiększenie dostępu do usług rehabilitacyjnych oraz opiekuńczych.
- Realizacja programów aktywizacji zawodowej dla osób niepełnosprawnych.
- Realizacja projektów, spotkań integracyjnych, angażujących osoby starsze i niepełnosprawne w życie społeczne.
- Monitorowanie sytuacji i potrzeb osób starszych i niepełnosprawnych.
- Wzrost świadomości społeczeństwa na temat sytuacji i potrzeb osób niepełnosprawnych.

Zagrożenia

- Postępujący proces starzenia się mieszkańców z terenu gminy Wręczyca Wielka.
- Postępujące wykluczenie komunikacyjne i cyfrowe.
- Niewystarczające świadczenia opiekuńcze związane z niepełnosprawnością.
- Wzrastająca liczba osób starszych i osób z niepełnosprawnościami potrzebujących wsparcia usługowego.
- Nieadekwatny do potrzeb rynku poziom kwalifikacji osób niepełnosprawnych i związane z tym problemy w zatrudnieniu.
- Niewystarczające środki finansowe w Budżecie Gminy na zaspokojenie potrzeb finansowych, rzeczowych i usługowych dla seniorów i osób z niepełnosprawnościami.
- Izolacja i brak akceptacji osób starszych i niepełnosprawnych w środowisku lokalnym.

W trakcie badania ankietowego mieszkańcy gminy Wręczyca Wielka wskazali obszary, w ramach których podejmowane działania lub oferowane przez gminę wsparcie są ich zdaniem najbardziej niezadowolające. Respondenci mieli możliwość wskazania kilku obszarów stąd suma odpowiedzi jest wyższa niż 100,00%.

Najwyższy odsetek badanych wyraził niezadowolenie z działań gminy w zakresie ochrony zdrowia (61,76%) oraz zapewnienia opieki dzieci w żłobkach (38,24%). Stosunkowo nisko zostały również ocenione działania ukierunkowane na pomoc osobom niepełnosprawnym (22,06%), zapewnianie odpowiedniego poziomu edukacji dzieci i młodzieży (22,06%) oraz wsparcie osób starszych (17,65%). Szczegółowe dane przedstawia poniższa tabela.

Tabela 48. W jakich Pani/Pana zdaniem obszarach działania podejmowane na terenie gminy bądź oferowane wsparcie są najbardziej niezadowolające?

61,76%	Ochrona zdrowia
38,24%	Zapewnienie opieki w żłobkach
22,06%	Pomoc osobom niepełnosprawnym Zapewnienie odpowiedniego poziomu edukacji dzieci i młodzieży
17,65%	Wsparcie osób starszych
14,71%	Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie i ochrona ofiar przemocy w rodzinie Zapewnienie opieki przedszkolnej

13,24%	Przeciwdziałanie alkoholizmowi
10,29%	Ograniczanie bezrobocia
7,35%	Wspieranie rodzin wielodzietnych
4,41%	Przeciwdziałanie narkomanii
2,94%	Przeciwdziałanie ubóstwu Zapobieganie bezdomności Kultura i sport oraz edukacja prozdrowotna (zdrowa dieta, ruch)

CELE STRATEGICZNE ORAZ KIERUNKI DZIAŁAŃ

Misja samorządu skupiona jest na wspieraniu rodziny, pomocy w rozwiązywaniu problemów związanych z uzależnieniami, przemocą domową, przeciwdziałaniu w ubóstwie, bezrobociu, wykluczeniu społecznym czy bezdomnością. Istotna jest także pomoc osobom starszym, długotrwale chorym oraz niepełnosprawnym, jak również partnerskie współdziałanie w obszarze polityki społecznej. Wypełnienie takiej misji wymaga wdrożenia celów strategicznych oraz operacyjnych wraz z kierunkami działań. Poniżej zostały one przedstawione w formie tabelarycznej. Do każdego celu operacyjnego wskazano kierunki działań zmierzające do jego realizacji, podmioty realizujące cel, źródła finansowania, wskaźniki do monitorowania oraz oczekiwane rezultaty, jak również prognozy zmian wynikające z ich realizacji.

CEL STRATEGICZNY 1 - WSPARCIE RODZINY**1.1Rozwój i wzmocnienie działań wspierających rodziny**

Lp.	Działania	Realizatorzy	Źródła finansowania	Wskaźniki	Wartość wskaźników (liczbowo lub jako oczekiwany rezultat)	Monitorowanie /Ewaluacja
1.	Zapewnienie opieki i wychowania dzieciom do lat 6	Urząd Gminy, przedszkola, żłobki, kluby dziecięce, organizacje pozarządowe	Budżet gminy, fundusze zewnętrzne	Liczba nowopowstałych placówek opieki nad dziećmi do lat 3	2 placówki w okresie trwania Strategii	Sprawozdania, analiza danych w latach: 2025,2027 oraz 2029
				Liczba dzieci objętych opieką do lat 3	Wzrost	
				Liczba dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym	Utrzymanie na zbliżonym poziomie/wzrost	
				Liczba dzieci oczekujących na przyjęcie do przedszkola	Spadek	
2.	Wspieranie rodzin w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych	GOPS, Urząd Gminy, szkoły, przedszkola, organizacje pozarządowe	Budżet gminy, fundusze zewnętrzne	Liczba asystentów rodziny	Utrzymanie na zbliżonym poziomie/wzrost	Sprawozdania, analiza danych w latach: 2025,2027 oraz 2029
				Liczba rodzin objętych asystą rodzinną	Utrzymanie na zbliżonym poziomie/wzrost	

3.	Poszerzenie kompetencji wychowawczych rodziców	Urząd Gminy, Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna w Kłobucku, GOPS, przedszkola, szkoły, organizacje pozarządowe	Budżet gminy	Liczba rodziców objętych wsparciem w poradni psychologiczno-pedagogicznej	Utrzymanie na zbliżonym poziomie/wzrost	Sprawozdania, analiza danych w latach: 2025,2027 oraz 2029
				Liczba rodziców uczestniczących w szkoleniach, warsztatach, pogadankach poszerzających kompetencje wychowawcze	Utrzymanie na zbliżonym poziomie/wzrost	
4.	Zapewnienie rodzinom specjalistycznego poradnictwa	Urząd Gminy, GOPS, organizacje pozarządowe	Budżet gminy	Liczba instytucji/organizacji udzielających specjalistycznego poradnictwa	Utrzymanie na zbliżonym poziomie/wzrost	Sprawozdania, analiza danych w latach: 2025,2027 oraz 2029
				Liczba udzielonych porad specjalistycznych	Wzrost	
5.	Udzielanie pomocy rodzinom w sytuacjach kryzysowych/losowych	Urząd Gminy, GOPS, organizacje pozarządowe	Budżet gminy	Liczba instytucji/organizacji, które udzielają pomocy rodzinom w sytuacjach kryzysowych/losowych	Utrzymanie na zbliżonym poziomie	Sprawozdania, analiza danych w latach: 2025,2027 oraz 2029
				Liczba osób, którym udzielono pomocy w sytuacjach kryzysowych/losowych	Utrzymanie na zbliżonym poziomie	

				Liczba osób, które skorzystały z miejsc zapewniających schronienie w sytuacjach kryzysowych/losowych	Utrzymanie na zbliżonym poziomie	Sprawozdania, analiza danych w latach: 2025,2027 oraz 2029
				Liczba osób przeszkolonych z zakresu pomocy rodzinie	Utrzymanie na zbliżonym poziomie/wzrost	Sprawozdania, analiza danych w latach: 2025,2027 oraz 2029
1.2 Wsparcie osób i rodzin w trudnej sytuacji życiowej						
1.	Pomoc w zaspokajaniu niezbędnych potrzeb bytowych osób i rodzin będących w trudnej sytuacji życiowej	Urząd Gminy, GOPS, placówki oświatowe, organizacje pozarządowe	Budżet gminy, budżet państwa, fundusze zewnętrzne	Liczba osób i rodzin, którym przyznano świadczenie z pomocy społecznej	Utrzymanie na zbliżonym poziomie/spadek	Sprawozdania, analiza danych w latach: 2025,2027 oraz 2029
				Liczba osób, którym przyznano pomoc społeczną w formie dożywiania	Utrzymanie na zbliżonym poziomie/spadek	
				Liczba podmiotów współpracujących z Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej na rzecz pomocy osobom i rodzinom pozostającym w trudnej sytuacji życiowej	Utrzymanie na zbliżonym poziomie/wzrost	

2.	Wsparcie materialne rodzin z dziećmi	GOPS	Budżet państwa, budżet gminy, fundusze zewnętrzne	Liczba dzieci, na które przyznano świadczenie wychowawcze (program 500+)	Utrzymanie na zbliżonym poziomie/nieznacznym spadku	Sprawozdania, analiza danych w latach: 2025,2027 oraz 2029
				Liczba rodzin otrzymujących zasiłek rodzinny i przysługujące do niego dodatki	Utrzymanie na zbliżonym poziomie/nieznacznym spadku	
				Liczba rodzin objętych jednorazową zapomogą z tytułu urodzenia się dziecka, w tym jednorazowej zapomogi „Dobry Start 2000+” z tytułu urodzenia dwojga lub więcej dzieci podczas jednego porodu	Nieznacznym wzrost	
				Liczba dzieci otrzymujących świadczenie z funduszu alimentacyjnego	Nieznacznym wzrost	
				Liczba uczniów, którym przyznano pomoc materialną o charakterze socjalnym	Nieznacznym spadku	

1.3 Zapewnianie dzieciom oraz młodzieży właściwego dostępu do kształcenia i wszechstronnego rozwoju						
1.	Monitorowanie zagrożeń mających wpływ na jakość i poziom procesu kształcenia i wychowania dzieci i młodzieży w gminie oraz podejmowanie interwencji w tym zakresie	Urząd Gminy, szkoły	Budżet gminy	Liczba przeprowadzonych diagnoz	2 diagnozy w okresie trwania Strategii	Raporty w latach 2024 i 2027
2.	Wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży	Szkoły, przedszkola, Urząd Gminy	Budżet gminy, fundusze zewnętrzne	Liczba uczniów, którym przyznano stypendia	Utrzymanie na zbliżonym poziomie/wzrost	Sprawozdania, analiza danych w latach: 2025,2027 oraz 2029
3.	Prowadzenie zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych przy wykorzystaniu zasobów oświatowych, kulturalnych i sportowo-rekreacyjnych gminy oraz organizowanie wypoczynku	Szkoły, Gminny Ośrodek Kultury, organizacje pozarządowe	Budżet gminy, fundusze zewnętrzne	Liczba dzieci i młodzieży korzystających z zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych	Utrzymanie na zbliżonym poziomie/wzrost	Sprawozdania, analiza danych w latach: 2025,2027 oraz 2029
4.	Zapewnienie dzieciom i młodzieży pomocy specjalistycznej, w tym wsparcia psychologicznego i/lub psychiatrycznego	Urząd Gminy, szkoły, Psychologiczno–Pedagogiczna w Kłobucku, placówki służby zdrowia	Budżet gminy	Liczba udzielonych porad	Utrzymanie na zbliżonym poziomie/wzrost	Sprawozdania, analiza danych w latach: 2025,2027 oraz 2029

5.	Reaktywowanie działalności świetlicy środowiskowej i/lub utworzenie placówki wsparcia dziennego wspierającej dzieci i młodzież z terenu gminy	Urząd Gminy, organizacje pozarządowe	Budżet gminy, fundusze zewnętrzne	Liczba utworzonych świetlic/placówek wsparcia dziennego	2 w okresie trwania Strategii	Sprawozdania, analiza danych w latach: 2025,2027 oraz 2029
				Liczba dzieci uczęszczających na zajęcia w świetlicy/placówce wsparcia dziennego	30	Sprawozdania, analiza danych w latach: 2025,2027 oraz 2029
6.	Podejmowanie działań i realizacja programów/projektów wspierających wszechstronny rozwój dzieci i młodzieży	Urząd Gminy, szkoły, GOK, przedszkola, organizacje pozarządowe	Budżet gminy, fundusze zewnętrzne	Liczba zrealizowanych programów/projektów	Utrzymanie na zbliżonym poziomie/wzrost	Sprawozdania, analiza danych w latach: 2025,2027 oraz 2029
				Liczba dzieci objętych wsparciem w ramach programów/projektów	Utrzymanie na zbliżonym poziomie/wzrost	
7.	Organizacja czasu wolnego dla dzieci i młodzieży	Urząd Gminy, szkoły, GOK, kościoły, przedszkola, organizacje pozarządowe	Budżet gminy, fundusz zewnętrzne	Liczba inicjatyw z zakresu organizacji czasu wolnego dla dzieci i młodzieży	Utrzymanie na zbliżonym poziomie/wzrost	Sprawozdania, analiza danych w latach: 2025,2027 oraz 2029

1.4 Wspomaganie postaw prozdrowotnych i zdrowego stylu życia						
1.	Realizacja programów profilaktycznych oraz działań edukacyjnych	Urząd Gminy, placówki służby zdrowia, szkoły, przedszkola, GOPS, organizacje pozarządowe	Budżet gminy, środki zewnętrzne	Liczba programów	Utrzymanie na zbliżonym poziomie/wzrost	Sprawozdania, analiza danych w latach: 2025,2027 oraz 2029
2.	Realizacja kampanii społecznych wzmacniających odpowiedzialność za swoje zdrowie	Urząd Gminy, placówki służby zdrowia, szkoły, przedszkola, GOPS, organizacje pozarządowe	Budżet gminy, fundusze zewnętrzne	Liczba kampanii	1 na 2 lata	Sprawozdania, analiza danych w latach: 2025,2027 oraz 2029
3.	Realizacja programów zdrowotnych	Placówki służby zdrowia	Budżet gminy	Liczba programów	1 na 3 lata	Sprawozdania, analiza danych w latach: 2025,2027 oraz 2029

PROGNOZOWANE ZMIANY:

- Zwiększenie świadomości mieszkańców w zakresie właściwego wypełniania ról rodzicielskich;
- Zmniejszenie się liczby rodzin dotkniętych problemami opiekuńczo- wychowawczymi;
- Zwiększenie szans edukacyjnych (zarówno uczniów uzdolnionych, jak i tych mających problemy w nauce);
- Zwiększenie efektywności wsparcia dla osób samotnie wychowujących dzieci;
- Zwiększenie świadomości mieszkańców w zakresie profilaktyki zdrowotnej, uzależnień oraz zdrowego stylu życia.

CEL STRATEGICZNY 2 - PRZECIWDZIAŁANIE UZALEŻNIENIOM I PRZEMOCY W RODZINIE**1.1 Wzmacnianie oddziaływań profilaktycznych, procesu leczenia, rehabilitacji i reintegracji osób uzależnionych i ich rodzin**

Lp.	Działania	Realizatorzy	Źródła finansowania	Wskaźniki	Wartość wskaźników (liczbowo lub jako oczekiwany rezultat)	Monitorowanie /Ewaluacja
1.	Realizacja programów profilaktycznych i edukacyjnych	Urząd Gminy, placówki oświatowe, organizacje pozarządowe	Budżet gminy, fundusze zewnętrzne	Liczba programów profilaktycznych	Wzrost	Sprawozdania, analiza danych w latach: 2025,2027 oraz 2029
				Liczba programów edukacyjnych	Wzrost	
				Liczba osób przeszkolonych w zakresie profilaktyki zachowań ryzykownych	Wzrost	
2.	Prowadzenie Punktu Konsultacyjnego ds. Uzależnień	Urząd Gminy	Budżet gminy, fundusze zewnętrzne	Liczba specjalistów pełniących dyżury w Punkcie Konsultacyjnym ds. Uzależnień	Wzrost	Sprawozdania, analiza danych w latach: 2025,2027 oraz 2029
				Liczba osób korzystających z Punktu Konsultacyjnego ds. Uzależnień	Utrzymanie na zbliżonym poziomie	

				Liczba utworzonych grup wsparcia	Utrzymanie na zbliżonym poziomie/wzrost	
				Liczba osób objętych wsparciem grupowym	Utrzymanie na zbliżonym poziomie/wzrost	
3.	Rozwiązywanie problemów społecznych i rodzinnych związanych z uzależnieniami	Urząd Gminy, GOPS	Budżet gminy	Liczba osób skierowanych do GKRPA	Utrzymanie na zbliżonym poziomie	Sprawozdania, analiza danych w latach: 2025,2027 oraz 2029
				Liczba osób/rodzin objętych pracą socjalną i pomocą materialną/rzeczową	Utrzymanie na zbliżonym poziomie/wzrost	
4.	Realizacja kampanii społecznych w zakresie przeciwdziałania zachowaniom ryzykownym	Urząd Gminy, GOPS, organizacje pozarządowe	Budżet gminy, fundusze zewnętrzne	Liczba kampanii	1 kampania na 2 lata	Sprawozdania, analiza danych w latach: 2025,2027 oraz 2029
5.	Monitorowanie skali problemów uzależnień	Urząd Gminy, GOPS	Budżet gminy	Liczba beneficjentów pomocy społecznej objętych wsparciem z powodu uzależnień	Utrzymanie na zbliżonym poziomie	Sprawozdania, analiza danych w latach: 2025,2027 oraz 2029

				Liczba przeprowadzonych kontroli punktów sprzedaży napojów alkoholowych	Utrzymanie na zbliżonym poziomie/wzrost	Sprawozdania, analiza danych w latach: 2025,2027 oraz 2029
				Liczba sporządzonych diagnoz	2 w okresie trwania Strategii	Raporty w latach: 2024 i 2027
1.2 Zapobieganie stosowania przemocy w rodzinie i minimalizowanie skutków jej występowania						
1.	Przeciwdziałanie przemocy	Zespół Interdyscyplinarny, GOPS, GKRPA, Policja, placówki oświatowe, ośrodki zdrowia, sąd organizacje pozarządowe	Budżet gminy	Liczba realizowanych programów/projektów/szkoleń z zakresu przeciwdziałania przemocy	Utrzymanie na zbliżonym poziomie/wzrost	Sprawozdania, analiza danych w latach: 2025,2027 oraz 2029
				Liczba osób uczestniczących w programach/ projektach /szkoleniach z zakresu przeciwdziałania przemocy	Utrzymanie na zbliżonym poziomie	
				Liczba rodzin objętych procedurą „Niebieskie Karty”	Utrzymanie na zbliżonym poziomie	
				Liczba wypełnionych formularzy „Niebieska karta - A”	Utrzymanie na zbliżonym poziomie	

				Liczba posiedzeń powołanych grup roboczych	Utrzymanie na zbliżonym poziomie	
				Liczba dzieci, które zostały odebrane z rodziny w razie bezpośredniego zagrożenia życia i zdrowia w związku z przemocą w rodzinie	Utrzymanie na zbliżonym poziomie	
2.	Udzielanie pomocy rodzinom w sytuacjach kryzysowych	GOPS, Punkt Konsultacyjny, organizacje pozarządowe	Budżet gminy	Liczba osób, którym udzielono pomocy w sytuacjach kryzysowych	Utrzymanie na zbliżonym poziomie/wzrost	Sprawozdania, analiza danych w latach: 2025,2027 oraz 2029
				Liczba osób objętych wsparciem grupowym	Utrzymanie na zbliżonym poziomie/wzrost	
				Liczba osób, które skorzystały z miejsc zapewniających schronienie w sytuacjach kryzysowych	Utrzymanie na zbliżonym poziomie/niewielki wzrost	
3.	Monitorowanie skali problemów przemocy	Urząd Gminy, GOPS	Budżet gminy	Liczba beneficjentów pomocy społecznej objętych wsparciem z powodu przemocy	Utrzymanie na zbliżonym poziomie	Sprawozdania, analiza danych w latach: 2025,2027 oraz 2029

PROGNOZOWANE ZMIANY:

- Zwiększenie skuteczności wsparcia dla osób dotkniętych problemem uzależniania od alkoholu/narkotyków oraz współuzależnionych;
- Zwiększanie świadomości mieszkańców na temat skali problemów, które niosą za sobą uzależnienia;
- Zmniejszenie się liczby osób uzależnionych od alkoholu/narkotyków;
- Zwiększenie skuteczności wsparcia dla osób dotkniętych problemem przemocy w rodzinie;
- Zmniejszenie się liczby osób/rodzin dotkniętych problemem przemocy w rodzinie;
- Wzrost świadomości mieszkańców na temat problemu przemocy w rodzinie.

CEL STRATEGICZNY 3 - PRZECIWDZIAŁANIE UBÓSTWU, BEZROBOCIU, BEZDOMNOŚCI I WYKLUCZENIU SPOŁECZNEMU**3.1 Wsparcie dla osób bezrobotnych**

Lp.	Działania	Realizatorzy	Źródła finansowania	Wskaźniki	Wartość wskaźników (liczbowo lub jako oczekiwany rezultat)	Monitorowanie /Ewaluacja
1.	Wspieranie aktywności zawodowej i zwiększania szans na zatrudnienia osób bezrobotnych	Powiatowy Urząd Pracy w Kłobucku, Centrum Integracji Społecznej w Kłobucku, Urząd Gminy, Pracodawcy, GOPS	Budżet gminy, fundusze zewnętrzne	Liczba osób, które zrealizowały staże zawodowe	Utrzymanie na zbliżonym poziomie	Informacja PUP w Kłobucku dla Rady Gminy Wręczyca Wielka, Informacja z CIS w Kłobucku, Sprawozdania, analiza danych w latach: 2025,2027 oraz 2029
				Liczba osób bezrobotnych uczestniczących w działaniach CIS w Kłobucku,	Wzrost	
				Liczba osób, które ukończyły prace społecznie użyteczne	Utrzymanie na zbliżonym poziomie	

2.	Prowadzenie działań na rzecz wspierania przedsiębiorczości	Powiatowy Urząd Pracy w Kłobucku	Fundusze zewnętrzne	Liczba osób objętych wsparciem finansowym (np. dofinansowanie podjęcia działalności gospodarczej, szkolenia, zatrudnienie subsydiowane, refundacja kosztów wyposażenia stanowiska pracy)	Utrzymanie na zbliżonym poziomie	Informacja PUP w Kłobucku dla Rady Gminy Wręczyca Wielka, Sprawozdania, analiza danych w latach: 2025,2027 oraz 2029
3.	Objęcie osób i rodzin dotkniętych problemem bezrobocia pomocą finansową, rzeczową oraz pracą socjalną	GOPS	Budżet gminy	Liczba osób, którym udzielono wsparcia finansowego i rzeczowego z powodu bezrobocia	Utrzymanie na zbliżonym poziomie	Sprawozdania, analiza danych w latach: 2025,2027 oraz 2029
				Liczba osób, objętych pracą socjalną	Utrzymanie na zbliżonym poziomie/wzrost	
3.2 Zapobieganie i ograniczanie zjawiska bezdomności						
1.	Rozwój form pomocy i wsparcia na rzecz poprawy funkcjonowania osób z problemem bezdomności oraz odzyskania samodzielności życiowej	GOPS, Urząd Gminy	Budżet gminy	Liczba osób zagrożonych bezdomnością objętych pomocą	Utrzymanie na zbliżonym poziomie	Sprawozdania, analiza danych w latach: 2025,2027 oraz 2029
				Liczba osób bezdomnych korzystających ze świadczeń z pomocy społecznej	Utrzymanie na zbliżonym poziomie	

				Liczba osób bezdomnych realizujących program wychodzenia z bezdomności i/lub kontrakt socjalny	Wzrost	
2.	Zapewnienie miejsc noclegowych dla osób bezdomnych	GOPS	Budżet gminy, fundusze zewnętrzne	Liczba osób bezdomnych przebywających w schroniskach	Utrzymanie na zbliżonym poziomie	Sprawozdania, analiza danych w latach: 2025,2027 oraz 2029
3.	Tworzenie zasobów lokalowych niezbędnych do zaspokajania potrzeb mieszkaniowych.	Urząd Gminy	Budżet gminy, fundusze zewnętrzne	Liczba osób oczekujących na przyznanie mieszkania komunalnego oraz socjalnego	Utrzymanie na zbliżonym poziomie	Sprawozdania, analiza danych w latach: 2025,2027 oraz 2029
				Liczba mieszkań komunalnych i socjalnych	Utrzymanie na zbliżonym poziomie/wzrost	
4.	Utworzenie mieszkania chronionego dla mieszkańców znajdujących się w szczególnej sytuacji.	Urząd Gminy, GOPS	Budżet gminy, fundusze zewnętrzne	Liczba utworzonych mieszkań chronionych	1 w okresie trwania Strategii	Sprawozdania, analiza danych w latach: 2025,2027 oraz 2029
5.	Pozyskiwanie środków zewnętrznych na rozwój i/lub modernizację infrastruktury.	Urząd Gminy	Budżet gminy, fundusze zewnętrzne	Liczba projektów, w ramach których pozyskano fundusze na rozwój i/lub modernizację infrastruktury	1 projekt w okresie trwania Strategii	Sprawozdania, analiza danych w latach: 2025,2027 oraz 2029

3.3 Poprawa funkcjonowania w środowisku rodzinnym i społecznym osób potrzebujących wsparcia						
1.	Aktywne formy pracy z osobami i rodzinami w celu życiowego usamodzielnienia i integracji ze środowiskiem	GOPS	Budżet gminy, fundusze zewnętrzne	Liczba osób i rodzin, którym świadczone pracę socjalną	Utrzymanie na zbliżonym poziomie/wzrost	Sprawozdania, analiza danych w latach: 2025,2027 oraz 2029
				Liczba realizowanych kontraktów socjalnych	Utrzymanie na zbliżonym poziomie/wzrost	
				Liczba realizowanych projektów socjalnych	Utrzymanie na zbliżonym poziomie/wzrost	
2.	Inicjowanie, promowanie i wspieranie działań zmierzających do powołania podmiotów ekonomii społecznej na terenie gminy	Urząd Gminy we współpracy z organizacjami pozarządowymi	Budżet gminy, fundusze zewnętrzne	Liczba podjętych inicjatyw	1 podmiot w okresie trwania Strategii	Sprawozdania, analiza danych w latach: 2025,2027 oraz 2029

PROGNOZOWANE ZMIANY:

- Zwiększenie skuteczności wsparcia dla osób dotkniętych problemem ubóstwa;
- Zmniejszenie się liczby rodzin dotkniętych problemami ubóstwa;
- Zwiększenie się skuteczności wsparcia dla osób bezrobotnych;
- Zwiększanie się szans na rynku pracy poprzez podniesienie wiedzy i kwalifikacji w ramach kursów, szkoleń.
- Zwiększenie skuteczności wsparcia dla osób dotkniętych bezdomnością oraz wykluczeniem społecznym;
- Zmniejszenie się liczby rodzin dotkniętych problemami bezdomności oraz wykluczenia społecznego.

CEL STRATEGICZNY 4 - WSPARCIE OSÓB STARSZYCH, DŁUGOTRWALE CHORYCH I NIEPEŁNOSPRAWNYCH**4.1 Rozwój form wsparcia osób z niepełnosprawnościami oraz długotrwale chorych**

Lp.	Działania	Realizatorzy	Źródła finansowania	Wskaźniki	Wartość wskaźników (liczbowo lub jako oczekiwany rezultat)	Monitorowanie /Ewaluacja
1.	Badanie sytuacji osób długotrwale chorych i osób z niepełnosprawnościami	Urząd Gminy, GOPS	Budżet gminy	Liczba raportów z badań dotyczących sytuacji osób z niepełnosprawnościami i ich otoczenia	1 diagnoza w okresie trwania Strategii	Raport, analiza danych w latach: 2025,2027 oraz 2029
2.	Rozszerzenie katalogu i poprawa jakości wsparcia i usług świadczonych na rzecz osób długotrwale chorych i osób z niepełnosprawnościami	Urząd Gminy, GOPS, organizacje pozarządowe	Budżet gminy, fundusze zewnętrzne	Liczba osób objętych usługami opiekuńczymi i specjalistycznymi usługami opiekuńczymi	Utrzymanie na zbliżonym poziomie	Sprawozdania, analiza danych w latach: 2025,2027 oraz 2029
				Liczba osób objętych usługami asystenta osób niepełnosprawnych	Wzrost	
				Liczba nowych form wsparcia realizowanych na rzecz osób niesamodzielnych	3 w okresie trwania Strategii	

				Liczba uczestników warsztatów terapii zajęciowej	Utrzymanie na zbliżonym poziomie	
				Liczba nowopowstałych placówek opieki całodobowej	1 placówka w okresie trwania Strategii	
				Liczba osób z niepełnosprawnościami korzystających ze świadczeń z pomocy społecznej	Utrzymanie na zbliżonym poziomie	
3.	Wspieranie aktywizacji zawodowej osób z niepełnosprawnościami	Powiatowy Urząd Pracy w Kłobucku, Urząd Gminy, GOPS, organizacje pozarządowe	Budżet gminy, fundusze zewnętrzne	Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych programami rynku pracy	Utrzymanie na zbliżonym poziomie	Sprawozdania, raporty, analiza danych w latach: 2025,2027 oraz 2029
				Liczba osób opuszczających warsztaty terapii zajęciowej ze względu na podjęcie zatrudnienia	Utrzymanie na zbliżonym poziomie	
				Liczba osób niepełnosprawnych objętych pracą socjalną	Utrzymanie na zbliżonym poziomie	Sprawozdania, raporty, analiza danych w latach: 2025,2027 oraz 2029

4.	Likwidowanie barier ograniczających funkcjonowanie osób niepełnosprawnych w przestrzeni publicznej i w otoczeniu domowym	Urząd Gminy, placówki oświatowe, GOPS, PCPR w Kłobucku, GOK	Budżet gminy, fundusze zewnętrzne	Liczba oraz rodzaje usuniętych barier	Wzrost	Sprawozdania, raporty, analiza danych w latach: 2025,2027 oraz 2029
5.	Budowanie świadomości społecznej na temat potencjału i potrzeb osób z niepełnosprawnościami.	Urząd Gminy, GOPS, placówki oświatowe, organizacje pozarządowe	Budżet gminy, fundusze zewnętrzne	Liczba kampanii społecznych	2 kampanie w okresie trwania Strategii	Sprawozdania, raporty, analiza danych w latach: 2025,2027 oraz 2029
				Liczba imprez integracyjnych	Wzrost	
				Liczba imprez sportowo-rekreacyjnych, turystycznych i kulturalnych	Wzrost	
6.	Organizacja dowozu niepełnosprawnych dzieci i młodzieży do szkół	Urząd Gminy, Zespół Obsługi Placówek Oświatowych we Wręczycy Wielkiej	Budżet gminy, fundusze zewnętrzne	Liczba niepełnosprawnych dzieci i młodzieży objętych pomocą w zakresie dowozu do szkół	Utrzymanie na zbliżonym poziomie	Sprawozdania, raporty, analiza danych w latach: 2025,2027 oraz 2029
4.2 Utworzenie zintegrowanego systemu wsparcia seniorów						
1.	Budowanie sieci usług środowiskowych umożliwiających samodzielność wspieraną	Urząd Gminy, organizacje pozarządowe	Budżet gminy, fundusze zewnętrzne	Liczba innowacyjnych rozwiązań dla seniorów w miejscu zamieszkania	2 w okresie trwania Strategii	Sprawozdania, raporty, analiza danych w latach: 2025,2027 oraz 2029

2.	Wsparcie osób w podeszłym wieku oraz ich opiekunów zapewniające możliwie pełne funkcjonowanie w środowisku lokalnym	GOPS	Budżet gminy, fundusze zewnętrzne	Liczba osób objętych usługami opiekuńczymi	Wzrost	Sprawozdania, raporty, analiza danych w latach: 2025,2027 oraz 2029
				Liczba zrealizowanych godzin usług opiekuńczych	Wzrost	
3.	Działania wspierające bezpieczeństwo osobiste oraz socjalne osób starszych	Urząd Gminy, GOPS, Policja, organizacje pozarządowe	Budżet gminy, fundusze zewnętrzne	Liczba przeprowadzonych spotkań, wykładów, prelekcji w zakresie bezpieczeństwa osobistego	10 w trakcie trwania Strategii	Sprawozdania, raporty, analiza danych w latach: 2025,2027 oraz 2029
				Liczba osób starszych korzystających ze świadczeń finansowych i rzeczowych z pomocy społecznej	Utrzymanie na zbliżonym poziomie/wzrost	
4.	Organizacja imprez kulturalnych, sportowych i rekreacyjnych dla seniorów	Urząd Gminy, GOPS, GOK, Organizacje pozarządowe	Budżet gminy, fundusze zewnętrzne	Liczba dofinansowanych działań	Utrzymanie na zbliżonym poziomie	Sprawozdania, raporty, analiza danych w latach: 2025,2027 oraz 2029
5.	Zapewnienie wsparcia i pomocy dla osób opiekujących się osobami zależnymi poprzez edukację, poradnictwo, tworzenie grup wsparcia/samopomocowych, opiekę wytechnieniową	Urząd Gminy, GOPS, organizacje pozarządowe	Budżet gminy, fundusze zewnętrzne	Liczba i rodzaj podjętych działań	Wzrost	Sprawozdania, raporty, analiza danych w latach: 2025,2027 oraz 2029

PROGNOZOWANE ZMIANY:

- Zwiększenie skuteczności wsparcia dla osób starszych, długotrwale chorych i niepełnosprawnych;
- Wzrost świadomości mieszkańców na temat sytuacji oraz potrzeb osób starszych i niepełnosprawnych;
- Wzrost aktywności osób niepełnosprawnych na rynku pracy i w życiu społecznym;
- Wzrost aktywności osób starszych w życiu społecznym.

CEL STRATEGICZNY 5 - PARTNERSKIE WSPÓLDZIAŁANIE W OBSZARZE POLITYKI SPOŁECZNEJ**5.1 Rozszerzenie partnerskiego współdziałania w obszarze polityki społecznej**

Lp.	Działania	Realizatorzy	Źródła finansowania	Wskaźniki	Wartość wskaźników (liczbowo lub jako oczekiwany rezultat)	Monitorowanie /Ewaluacja
1.	Doskonalenie kadr polityki społecznej - szkolenia, superwizja, warsztaty i kursy dla różnych grup zawodowych w zakresie przeciwdziałania i rozwiązywania problemów społecznych	Urząd Gminy, Szkoły, GOPS	Budżet gminy, fundusze zewnętrzne	Liczba szkoleń, warsztatów, kursów	Utrzymanie na zbliżonym poziomie	Sprawozdania, raporty, analiza danych w latach: 2025,2027 oraz 2029
				Liczba przeszkolonych osób	Wzrost	
2.	Współpraca instytucji pomocy społecznej, placówek oświatowych, placówek ochrony zdrowia, organów sądowniczych oraz innych pomiotów zaangażowanych w politykę społeczną, w zakresie wymiany oraz analizy informacji na temat osób i rodzin potrzebujących, wczesnej diagnozy i interwencji, kompleksowego wsparcia (m.in. wspólne bazy, cykliczne spotkania)	GOPS, szkoły, przedszkola, placówki służby zdrowia, organizacje pozarządowe	Budżet gminy	Liczba i rodzaj podjętych inicjatyw	Wzrost	Sprawozdania, raporty, analiza danych w latach: 2025,2027 oraz 2029

3.	Kontynuowanie kampanii informacyjnych kierowanych do mieszkańców z zakresu wrażliwości na problemy społeczne	Urząd Gminy, GOPS, placówki oświatowe, organizacje pozarządowe	Budżet gminy	Liczba przeprowadzonych kampanii	Utrzymanie na zbliżonym poziomie	Sprawozdania, raporty, analiza danych w latach: 2025,2027 oraz 2029
4.	Popularyzowanie i organizowanie wolontariatu na rzecz osób i rodzin wymagających wsparcia	GOPS	Budżet gminy	Liczba wolontariuszy	Wzrost	Sprawozdania, raporty, analiza danych w latach: 2025,2027 oraz 2029

PROGNOZOWANE ZMIANY:

- Wzrost kompetencji osób działających w zakresie przeciwdziałania i rozwiązywania problemów społecznych;
- Zwiększenie jakości oferty usług publicznych;
- Zwiększenie świadomości mieszkańców z zakresu wrażliwości na problemy społeczne;
- Wzrost aktywności lokalnej na rzecz osób i rodzin wymagających wsparcia.

MISJA ROZWOJU POLITYKI SPOŁECZNEJ GMINY

Wizja rozwiązywania problemów społecznych dla Gminy Wręczyca Wielka została opracowana w oparciu o analizę sytuacji społecznej oraz identyfikację obszarów strategicznych.

Gmina Wręczyca Wielka w oparciu o posiadane zasoby dąży do zaspokojenia potrzeb mieszkańców oraz rozwiązywania problemów społecznych poprzez właściwe działania administracji samorządowej, stowarzyszeń i mieszkańców. Wspierając lokalne inicjatywy, w szczególności społeczne, kulturalne i edukacyjne dąży do integracji oraz aktywizacji społeczności lokalnej.

Misja Strategii opiera się na dążeniu do wypracowania w Gminie Wręczyca Wielka form rozwiązywania problemów społecznych oraz wspierania zintegrowanych działań instytucji i organizacji pozarządowych, funkcjonujących w sferze lokalnej polityki społecznej, celem świadczenia wysokiej jakości usług w obrębie realizowanych zadań, szczególnie w obszarze pomocy społecznej, edukacji, integracji i aktywizacji społecznej. Opierając się na powyższym, określono dla Gminy Wręczyca Wielka misję:

**ROZWÓJ USŁUG SPOŁECZNYCH W GMINIE WRĘCZYCA WIELKA
CELEM PODNIESIENIA JAKOŚCI ŻYCIA MIESZKAŃCÓW**

Treść misji wskazuje na istnienie zależności między dostarczaniem wysokiej jakości usług publicznych z zakresu pomocy społecznej, a poprawą jakości życia mieszkańców gminy. Jakość tych usług uzależniona jest od dostosowania ich do potrzeb lokalnej społeczności oraz współpracy instytucji gminnych z organizacjami społecznymi. Wspólna realizacja zadań skutkuje wyższą jakością świadczonych usług oraz pozwala dotrzeć do szerszego grona osób potrzebujących pomocy, a w efekcie prowadzi do zmniejszenia skali problemów społecznych.

Działania zaplanowane w ramach Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych uwzględnią takie priorytety i wartości jak:

P R Z E D S I
 M I E S Z K A Ń
 A K T Y W I
 P R O F I L A K T
 R E K R E A
 I N F R
 I N
 Z D R O W
 K U
 E F E
 Z

W
 R
 Ę
 C
 Z
 Y
 C
 A
 W
 I
 E
 L
 K
 A

S P Ó L N O T A
 A C A
 B I O R C Z O Ś Ć
 Y
 A C J A
 K A
 J A
 S T R U K T U R A
 E S T Y C J E
 E
 D U K A C J A
 T U R A
 T Y W N O Ś Ć
 A N G A Ź O W A N I E

ZAKŁADANE REZULTATY REALIZACJI STRATEGII

Zakłada się, że realizacja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Wręczyca Wielka przyczyni się do:

- ✓ stałej i pełnej diagnozy problemów społecznych i oceny stopnia zaspokojenia zdiagnozowanych potrzeb wraz z ich stałym monitoringiem;
- ✓ wzrostu efektywności działań w zakresie przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu;
- ✓ wzrostu jakości życia lokalnej społeczności oraz atrakcyjności Gminy Wręczyca Wielka jako przyjaznej dla rodzin z dziećmi i seniorów;
- ✓ zwiększenia udziału społeczności lokalnej i organizacji pozarządowych w tworzeniu lokalnych rozwiązań poprawiających jakość życia;
- ✓ poprawy dostępu do informacji o oferowanych usługach społecznych, w tym o charakterze specjalistycznym, skierowanych do różnych grup adresatów;
- ✓ poprawy dostępności i wzrostu jakości usług kulturalnych;
- ✓ budowania kapitału ludzkiego opartego na wiedzy oraz świadomego i aktywnego społeczeństwa;
- ✓ wzmocnienia funkcji integracyjnych i społecznych mieszkańców.

ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

Środki finansowe na realizację poszczególnych celów zawartych w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Wręczyca Wielka, przeznaczane będą co roku, na podstawie planów budżetowych poszczególnych jednostek wyznaczonych do ich realizacji. Podstawowym źródłem finansowania działań będą środki pochodzące z budżetu gminy, jednak pełna realizacja Strategii nie będzie możliwa bez zewnętrznych źródeł finansowania. Zakłada się, iż środki na finansowanie poszczególnych działań w ramach Strategii pochodzić będą z następujących źródeł:

- środków własnych budżetu gminy,
- dotacji z budżetu państwa,
- środków z funduszy krajowych,
- środków finansowych z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej.

Tabela 49. Ramy finansowe Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Wręczyca Wielka na lata 2022-2028

Lata realizacji Strategii	Szacunkowa wielkość wydatków
2022 rok	19 255 840
2023 rok	12 212 750
2024 rok	12 823 380
2025 rok	13 464 550
2026 rok	14 137 780
2027 rok	14 844 670
2028 rok	15 586 900

Określone powyżej wartości mają charakter szacunkowy i będą w trakcie realizacji Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w latach 2022-2028 potwierdzane zapisami w wieloletnich prognozach finansowych oraz uchwałach budżetowych na kolejne lata.

MONITORING I EWALUACJA STRATEGII

Monitorowanie, a więc stała obserwacja oraz kontrola procesów i zjawisk opisanych w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Wręczyca Wielka na lata 2022-2028 jest koniecznym działaniem pozwalającym w sposób racjonalny ocenić jakość zaproponowanych zmian oraz sensowności ich wdrożenia. Celem monitoringu jest regularna ocena przyjętych założeń, osiąganych rezultatów i realizowanych działań.

Proces monitorowania Strategii prowadzony będzie poprzez następujące działania:

- zbieranie i analizę danych ilościowych i jakościowych wybranych mierników oceny;
- przygotowanie raportu z przebiegu realizacji działań w I półroczu w latach 2025, 2027 oraz 2029;
- ocenę osiągniętych rezultatów;
- ocenę aktualności Strategii.

Monitorowanie umożliwi bieżącą ocenę realizacji zaplanowanych kierunków działań lub też pozwoli na modyfikację i dokonywanie korekt w przypadku istotnych zmian społecznych, które mogą zaistnieć w wyniku, np. zmiany regulacji prawnych lub nasilenia niektórych problemów społecznych. Dane zebrane i opracowane w procesie monitoringu posłużą do ewaluacji Strategii, w tym m.in. oszacowanie możliwości zagrożeń, usprawnianie zarządzania, identyfikację słabych oraz mocnych stron czy wskazanie kierunków rozwoju i priorytetów działalności sektora publicznego.

Bazą informacji statystycznej będą przede wszystkim dane GUS oraz dane gromadzone przez jednostki i instytucje zaangażowane bezpośrednio w realizację działań w ramach Strategii m.in. Urząd Gminy Wręczyca Wielka, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej we Wręczycy Wielkiej, Powiatowy Urząd Pracy w Kłobucku, Placówki oświatowe, Gminny Ośrodek Kultury, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Zespół Interdyscyplinarny, Punkt Konsultacyjny, Komisariat Policji oraz Placówki Służby Zdrowia.

Organem odpowiedzialnym za wdrażanie, monitoring oraz ewaluację Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Wręczyca Wielka będzie Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej we Wręczycy Wielkiej.

ZMIANY W STRATEGII

Wobec potencjalnych zmian zarówno w wymiarze ogólnokrajowym, regionalnym i lokalnym, spowodowanych czynnikami zewnętrznymi i wewnętrznymi, niniejsza Strategia może ulec pewnym zmianom bądź uzupełnieniom w drodze stosownej Uchwały Rady Gminy Wręczyca Wielkiej.

W szczególności Strategia może zostać zmieniona, czy uzupełniona na wniosek Wójta lub Dyrektora Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej we Wręczyca Wielkiej. Przesłankami do wprowadzenia zmian mogą być wnioski lub sugestie funkcjonujących w Gminie funkcjonujących w gminie jednostek organizacyjnych, organizacji społecznych, podmiotów gospodarczych lub poszczególnym mieszkańców.

PROGRAMY I PROJEKTY

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Wręczyca Wielka na lata 2022-2028 będzie realizowana w szczególności poprzez poniżej wymienione programy:

1. Gminny Program Wspierania Rodziny;
2. Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy;
3. Gminny Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Narkomanii;
4. Program współpracy Gminy Wręczyca Wielka z organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego.

W ramach Strategii mogą być realizowane programy oraz projekty, które odzwierciedlają potrzeby oraz zamierzenia gminy i jej mieszkańców. Ich realizacja jest niezwykle wskazana, ale należy zaznaczyć, iż możliwa będzie dopiero wtedy, gdy ich wnioskodawcy pozyskają niezbędne środki finansowe.

WNIOSKI I PODSUMOWANIE

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Wręczyca Wielka jest dostosowana do zidentyfikowanych w procesie badawczym potrzeb społecznych. Planowane sposoby ich zaspokajania są kontynuacją istniejącego systemu wsparcia i tworzą możliwość jego uzupełnienia o nowe rozwiązania.

Cele strategiczne i kierunki działań sformułowane zostały w oparciu o analizę systemu pomocy społecznej, edukacji, ochrony zdrowia, profilaktyki uzależnień i sytuację na lokalnym rynku pracy. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych zakłada rozszerzenie i pogłębienie form pracy socjalnej, szeroką współpracę z różnymi instytucjami i organizacjami pozarządowymi działającymi w obszarze polityki społecznej. W myśl ustawy o pomocy społecznej, podejmowane działania powinny doprowadzić, w miarę możliwości, do życiowego usamodzielnienia się objętych nią osób i rodzin oraz do ich integracji ze środowiskiem. W ramach wypracowanej strategii przyjmuje się podejście nastawione przede wszystkim na: wzmocnienie postaw aktywnych; wdrożenie modelu pomocy zintegrowanej; partnerskich działań instytucji i organizacji pozarządowych w stworzeniu lokalnego systemu rozwiązywania problemów społecznych.

Autorzy dokumentu pragną złożyć serdeczne podziękowania wszystkim, którzy uczestniczyli w jego budowie, przyczyniając się do identyfikacji problemów społecznych występujących w Gminie Wręczyca Wielka. Jednocześnie chcą wyrazić nadzieję na dalszą współpracę w realizacji zapisów Strategii.

SPIS TABEL

Tabela 1. Liczba mieszkańców w latach 2016- 2020	13
Tabela 2. Przyrost naturalny w latach 2016-2020.....	14
Tabela 3.Placówki wychowania przedszkolnego na terenie gminy	15
Tabela 4. Szkoły na terenie gminy Wręczyca Wielka	16
Tabela 5. Oferta gminy w zakresie opieki nad dziećmi	18
Tabela 6. Przestępstwa odnotowane na terenie gminy w latach 2016-2020	22
Tabela 7. Liczba uczestników zajęć i imprez GOK Wręczyca Wielka w latach 2018 – 2020..	24
Tabela 8. Gminna Biblioteka Publiczna i filie – liczba osób objętych ofertą	26
Tabela 9. Liczba osób pracujących w gminie Wręczyca Wielka w latach 2018-2020.....	34
Tabela 10. Zasoby mieszkaniowe na terenie gminy Wręczyca Wielka.	37
Tabela 11. Liczba mieszkań komunalnych oraz chronionych na terenie gminy Wręczyca Wielka	38
Tabela 12. Ocena ważności problemów społecznych występujących na terenie gminy Wręczyca Wielka	39
Tabela 13. Zatrudnienie w GOPS.	42
Tabela 14. Rzeczywista liczba rodzin i osób objętych pomocą społeczną	43
Tabela 15. Rodzaje świadczeń przyznanych w ramach zadań zleconych i własnych	44
Tabela 16. Powody przyznawania pomocy społecznej.....	45
Tabela 17. Korzystający ze świadczeń rodzinnych i wychowawczych w latach 2017-2019....	46
Tabela 18. Populacja rodzin, korzystających z pomocy społecznej.	47
Tabela 19. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w podziale na wiek i płeć wg liczby wypłaconych świadczeń.....	48
Tabela 20. Stan bezrobocia rejestrowanego w gminie Wręczyca Wielka w latach 2017-2020	49
Tabela 21. Liczba osób bezdomnych objętych pomocą schronienia.	51
Tabela 22. Populacje osób, u których występują różne kategorie problemów alkoholowych.	52
Tabela 23. Działalność Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	56
Tabela 24. Działalność Punktu Konsultacyjnego	57
Tabela 25. Dyżury specjalistów w Punkcie Konsultacyjnym w latach 2018-2020	58
Tabela 26. Liczba rodzin oraz osób w rodzinach, które skorzystały z pomocy społecznej z powodu alkoholizmu i narkomanii	59
Tabela 27. Liczba uczestników w spotkaniach grupy wsparcia	58

Tabela 28. Podział mieszkańców ze względu na wiek.....	61
Tabela 29. Usługi opiekuńcze.	64
Tabela 30. Liczba osób przebywających w Domach Pomocy Społecznej.....	65
Tabela 31. Domy pomocy społecznej, w których przebywają mieszkańcy gminy Wręczyca Wielka.....	65
Tabela 32. Instrumenty finansowane ze środków PFRON.....	71
Tabela 33. Liczba rodzin i osób objętych programem „Pomoc Żywnościowa 2014-2020” ...	74
Wykres 34. Rodziny korzystające z pomocy społecznej z powodu bezradności wychowawczej	78
Tabela 35. Działalność Zespołu Interdyscyplinarnego	81
Tabela 36. Procedura "Niebieskie Karty"	81
Tabela 37. Struktura rodzin objętych NK w latach 2018 – 2020.....	82
Tabela 38. Udzielanie pomocy i wsparcia osobom dotkniętym przemocą w rodzinie	83
Tabela 39. Działalność profilaktyczna	83
Tabela 40. Używanie substancji psychoaktywnych przez uczniów	88
Tabela 41. Znajomość osób niepełnoletnich zażywających substancje psychoaktywne	88
Tabela 42. Czy według Pani/Pana są w szkole uczniowie, którzy mieli już kontakt z wskazanymi substancjami psychoaktywnymi?.....	89
Tabela 43. Zjawiska przemocy poza szkołą i uczestnictwo uczniów w aktach przemocy	95
Tabela 44. Zjawisko cyberprzemocy wśród uczniów	97
Tabela 45. Uczucia, których częstotliwość wyraźnie zwiększyła się u Pani/Pana podczas pandemii.	99
Tabela 46. Czy podczas pandemii sięga Pani/Pan częściej po środki psychoaktywne?	100
Tabela 47. Czy w wyniku pandemii obserwuje Pani/Pan zachowania u uczniów, takie jak?	101
Tabela 48. W jakich Pani/Pana zdaniem obszarach działania podejmowane na terenie gminy bądź oferowane wsparcie są najbardziej niezadowolające?	111
Tabela 49. Ramy finansowe Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Wręczyca Wielka na lata 2022-2028.....	140

SPIS RYSUNKÓW

Rysunek 1. Gmina Wręczyca Wielka	12
--	----

SPIS WYKRESÓW

Wykres 1. Podział mieszkańców na płeć- statystyki na rok 2020.....	13
Wykres 2. Produkcyjne grupy wieku- statystyki na rok 2020.....	14
Wykres 3. Jak ocenia Pani/Pan ofertę edukacyjną szkół w gminie?	18
Wykres 4. Jak ocenia Pani/Pan poziom opieki zdrowotnej w gminie?	20
Wykres 5. Jak ocenia Pani/Pan atrakcyjność i jakość oferty kulturalnej w gminie?.....	28
Wykres 6. Jak ocenia Pani/Pan ofertę gminy w zakresie sportu i rekreacji?	29
Wykres 7. Jak Pani/Pan ocenia działania podejmowane w gminie w zakresie organizacji i zagospodarowania czasu wolnego dzieci i młodzieży?	29
Wykres 8. Udział zarejestrowanych osób bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w latach 2016-2019	34
Wykres 9. Podmioty gospodarcze w rejestrze REGON w latach 2016-2019.....	35
Wykres 10. Jakie negatywne zjawiska odnoszące się do dzieci i młodzieży dostrzega Pani/Pan najczęściej?	40
Wykres 11. Jak ocenia Pani/Pan ogólne warunki życia w gminie?	40
Wykres 12. Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej w latach 2017-2019	46
Wykres 13. Rodziny korzystające z pomocy społecznej z powodu bezrobocia.....	49
Wykres 14. Rodziny korzystające z pomocy społecznej z powodu bezdomności.....	50
Wykres 15. Czy zna Pani/Pan w swoim środowisku osoby nadużywające alkohol?	53
Wykres 16. Jak często spożywa Pani/Pan napoje alkoholowe?	53
Wykres 17. Liczba rodzin korzystających z pomocy GOPS z tytułu niepełnosprawności lub długotrwałej choroby	63
Wykres 18. Jakie problemy Pani/Pana zdaniem najczęściej dotyczą osób niepełnosprawnych w gminie?	66
Wykres 19. Czy Pani/Pana zdaniem w działaniach realizowanych na terenie gminy uwzględnia się potrzeby osób z niepełnosprawnościami?.....	67
Wykres 20. Jakie problemy Pani/Pana zdaniem najczęściej dotyczą osób starszych w gminie?	68
Wykres 21. Czy Pani/Pana zdaniem w działaniach realizowanych na terenie gminy uwzględnia się potrzeby osób starszych?	68
Wykres 22. Rodziny korzystające z pomocy społecznej z powodu ubóstwa	73
Wykres 23 Czy według Pani/Pana w szkole jest dużo uczniów, którzy potrzebują wsparcia socjalnego?.....	75

Wykres 24. Rodziny korzystające z pomocy społecznej z powodu przemocy	85
Wykres 25. Czy zna Pani/Pan w swoim otoczeniu rodziny, w których stosowana jest przemoc w rodzinie?.....	85
Wykres 26. Czy kiedykolwiek doświadczył/a Pan/Pani przemocy w rodzinie?	85
Wykres 27. Czy zna Pan/Pani rodziny, w których stosowane są kary cielesne wobec dzieci?.....	87
Wykres 28. Czy według Pani/Pana uczniowie mają łatwy dostęp do substancji psychoaktywnych?	89
Wykres 29. Jak ocenia Pani/Pan swój poziom wiedzy w zakresie rozpoznawania objawów odurzenia alkoholowego lub narkotykowego?	90
Wykres 30. Czy według Pani/Pana nauczyciele są przygotowani do udzielania pomocy uczniom, którzy wykazują skłonności do podejmowania zachowań ryzykownych?	90
Wykres 31. Czy według Pani/Pana wśród uczniów można zaobserwować niepokojące zachowania, które mogą sugerować np. problemy depresyjne, problemy z uzależnieniem?... ..	91
Wykres 32. Zjawisko hejtu w środowisku szkolnym	95
Wykres 33. Czy w szkole spotyka się Pani/Pan z aktami agresji i przemocy wśród uczniów?	96

BIBLIOGRAFIA

Spis publikacji

1. *Agenda 2030 na rzecz zrównoważonego rozwoju (Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development)*; dostęp on-line: <https://www.gov.pl/web/rozwoj/agenda-2030>
2. Chańska W., Kępka A., Kuczyńska S., Nowakowska U., *Przemoc w rodzinie a wymiar sprawiedliwości*, Fundacja Centrum Praw Kobiet, Warszawa 2005
3. Fudała J., *Bezpieczne picie alkoholu*, 2017
4. Główny Urząd Statystyczny, *Sytuacja społeczno-gospodarcza kraju – I–III kwartał 2020 r.*
5. Halemba. K, Izdebska. A, *Kary fizyczne w wychowaniu dzieci- uwarunkowania i konsekwencje*, *Dziecko krzywdzone* nr 3(28), 2009
6. Instytut Zdrowia Publicznego, Wydział Lekarski i Nauk o Zdrowiu Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach, *Praca zbiorowa Zdrowie i jego uwarunkowania. Problem narkomanii i narkotyków w Polsce. Rozmiar trendy i zjawiska*, Lublin 2017
7. Miśkiewicz M, *Problemy współczesnej rodziny w dobie promowania wartości prorodzinnych*, Łódź 2013
8. *Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności- Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju*; dostęp on-line: <https://www.gov.pl/web/fundusze-regiony/czym-jest-zarzadzanie-rozwojem>
9. *Powiatowa Strategia Rozwiązywania problemów Społecznych w Powiecie Górowskim na lata 2017-2022* dostęp on-line: <http://www.bip.sp-gora.dolnyslask.pl/dokument.php?iddok=4508&idmp=75&r=r>
10. *Projekt Strategii Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030*; dostęp on-line: <https://www.gov.pl/web/rodzina/projekt-strategii-rozwoju-kapitalu-ludzkiego-do-roku-2020--z-perspektywa-do-2030-r>
11. *Sprawozdanie z działalności Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej za okres od 1 stycznia do 31 grudnia 2020 roku*
12. *Strategia Rozwoju Gminy Wręczyca Wielka na lata 2016-2025*, dostęp on-line: <https://www.bip.wreczyca-wielka.akcessnet.net/upload/201602231342141a5uyf1dcdhf.pdf>
13. *Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030”*, dostęp on-line: https://bip.slaskie.pl/wojewodztwo/programy_plany_i_strategie_wojewodztwa/strategia_rozwoju/strategia-rozwoju-wojewodztwa.html

14. *Strategia na Rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)*; dostęp on-line: <https://www.gov.pl/web/fundusze-regiony/informacje-o-strategii-na-rzecz-odpowiedzialnego-rozwoju>
15. Ulman. P, Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego Instytut Psychologii, *Społeczne i rodzinne uwarunkowania uzależnień u dzieci i młodzieży*, 2011

Źródła internetowe

1. <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/dane/teryt/kategoria/2906#>
2. <https://www.bip.wreczyca-wielka.akcessnet.net/upload/20191112082959ih913vondt8g.pdf>
3. <http://centermedical24.pl/>
4. <https://www.polskawliczbach.pl>
5. <https://klobuck.praca.gov.pl/dla-bezrobotnych-i-poszukujacych-pracy/dla-niepelnosprawnych>
6. <https://www.wreczyca-wielka.pl/gmina/opis-gminy/>
7. <http://wreczycawielka.pl/wiadomosci/lokalne/wreczycka-akademia-seniora/>